

ავტორი
ნიკოლოზ გურგენიძე

საავტორო ჯგუფი
გიორგი უგულავა
ირაკლი ფერაძე
პაპუნა კაციტაძე

ისტორია

10

ნაწილი I

მასწავლებლის წიგნი

გრიფინიჭებულია საქართველოს განათლებისა
და მეცნიერების სამინისტროს მიერ 2022 წელს.

სულაკაურის
გამომცემლობა

ისტორია 10

მასწავლებლის წიგნი - ნაწილი I

ავტორი ნიკოლოზ გურგენიძე

საავტორო ჯგუფი: გიორგი უგულავა, ირაკლი ფერაძე, პაპუნა კაციტაძე

რედაქტორი ნინო გოგალაძე

დიზაინერი ია მახათაძე

ტექნიკური დიზაინერი გიორგი ლომსაძე

პირველი გამოცემა, 2022

© სულაკაურის გამომცემლობა, 2022

ყველა უფლება დაცულია.

შპს „სულაკაურის გამომცემლობა“

მისამართი: დავით აღმაშენებლის 150, თბილისი 0112

ტელ.: 291 09 54, 291 11 65

ელფოსტა: info@sulakauri.ge

ISBN 978-9941-37-053-3

History 10

Teacher's Book - Part I

© Sulakauri Publishing, 2022

All rights reserved.

Tbilisi, Georgia

www.sulakauri.ge

სარჩევი

სტრუქტურა	5
საშუალო საფეხურის სტანდარტი	13
თემის მკვიდრი ნარმოდგენები.....	33
ცნებები	38
მოსწავლის შეფასების სისტემები.....	41
სწავლა – სწავლების სტრატეგიები	52
თემატური მატრიცები.....	65
ავტორის კომენტარები.....	102

სტრუქტურა

სახელმძღვანელოს მთავარი ფუნქციაა, სრულად მოერგოს მესამე თაობის ეროვნული სასწავლო გეგმის მიზნებს და ხელი შეუწყოს სასკოლო საზოგადოებას ამ მიზნების დანერგვაში. თავისი არსით იგი უფრო მეტად წარმოადგენს რესურსს, რომელიც მასწავლებელმა თავისი შეხედულების, მიზნების, გამოწვევებისა და პროფესიული კომპეტენციების შესაბამისად შეიძლება მრავალგვარად გამოიყენოს, ვიდრე მყარ დოკუმენტს, რომელიც მასწავლებელს სამუშაო პროცესში ლავირების საშუალებას არ აძლევს. ამ მხრივ, სახელმძღვანელო პასუხობს ორ ძირითად გამოწვევას, რომლის წინაშეც სასკოლო მუშაობის პროცესში სასკოლო საზოგადოება დგას: ერთი მხრივ, ის სიღრმისეულად ამუშავებს შესასწავლ საკითხს, წარმოადგენს მას სხვადასხვა პერსპექტივიდან; აქცენტს აკეთებს მიზეზშედეგობრივ საკითხებზე, რათა მოსწავლეს თითოეულ ისტორიულ მოვლენაზე, პროცესსა და თემაზე მსჯელობის დროს ჰქონდეს პასუხი კითხვებზე, თუ რატომ და როგორ მოხდა ეს მოვლენა; შემოაქვს საშუალო საფეხურისთვის შესაფერისი კვლევითი, მსჯელობითი და ანალიტიკური დისკურსი და ქრონოლოგიურ ისტორიულ პერსპექტივასთან ერთად, მოვლენებს თემატური ისტორიული პერსპექტივიდანაც ამუშავებს.

მისი მიზანია, რომ მუშაობის პროცესში სრულად და სიღრმისეულად მოიცვას დასამუშავებელი საკითხები ისე, რომ მინიმალურად გაჩნდეს დამატებითი რესურსების გამოყენების საჭიროება. ამ მხრივ, ის ამომწურავი რესურსია არამხოლოდ მოსწავლისთვის, არამედ მასწავლებლისთვისაც, რადგან მიზნად ისახავს, რომ მან სრული, მულტიანხნაგოვანი, ამომწურავი და სიღრმისეული დამუშავება შესთავაზოს მასწავლებელს გაკვეთილის მომზადების პროცესში ისე, რომ მინიმალურად შექმნას სხვა, დამატებითი რესურსის გამოყენების აუცილებლობა.

მეორე მხრივ, მისი სტრუქტურული მოქნილობა, რასაც დეტალურად ქვემოთ განვიხილავთ, სასკოლო საზოგადოებას დაეხმარება, რომ კარგად მოარგოს იგი თითოეული სკოლის, მასწავლებლის თუ კლასის რეალობასა და გამოწვევებს, რათა თავიდან აცილებულ იქნეს დროითი დეფიციტის ფონზე მასალის ვერ – ან სიღრმისეულად ვერდამუშავების რისკები. იგი დასამუშავებელი საკითხის შესახებ სთავაზობს რამდენიმეშრიან ინფორმაციას, რომელიც საკითხს ამუშავებს აუცილებელ-საბაზისო, ჩაღრმავებულ და კვლევით-სამეცნიერო დონეზე, რაც მასწავლებელს საშუალებას მისცემს სასკოლო კურიკულუმის მიზნებისა და პრიორიტეტების, მისი პირადი პროფესიული კომპეტენციებისა და ხედვების და კლასის საჭიროებებისა და გამოწვევების მიხედვით, განსაზღვროს თითოეული შესასწავლი საკითხის შესაბამის დონესა და სიღრმეზე დამუშავება. სახელმძღვანელო ქმნის შესაძლებლობას (და არა აუცილებლობას), ხოლო მასწავლებელი მოსწავლის საჭიროებების მიხედვით ზემოთ აღნიშნული ფაქტორების მიხედვით ირჩევს, თუ რა მასშტაბით და რა სიღრმეზე შეიძლება დამუშავდეს თითოეული საკითხი.

ჯამში, სახელმძღვანელოს დამუშავების შედეგი უნდა იყოს სიღრმისეული, საშუალო საფეხურის საჭიროებებზე მორგებული, თვისობრივად ახალი ტიპის ცოდნის მიღება, რომელიც მოსწავლეს ხელს შეუწყობს კარგად, სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაიაზროს ისტორიული პროცესი და აღიქვას იგი ცოცხალ, დინამიკურ და აქტუალურ პროცესად, რომელიც არ კარგავს კავშირს თანამედროვეობასთან და ისტორიულ პროცესს წარმოადგენს უწყვეტ, განვითარებად ჯაჭვად, რომელიც ორგანულად აკავშირებს სხვადასხვა ისტორიულ ეპოქას, მათ შორის თანამედროვეობას. ამ კუთხით, მისი შედეგი უნდა იყოს საბაზო საფეხურზე უკვე მიღებული ცოდნის ახალი პერსპექტივიდან გააქტიურება, მისი გამჭოლი, ცნებების

თვალთახედვით დამუშავება და მათ მიმართ კვლევითი, ანალიტიკური და შემოქმედებითი დამოკიდებულების ჩამოყალიბება.

ცალკე უნდა გამოიყოს ის ფაქტორი, რომ, ერთი მხრივ, სახელმძღვანელოს მეთოდოლოგიური და სტრუქტურული ნაწილი სრულად შეესაბამება და ითვალისწინებს უახლესი ევროპული და ამერიკული სახელმძღვანელოების გამოცდილებას, ხოლო, მეორე მხრივ, მასში გათვალისწინებულია ქართული და დასავლური უახლესი კვლევების შედეგები. განსაკუთრებული აქცენტი კეთდება სამეცნიერო და კვლევითი დისკურსის შემოტანაზე სწავლების პროცესში.

განსაკუთრებული აქცენტი კეთდება სხვადასხვა ისტორიული პრობლემეტიკის თანამედროვე კონტექსტში განხილვაზე, რათა მოსწავლემ სამყაროს ისტორიული განვითარების უწყვეტობა და ამ დარგის აქტუალურობა აღიქვას, ამავე დროს მივიდეს იმ წარმოდგენამდე, რომ თანამედროვეობისთვის აქტუალური პრობლემები, როგორებიცაა, მაგალითად, შეუზღუდავი ძალაუფლების რისკები, ბუნებრივი კატაკლიზმების მიერ გამოწვეული კრიზისები და ტექნოლოგიების გავლენა საზოგადოების პროგრესზე უპირველეს ყოვლისა სწორედ ისტორიულ კონტექსტში უნდა იქნას აღქმული და შესწავლილი.

სახელმძღვანელო შედგება სამი დამოუკიდებელი სტრუქტურული ერთეულისგან – **მოსწავლის წიგნი, მასწავლებლის წიგნი და მოსწავლის რვეული.**

თავის მხრივ, მოსწავლის წიგნი გაყოფილია ორ ძირითად თემად, ორ ძირითად ნაწილად – 1. ქვის და ბრინჯაოს ხანა 2. ანტიკური ეპოქა. თითოეული თემა დაყოფილია თავებად. თავებად დაყოფის პრინციპი ითვალისწინებს ერთი თავის ფარგლებში ერთი, მთლიანი ისტორიული პერიოდისა და ქვეპერიოდის მოქცევას, რათა მასში დამუშავებული მასალა დამოუკიდებელ, სტრუქტურულ და შინაარსობრივ ერთეულს ქმნიდეს. პირველ თემაში გამოყოფილია ორი

თავი: *ქვის ხანა და ადამიანის პირველი ნაბიჯები ცივილიზაციისკენ და ბრინჯაოს ხანა: პირველი სახელმწიფოებისა და განვითარებული საზოგადოების ჩამოყალიბება.*

ხოლო მეორე თემაში გამოყოფილია ოთხი თავი, რომლებიც არქაიკისა და კლასიკური ეპოქის საბერძნეთს და მის გარშემო მდებარე სამყაროს, ელინისტურ სამყაროს, რომაულ რესპუბლიკას და პრინციპატს ამუშავებს.

თავის მხრივ, თითოეული თავი შედგება პარაგრაფებისგან. ერთ თავში სულ მცირე სამი, ყველაზე მეტი შვიდი პარაგრაფი შეიძლება იყოს.

თითოეული თავი ცალკე, დამოუკიდებელი სტრუქტურული და შინაარსობრივი ერთეულია. თავს ყოველთვის ხსნის კომპლექსური დავალება, რათა მოსწავლე პირველ ეტაპზევე გაეცნოს შესასრულებელ დავალებას და შემდგომში სასწავლო პროცესი ამ დავალებაზე ორიენტირებულად, მისი მოთხოვნებისა თუ სპეციფიკის გათვალისწინებით წარიმართოს (ამაში მას მოსწავლის რვეულში მოცემული მრავალფეროვანი მასალა და აქტივობებიც დაეხმარება).

ჯამში, ექვსი თავის ფარგლებში ექვსი კომპლექსური დავალებაა მოცემული, რაც მასწავლებელს, ერთი მხრივ, საშუალებას აძლევს, რომ მთელი სწავლება კომპლექსური დავალებების შესრულება-განხორციელების პროცესში წარიმართოს და თითოეული დასამუშავებელი საკითხი თუ პარაგრაფი ამ პროცესს მოარგოს. მეორე მხრივ კი მას საშუალება აქვს, აირჩიოს მისთვის სასურველი ერთი ან რამდენიმე დავალება, ხოლო სასკოლო მასალის დანარჩენი ნაწილი დამოუკიდებლად დაამუშაოს. სახელმძღვანელოს სტრუქტურა მას ორივენიარად მოქმედების საშუალებას აძლევს.

თითოეული თავი იხსნება შესავალი ნაწილით, რომელიც ზემოხსენებული კომპლექსური დავალების გარდა მოკლე ანოტაციის სტილში დაწერილი ეპოქის მცირე მიმოხილვით, ე.წ. თავის წარდგენითა და ყველაზე მნიშვნელოვანი

და საკვანძო თარიღების ჩამონათვალთ იწყება. იქვეა განსაზღვრული ცნებები, რომლებიც კომპლექსური დავალების მეშვეობით მუშავდება. ჩვეულებრივ, თითოეულ თავში ორი ცნებაა გამოყოფილი.

ცალკე აღსანიშნავია, რომ თითოეულ თავს თან ახლავს ვიდეოფილმები, როგორც რესურსი, რომლებიც ქართულად გახმოვანებულია და მოსწავლეს აძლევს საშუალებას, შტრიხკოდის გააქტიურებით, „სმარტფონის“ საშუალებით დამატებითი ინფორმაცია მიიღოს თავის ფარგლებში დამუშავებული ყველაზე მნიშვნელოვანი საკითხების შესახებ.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ცალკეა გამოყოფილი ე.წ. თავის დახურვა – მისი შემაჯამებელი ნაწილი, რომელიც თითოეული თავის ბოლოს არის განთავსებული. იგი თავში განხილულ მასალას ანალიტიკური აქტივობების მეშვეობით კიდევ ერთხელ ახსენებს და ამუშავებინებს და იქვე, თემატურ სექციებში, მოსწავლეს სთავაზობს დამატებით საკითხავ მხატვრულ, თუ არამხატვრულ ლიტერატურას, დოკუმენტურ და მხატვრულ ფილმებს, სერიალებს ა.შ. ამ გზით მოსწავლეს ვთავაზობთ, ლიტერატურისა და პოპკულტურის მეშვეობით მისთვის საინტერესო საკითხების შესახებ თავისივე ინიციატივით დამატებითი ინფორმაცია მიიღოს და, ამავე დროს, ხაზს ვუსვამთ ისტორიის აქტუალურობას და მის ბმას თანამედროვე სამყაროსთან.

თითოეული პარაგრაფი სამი ძირითადი კომპონენტის – ცნების, ქრონოლოგიური ისტორიული საკითხისა და თემატური ისტორიული საკითხის ერთობლიობას წარმოადგენს. სამივე (ცნება, ქრონოლოგიური საკითხი და თემატური საკითხი) იმგვარად არის შერჩეული, რომ ერთმანეთთან ორგანული დაკავშირების გზით ერთი შინაარსობრივი და ინფორმაციული მთლიანობა შექმნას და მოსწავლეს დაეხმაროს, საკითხი მრავალი სხვადასხვა პერსპექტივიდან დაამუშაოს. სახელმძღვანელოს მიხედვით

საკითხის კარგად დამუშავება ნიშნავს მისი ცნებების, ასევე ჩამალრმავებელი თემატური (მაგ. სოციალური ისტორიის საკითხები) პერსპექტივიდან შესწავლას, რათა მოსწავლემ საშუალო საფეხურზე ამომწურავი, მრავალპროფილური ცოდნა მიიღოს და ჩამოუყალიბდეს საკითხის ანალიტიკური აღქმა, დაფუძნებული ცოდნის აგების კონსტრუქტივისტულ პრინციპებზე.

უშუალოდ პარაგრაფი იწყება საკვანძო შეკითხვით (რომლის დამუშავებაც საგაკვეთილო პროცესის მთავარი ლაიტმოტივი უნდა იყოს) და ცნებებით. გამოყოფილია ორი ცნება, რომელსაც პარაგრაფი ამუშავებს. ცნებები იმგვარად არის დაჯგუფებული, რომ მოსწავლეს თითოეული ისტორიული ეპოქის ფარგლებში შეეძლოს, ეს ეპოქა ექვსივე ძირითადი ცნების (დრო, სივრცე, წყარო, ძალაუფლება, საზოგადოება, ისტორიული მოვლენა/პროცესი) პერსპექტივიდან დაამუშაოს. ის ცნებები, რომლებიც კომპლექსურ დავალებაშია გამოტანილი, აქცენტირებულად და სიღრმისეულად მუშავდება. თუკი, მაგალითად, კომპლექსური დავალების ფარგლებში მუშავდება ძალაუფლება და საზოგადოება, მოსწავლე კონკრეტული თემის ფარგლებში ექვსივე ცნებას დაამუშავებს, თუმცა ძალაუფლებას და საზოგადოებას პარაგრაფებში უფრო ხშირად შეხვდება.

პარაგრაფს დასაწყისშივე ახლავს ცალკე გამოყოფილი მოკლე ანოტაცია, რომელიც მოსწავლეს დაეხმარება, ნათლად წარმოიდგინოს დასამუშავებელი საკითხი, გაიგოს მისი მნიშვნელობა და წინარე ცოდნის გააქტიურება-გახსენების გზით ჩამოუყალიბდეს თანმიმდევრული ცოდნა. ანოტაციის ნაწილი წინაპირობას ქმნის ახალი მასალის დასამუშავებლად.

პარაგრაფს იქვე, შესავალ ნაწილშივე მოჰყვება შესაბამისი ეპოქის მნიშვნელოვანი ფიგურის მიერ ან კონკრეტული პერიოდის აღმწერი გამონათქვამი, ციტატა რომელიც, ერთი მხრივ, ამრავალფეროვნებს მასალას, ახდენს მის აქტუალიზაციას და აცნობს მოსწავლეებს

სხვადასხვა მნიშვნელოვან ისტორიულ პერსონას, მეორე მხრივ, კი ის მოკლე, კომპაქტური გზავნილის სახით განასახიერებს მთელი პარაგრაფის ძირითად იდეას და ორგანულად უკავშირდება დასამუშავებელ მასალას.

თითოეულ პარაგრაფში გამოყოფილია ძირითადი და დამხმარე ტექსტი (ცალკე სტრუქტურული ერთეულების ე.წ. ჩანართი, „ეს საინტერესოა“-ს სახით) და მასალა დიფერენცირებული სახით არის მიწოდებული. ძირითადი ტექსტი დამხმარე ტექსტის გარეშეც ქმნის ერთიან, მთლიან და ლოგიკურად გამართულ ნარატივს, თუმცა ჩანართების მეშვეობით მასალა სიღრმისეულად მუშავდება და მოსწავლეს დამატებითი ინფორმაცია მიეწოდება ძირითად ტექსტში გააქტიურებული საკითხების შესახებ. ამგვარი ჩანართებით თავიდან არიდებულია ტექსტის გადატვირთვა, მათ შორის, ტერმინებით, თარიღებითა და სხვა სპეციფიკური მასალით, ამავე დროს, მოსწავლეს საშუალება აქვს, ამომწურავი და უფრო სიღრმისეული ცოდნა მიიღოს.

რუბრიკას – „ეს საინტერესოა“ – უფრო მეტად დამატებითი ინფორმაციის ხასიათი აქვს, რომელიც, სხვადასხვა საინტერესო და დასამახსოვრებელი დეტალების შეთავაზებით, მოსწავლისთვის დასამუშავებელი ინფორმაციის გაცოცხლებას და აქტუალიზაციას ისახავს მიზნად.

თითოეულ პარაგრაფს დამატებით ერთვის მოსწავლის რვეულში განთავსებული დანართი სოციალური ისტორიის თემებით, რომლებიც ორგანულად უკავშირდება ძირითად დასამუშავებელ საკითხებს და ეხმარება მოსწავლეს, ერთი მხრივ, სიღრმისეულად გაიგოს პარაგრაფის მასალა, განსხვავებული პერსპექტივით აღიქვას საკითხი და, ამავე დროს, ისტორია დაინახოს არამხოლოდ სამხედრო და პოლიტიკური ისტორიის პერსპექტივიდან, არამედ გაეცნოს ყოველდღიურ ყოფას და მრავალფეროვან, ყოფაცხოვრებისეულ დეტალებს. აქვე აღსანიშნავია, რომ ამ ტიპის ისტორიულ ნარა-

ტივზე საბაზო საფეხურზე აქცენტი ნაკლებად კეთდება და ეს საშუალებს გვაძლევს, საშუალო საფეხურზე სწავლება ახალ სიმბოლურ ავიყვანოთ და ახლებური პერსპექტივით მივანოდოთ მოსწავლეებს.

აქტივობები ჩაშლილია ტექსტის ძირითად ნაწილში, რაც გვხმარება, რომ საკითხები უშუალოდ საგაკვეთილო პროცესში დამუშავდეს.

ბუნებრივია, აქტივობები შედგენილია საკითხის შინაარსიდან გამომდინარე. მაგრამ თითოეული აქტივობა, იქნება ეს დისკუსია, მსჯელობა, რუკაზე მუშაობა, კოგნიტური დიაგრამის შევსება თუ წყაროს დამუშავება, რამდენიმე მიზანს ემსახურება: მოსწავლემ გაიზაროს სახელმძღვანელოში მოცემული ინფორმაცია და გაუადვილდეს მიღებული ცოდნის დეკლარაციულიდან პირობისეულ ცოდნად ქცევა. ბუნებრივია, ამგვარი შედეგი ნაბიჯ-ნაბიჯ, ნაცნობიდან უცნობისაკენ სვლის პრინციპით მიიღწევა და სახელმძღვანელოს აქტივობებიც, ისევე როგორც მთლიანი ტექსტები, ამ პრინციპებს ემყარება.

რაც შეეხება მოსწავლის რვეულსა და მასწავლებლის წიგნს, ისინი დამოუკიდებელ ერთეულებს წარმოადგენენ, თუმცა არა – სახელმძღვანელოს უბრალო დანამატს. პირიქით, ჩვენი კონცეფციის მიხედვით, თითოეული მათგანი მთელის ნაწილია და ყველას თავისი შესაბამისი ფუნქცია და დატვირთვა აქვს.

მოსწავლის რვეული მიჰყვება მასწავლებლის წიგნში განთავსებულ კომპლექსურ დავალებებს და მის აქტივობებს. წერიტი დავალებები, დიაგრამები, წყაროს ანალიზი და სოციალური ისტორიის შემცველი დანართები მოსწავლეს ეხმარება, იოლად შეასრულოს კომპლექსური დავალება სხვადასხვა აქტივობის დამუშავების გზით. ამავე დროს, დამატებით, წერილობით მუშაობს მოსწავლის წიგნში გაბნეულ შესაბამის დავალებებზე. მათზე კლასში მუშაობა საგაკვეთილო პროცესს უფრო დატვირთულად და საინტერესოდ აქცევს, ხოლო საშინაო დავალებებზე მათი შეს-

რულების შემთხვევაში ის დამატებით დამხმარე ინსტრუმენტად გადაიქცევა მოსწავლეებისათვის ახალი მასალის ათვისების პროცესში. რვეულის ბოლოს სასარგებლო ბმულებიცაა მოცემული, რომლებიც მოსწავლეებს სახელმძღვანელოში შესასწავლი ეპოქის შესაბამის დამატებით ინტერნეტრესურსებს მიაწვდის.

მასწავლებლის წიგნი გამიზნულია როგორც დამხმარე რესურსი პედაგოგებისათვის, რათა მათ უკეთ შეძლონ მესამე თაობის ეროვნული სასწავლო გეგმისა და წლიური პროგრამების მიხედვით სწავლა-სწავლების პრინციპების დანერგვა. მასწავლებლის წიგნში ჩადებულია ამ მიზნების გასაცნობად საჭირო აუცილებელი დოკუმენტები: საშუალო საფეხურის სტანდარტში, შინაარსობრივად დალაგებული საკითხების ჩამონათვალთან ერთად, მკაფიოდაა ჩამოყალიბებული თითოეული თემის შედეგების მიღწევის ინდიკატორები. ისინი განსაზღვრავს, თუ რა უნდა შეფასდეს სწავლა-სწავლების პროცესში. ინდიკატორები დაჯგუფებულია სამიზნე ცნებების მიხედვით. მას მოსდევს თემატური მკვიდრი წარმოდგენები. თემასთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენების ფუნქციაა, მოსწავლეს წარმოდგენა შეუქმნას შესასწავლი თემის კონტურებზე. შესაბამისად, მასწავლებლისთვისაც იოლი იქნება მისაღწევი ორიენტირების გამოკვეთა ამა თუ იმ საკითხთან მიმართებით. მას მოსდევს საგნობრივი სამიზნე ცნებები და მოსწავლის შეფასების სისტემები. როგორც განმსაზღვრელი, ასევე SOLO ტაქსონომიაზე დამყარებული განმავითარებელი შეფასება. კონკრეტულ ისტორიულ საკითხზე დაფუძნებული ყველა დონის შეფასების ნიმუშით წარმოდგენილი განმავითარებელი შეფასების ინსტრუმენტი, ვფიქრობთ, პედაგოგთათვის უფრო გასაგებსა და აღქმადს გახდის SOLO ტაქსონომიის პრინციპებსა და დანიშნულებას.

საგაკვეთილო პროცესის ეფექტურად ჩატარებისათვის პედაგოგებს ვთავაზობთ სწავ-

ლა-სწავლების სტრატეგიებსა და გარკვეული აქტივობების შეფასების რუბრიკებს, რაც მათ გაუადვილებთ სასწავლო პროცესსაც და სწავლა-სწავლების პრინციპების საკლასო ოთახში დანერგვასა და გატარებას.

წარმოდგენილი მატრიცები სწავლების პროცესში მასწავლებლის ეფექტურ დამხმარე რესურსად წარმოგვიდგება და ის ერთი მთლიანობის (მოსწავლის წიგნი, მოსწავლის რვეული, მასწავლებლის წიგნი) ორგანული ნაწილია. ჩვენ მიერ ყველა თავისათვის შედგენილი კომპლექსური დავალებებით სურვილის შემთხვევაში მასწავლებელი შეძლებს, მათი მეშვეობით დაფაროს სახელმძღვანელოში მოცემული მასალა. ჩვენი კონცეფციის თანახმად, კომპლექსური დავალებების განხორციელების დროს ძირითად რესურსს წარმოადგენს სახელმძღვანელო და სხვა დანარჩენი რესურსები, სახელმძღვანელოში მოცემული საკითხებით დაინტერესების შემთხვევაში, უფრო მეტის გასაგებად მოტანილი რესურსია, ვიდრე წიგნის ალტერნატიული ვერსია. შესაბამისად, მასწავლებლისათვის ამ რესურსების ამა თუ იმ მიზეზთა გამო ვერგამოყენება კომპლექსურის ვერგანხორციელებისა და საკითხის ვერგადაცემის მიზეზი არ გახდება. უფრო მეტიც, მკაფიოდაა ცნების მკვიდრი წარმოდგენების მიხედვით დასამუშავებელი ნაბიჯების თანმიმდევრულობა და ის კითხვებიც, რომლებიც ამ ნაბიჯების განხორციელების დროს უნდა დაისვას და ეს სახელმძღვანელოში არსებული კითხვებისა და აქტივობების ორგანულ გაგრძელებას წარმოადგენს; რაც ამ სამი კომპონენტის მთლიანობის კიდევ ერთი დადასტურებაა.

მასწავლებლის წიგნის მომდევნო ნაწილში შეხვდებით ავტორის რეკომენდაციებს პედაგოგებისადმი. ეს თავი პედაგოგებს სახელმძღვანელოს კონცეფციის აღქმასა და გააზრებაში დაეხმარება და უფრო ეფექტურს გახდის მათ მიერ ჩატარებულ გაკვეთილებს.

X კლასის „ისტორიის“ მოსწავლის ნიგნი 2 თემისა და 32 საკითხისგან შედგება და 2 ნაწილადაა გაყოფილი. სახელმძღვანელოში წარმოდგენილია რუბრიკები:

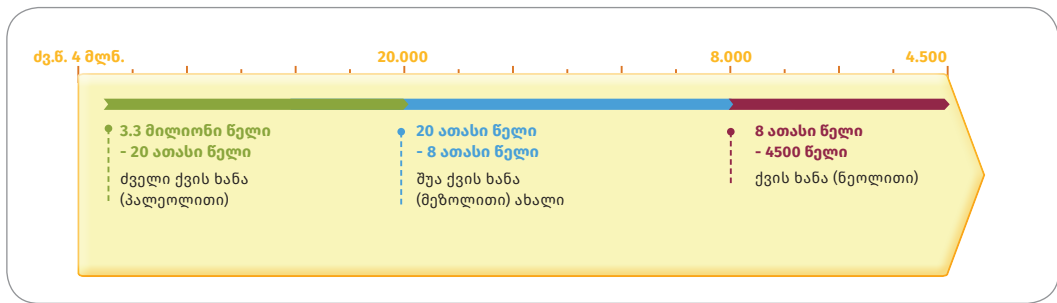
შეაბიჯე ისტორიაში: უყურე ვიდეოს პრეისტორიულ ადამიანებზე პალეოლითისა და ნეოლითის ხანებში

ქართულ ენაზე გახმოვანებული ვიდეომასალა, რომელიც სმარტფონის საშუალებით QR კოდით აქტიურდება ან შესაძლებელია მისი ლია წყაროში ნახვა მითითებულ ბმულზე.

“
მინათმოქმედისთვის ტალახი ნაგავი არ არის, სიმდიდრეა“
ამიტ კალანტრი, თანამედროვე ინდოელი ავტორი

ციტატა – ცნობილი ისტორიული პიროვნების ან ისტორიკოსის გამოცხადებული ან კონკრეტული ისტორიული მოვლენის შესახებ

დროის ხაზი – ეპოქისა და კონკრეტული პერიოდის საკვანძო მოვლენებისა და თარიღების ჩამონათვალი, რომელიც დროით ხაზზე ვიზუალურად იოლად აღქმადი სახითაა წარმოდგენილი.

სტრატეგოსი
ბერძენთა სარდლებს სტრატეგოსები ეწოდებოდათ. ბერძნული სიტყვა „სტრატეგოსი“ ითარგმნება, როგორც „ჯარის წინამძღოლი“. სტრატეგოსებს ხალხი ირჩევდა.

ტექსტის პარალელურად არეზე წარმოდგენილია **ლექსიკონი**, რომელიც მოსწავლისთვის უცნობ სიტყვებსა თუ ცნებებს განმარტავს.

ანტონინუს პიუსი
ახ.წ. 86-161

ანტონინუს პიუსი – „სამშობლოს მამა“, „ხუთ კარგ იმპერატორს“ შორის ერთ-ერთი. მის დროს სახელმწიფო პოლიტიკურად და ეკონომიკურად გაძლიერდა.

მოკლე ბიოგრაფია – ტექსტის პარალელურად წარმოდგენილი მოკლე ცნობები შესაბამისი ეპოქის მოღვაწეზე.

ეს საინტერესოა

არისტოტელეს შეგონება ალექსანდრეს

ფილოსოფოსი არისტოტელე, რომელიც ალექსანდრეს აღმზრდელი იყო, ძვ.წ. 323 წელს მისი ახალი პოლიტიკის შესახებ წერილში ასეთ რამეს წერს: „ელინებს უნდა მოეპყრო როგორც წინამძღოლი, ბარბაროსებს კი – როგორც დესპოტი.“

ეს საინტერესოა – დამატებითი ინფორმაცია ტექსტში წარმოდგენილ საინტერესო საკითხზე

დავალება

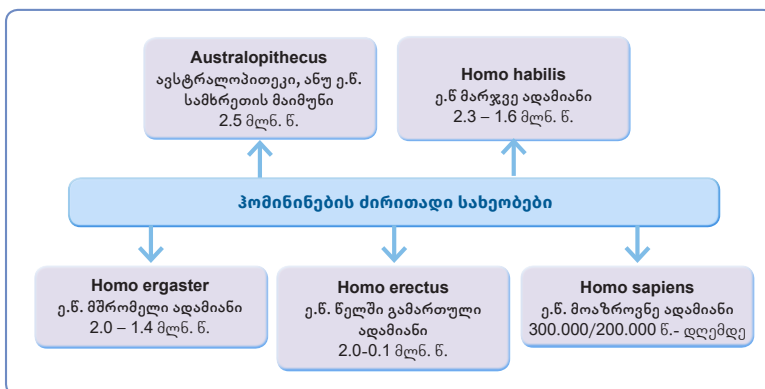
3 იმსჯელე

შენი აზრით, რატომ იყო პალეოლითის ხანის ადამიანისთვის აფრიკაში ცხოვრება მოსახერხებელი? რატომ იყო იქ სიცოცხლისათვის ყველაზე ხელსაყრელი პირობები?

4 იმსჯელე

შენი აზრით, რა აიძულებდა პალეოლითის ადამიანს, ასეთ შორ მანძილზე გადაადგილებულიყო და რა სირთულეებს წააწყდებოდა მოგზაურობის დროს?

დავალება – ეხმარება მასალის გაგებას, მის ანალიტიკურ ალქმას და დამუშავებას, ხელს უწყობს კრიტიკული, ანალიტიკური და შემეცნებითი უნარების ჩამოყალიბებას. აქვს მასალის შეჯერების ფუნქცია.

დიაგრამები, რომლებზეც სტატისტიკური და სხვა ინფორმაცია სტრუქტურულიზებული სახითაა მოცემული.

წყარო 1

ევტროპიუსი, IV საუკუნე, მოკლე ნარკვევი ქალაქის ისტორიიდან, ამონარიდი

„ტრაიანემ არმენია, რომელიც პართიელებს ჰქონდა დაკავებული, მათი მეფის პართომასირისის მოკვლის შემდეგ, უკან დაიბრუნა. ალბანებს მან დაუსვა მეფე, ხოლო იბერიის მეფე, სავრომატები, ბოსპოროსელები, არაბები და კოლხები ქვეშევრდომებად გაიხადა.“

წყარო – მოსწავლეს აწვდის დაუმუშავებელ ინფორმაციას პირველწყაროს სახით. ეხმარება მასალის მიმართ მისი პირადი დამოკიდებულების ჩამოყალიბებაში. მისი მიზანია, მოსწავლეს ხელი შეუწყოს კრიტიკული და ანალიტიკური აზროვნების ჩამოყალიბებასა და ისტორიული მოვლენების განსხვავებულ ინტერპრეტაციაში.

ჩანართი

უძველესი ადამიანის კვალი

მსოფლიოში ქვის წარმოების უძველესი კვალი აფრიკის კონტინენტზე, კენიაში, ლომეკვიშია აღმოჩენილი. ის დაახლოებით 3.3 მილიონი წლით უნდა თარიღდებოდეს, ისევე როგორც იქვე აღმოჩენილი ე.წ. კენიანთროპის ანუ უძველესი კენიელი ადამიანის წინაპრის ძვლებიც. ლომეკვიში დაახლოებით ორასამდე წევითა აღმოჩენილი, რომლებიც ორ ვულკანურ შრეს შორის მოექცა და ამან მეცნიერებს საშუალება მისცა, არქეოლოგიური ნაშთები ზუსტად დაეთარილებინათ. შედეგად, ზუსტად განსაზღვრეს, თუ რამდენი წლის წინ შეიქმნა ეს იარაღი.

ჩანართი – დამატებითი ინფორმაციის სახით მოცემულია ინფორმაცია, რომელიც ეხმარება ტექსტის სიღრმისეულად გაგებას. ძირითად ტექსტში მოცემული ამბავი სწორედ ჩანართშია ჩალრმავებული.

რა იქნებოდა, რომ...

- ისტორიას ბევრი გარდამტეხი მოვლენა თუ ეპიზოდი ახსოვს, რომელთაც სამყაროს განვითარება დიამეტრულად შეუცვლიათ. გაიხსენე განვლილი თავი, მიღებული ცოდნით შეაფასე ისტორიული მოვლენები და მიღებული ცოდნისა და შენი ანალიზის მიხედვით შექმენი მცირე თხზულება: **რა იქნებოდა, რომ პლეისტოცენის გეოლოგიური ეპოქა არ დასრულებულიყო?**
- თხზულების შექმნის დროს გაითვალისწინე შემდეგი ფაქტორები:
 - ა. როგორი იყო პალეოლითის ადამიანის ცხოვრების წესი?
 - ბ. რა ფაქტორები განსაზღვრავდა ამ ცხოვრების წესს?
 - გ. როგორი კლიმატი იყო პლეისტოცენში?
 - დ. რა ფაქტორებმა განსაზღვრა სამინათმოქმედო რევოლუცია?

სავარჯიშო, რომელიც აჯერებს მთელ თავს, ეხმარება მის თითოეულ პარაგრაფს, ხელს უწყობს შემეცნებითი და ანალიტიკური უნარების განვითარებას, ხელს უწყობს აბსტრაქტულ აზროვნებას.

დანართი მოსწავლის რვეულში

დანართი

• განათლება და კულტურა რომში

განათლებისა და აღზრდის სისტემა რომში სხვადასხვა ისტორიულ ეტაპზე განსხვავებული იყო. რომაული აღზრდა-განათლება რესპუბლიკის პერიოდში მნიშვნელოვნად განსხვავდებოდა ბერძნული განათლებისგან. რომაელთა უმეტესობა მინათმოქმედებაში იყო ჩართული და რომაული განათლების სისტემაც უფრო მეტად პრაქტიკულ საჭიროებებს იყო მორგებული.

დანართის სახით მოსწავლის რვეულში მოცემულია სოციალური ისტორიის სხვადასხვა ასპექტები (კვება, ტანისამოსი, არქიტექტურა და ა.შ.) რომლებიც, ერთი მხრივ, ძირითად ტექსტში მოცემული ინფორმაციის სიღრმისეულად გაგებას უწყობს ხელს, მეორე მხრივ, კი აღწერს თავისი ეპოქის ყოფა-ცხოვრებას აღწერს.

საშუალო საფეხურის სტანდარტი

შესავალი

სტანდარტი განკუთვნილია საშუალო საფეხურის მოსწავლეებისთვის. მის საფუძველზე უნდა მომზადდეს ორი კურსი: (1) პირველი მათგანი – „ისტორია“ გულისხმობს მსოფლიო ისტორიული მნიშვნელობის მქონე მოვლენების/პროცესების შესწავლას და მათთან საქართველოს ისტორიის საკითხების დაკავშირებას; (2) მეორე კურსის – „საქართველოს ისტორია“ ფარგლებში კი აქცენტი კეთდება ქართული ისტორიოგრაფიისთვის აქტუალური პრობლემების კვლევაზე/სიღრმისეულ გააზრებაზე.

სტანდარტში შედეგებისა და სამიზნე ცნებების სახით განსაზღვრულია გრძელვადიანი მიზნები.

შინაარსი აღინერება თემების (ქვეთემების), საკითხების და ქვეცნებების სახით. ეროვნულ სასწავლო გეგმა განსაზღვრავს სავალდებულო თემებს. თემების შესაბამის საკითხებს კი სკოლები თავად ირჩევენ.

თითოეულ თემას ახლავს შედეგების მიღწევის ინდიკატორები. ისინი განსაზღვრავს, თუ რა უნდა შეფასდეს სწავლა-სწავლების პროცესში. ინდიკატორები დაჯგუფებულია სამიზნე ცნებების მიხედვით.

საფეხურის შედეგები

საბაზო საფეხურზე სტანდარტში განვიხილეთ თითოეულ შედეგს წინ უძღვის ინდექსი, რომელიც მიუთითებს საგანს, სწავლების ეტაპსა და სტანდარტის შედეგის ნომერს; მაგ., ისტ. საშ. 1:

„ისტ.“ – მიუთითებს საგანს ისტორია;

„საშ.“ – მიუთითებს საშუალო საფეხურს;

„1“ – მიუთითებს სტანდარტის შედეგის ნომერს.

ისტორიის სტანდარტის შედეგები საშუალო საფეხურზე		
შედეგების ინდექსი	შედეგები	სამიზნე ცნებები
ისტ.საშ.1.	მოსწავლემ უნდა შეძლოს: ისტორიული წყაროს გამოყენება საკუთარი მოსაზრების/პოზიციის დასაბუთებისთვის; ისტორიოგრაფიის განვითარების კანონზომიერებების დაკავშირება იმის გაცნობიერებასთან, რომ ახალი წყაროების/მტკიცებულებების აღმოჩენის შემთხვევაში შესაძლებელია ნებისმიერი მოვლენის ახლებურად გააზრება/გადაფასება;	ისტორიული წყარო (ისტ.საშ.1,2,4,5)
ისტ.საშ.2	ისტორიული მოვლენების ანალიზისას ქრონოლოგიური ერთეულებისა და ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების ადეკვატური გამოყენება; ისტორიულ პროცესებზე სივრცე-დროითი ასპექტების კვლევა ცვალებადობის ფენომენის გასააზრებლად;	დრო (ისტორიული პერიოდი) (ისტ.საშ.1,2,3,4,5,6)
ისტ.საშ.3	ისტორიული მოვლენის/პროცესების კლასიფიცირება და ტიპოლოგიური დაჯგუფება (პოლიტიკური, სოციალური, ეკონომიკური, კულტურული და ა.შ. ნიშნით) სხვადასხვა ისტორიულ ეპოქასა და თანამედროვეობაში არსებული ტიპურად მსგავსი მოვლენებისა და პროცესების ურთიერთდაკავშირებულად განსახილველად;	სივრცე (გარემო, ტერიტორია) (ისტ.საშ.1,2,3,4,5,6)
ისტ.საშ.4	ერთი და იმავე ისტორიული მოვლენის/პროცესის/პიროვნების მოღვაწეობის განსხვავებულად ინტერპრეტირება, გაანალიზება და შეფასება მულტიპერსპექტიული მიდგომების უპირატესობის გასააზრებლად.	საზოგადოება (ისტ.საშ.1,2,3,4,5,6)
ისტ.საშ.5	ისტორიული მოვლენების და პროცესების დანახვა/შეფასება როგორც კონკრეტულ ეპოქაში მცხოვრები ადამიანების თვალთ, ასევე ეპოქისგან დისტანცირებით ერთი მხრივ ეპოქის უნიკალობის, მეორე მხრივ კი უნივერსალურ იდეათა განვითარების კანონზომიერებების გასააზრებლად.	ძალაუფლება (ისტ.საშ.3,4,5,6,7,8)
ისტ.საშ.6	ქვეყნის წარსულის, აწმყოსა და მომავლის ერთიან კონტექსტში გააზრება; ისტორიულ მაგალითებზე დაყრდნობით დემოკრატიის პრინციპების (კულტურული, ეთნიკური და რელიგიური მრავალფეროვნების მიმართ პოზიტიური დამოკიდებულება, თანასწორობა, სამშვიდობო პროცესები) დაკავშირება სახელმწიფოებრიობასთან და პატრიოტიზმთან.	ისტორიული მოვლენა / პროცესი (ისტ.საშ.3,4,5,6)

სავალდებულო თემები:

„ისტორიისა“ და „საქართველოს ისტორიის“ კურსის სწავლა-სწავლება წარმართება პარალელურად. ქვემოთ მოცემული ცხრილი აჩვენებს, თუ რომელი სავალდებულო თემები უნდა ისწავლებოდეს ურთიერთდაკავშირებულად.

ისტორია	საქართველოს ისტორია
X კლასი	X კლასი
1. პრეისტორია და ძველი აღმოსავლეთი	საქართველო ქვის და ბრინჯაოს ხანაში
2. ანტიკური ხანა	საქართველო ანტიკურ ხანაში (ახ.წ. III საუკუნემდე)
3. გვიანანტიკური ხანა და ადრეული შუა საუკუნეები	საქართველო გვიანანტიკურ და ადრეული შუა საუკუნეების ეპოქაში (1014 წლამდე)
XI კლასი	XI კლასი
4. შუა საუკუნეები	განვითარებული შუა საუკუნეები საქართველოში
5. გვიანი შუა საუკუნეები და ადრეული ახალი დრო	საქართველო XV-XVIII საუკუნეებში
6. „ხანგრძლივი XIX საუკუნე“	საქართველო რუსეთის იმპერიის შემადგენლობაში
XII კლასი	XII კლასი
7. „ხანმოკლე XX საუკუნე“	საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა საქართველო საბჭოთა კავშირში
8. მსოფლიო ათასწლეულების მიჯნაზე	საქართველო და თანამედროვე მსოფლიო

სწავლა-სწავლების პროცესში სკოლებმა უნდა დაიცვან თემების ზემოთ შემოთავაზებული თანმიმდევრობა.

ეროვნული სასწავლო გეგმა თემების გასაშლელად საჭირო საკითხებს სავალდებულო სახით არ განსაზღვრავს. ამდენად, მასწავლებლის წიგნში წარმოგიდგინთ სავალდებულო თემებისა და შეფასების ინდიკატორების დამაკავშირებელ ცხრილებს საშუალო საფეხურისათვის.

თითოეულ ცხრილში მოცემულია შეფასების ინდიკატორები, რომლებიც წარმოაჩენს, თუ როგორ რეალიზდება შედეგები კონკრეტულ თემაში.

თემა: პრეისტორია და ძველი აღმოსავლეთი

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე (*არქეოლოგიური მონაცემები, ნერილობითი წყაროები, ეპიგრაფიკული მასალა*) დაყრდნობით პრეისტორიული და ძველადმოსავლური პერიოდის ისტორიული მოვლენების/ პროცესების გაანალიზება;

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- პრეისტორიასთან და ძველადმოსავლურ პერიოდთან დაკავშირებული ისტორიული მოვლენების/ პროცესების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან (მაგალითად, არქეოლოგიური პერიოდიზაციასთან; ისტორიულ პერიოდიზაციასთან);
- მსოფლიო ისტორიის პერიოდიზაციის სქემების დაკავშირება საქართველოს ისტორიის პერიოდიზაციის სისტემასთან;
- ფაქტორების გაანალიზება, რომლებიც პრეისტორიულ და ძველადმოსავლურ პერიოდში ცვალებადობის/დროის ფენომენის სპეციფიკურად აღქმას განაპირობებდა;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- პრეისტორიასთან/ბრინჯაოს ხანასთან დაკავშირებულ მოვლენებზე/პროცესებზე მსჯელობისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების გამოყენება;
- ქვის და ბრინჯაოს ხანისთვის საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების (მათ შორის კავკასიის) მნიშვნელობის დახასიათება;
- ძველადმოსავლურ პერიოდში გეოგრაფიული ცოდნის განვითარებაზე მსჯელობა;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- პრეისტორიული/ბრინჯაოს ხანის საზოგადოების თავისებურებების (*იდეოტობის საშუალებები, „კულტურული სხვა“-ს ფენომენი, სოციალური ფენები, ყოველდღიურობა*) გამოკვება და სხვა ისტორიული პერიოდების საზოგადოებებთან შედარება;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენთან დაკავშირებული საკითხების (*სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება*) გაანალიზება ძველადმოსავლური პერიოდის საქართველოსა და მახლობელი აღმოსავლეთის ქვეყნების მაგალითებზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- პრეისტორიასთან/ბრინჯაოს ხანასთან დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენებისა და პროცესების გაანალიზება (*საკვლეფ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლეფი თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვეის თვალთ*); მათი დაკავშირება/შედარება შესაბამისი პერიოდის საქართველოს ისტორიის საკითხებთან.

საქართველოს ისტორია

X კლასი

თემა: საქართველო ქვის და ბრინჯაოს ხანაში

თემა გულისხმობს ქვის და ბრინჯაოს ხანის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული საკვანძო მოვლენებისა და პროცესების კვლევას. საკვლევ საკითხებზე დაყრდნობით ეპოქის მახასიათებლების/სულისკვეთების/თავისებურებების წარმოჩენას.

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო / ინტერპრეტაცია – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროზე (არქეოლოგიური მონაცემები, წერილობითი წყაროები, ეპიგრაფიკული მასალა) დაყრდნობით ქვის და ბრინჯაოს ხანის საქართველოს ისტორიისთვის აქტუალური პრობლემების კვლევა (კომპლექსური ამოცანის დასახვა, ცოდნათა ორგანიზება და ურთიერთდაკავშირება საკვლევ პრობლემის გადასაჭრელად, საკუთარი კვლევის შედეგების დაკავშირება ისტორიოგრაფიაში გამოთქმულ მოსაზრებებთან);

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ქვის და ბრინჯაოს ხანის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან (არქეოლოგიური პერიოდიზაცია; ისტორიული პერიოდიზაცია); მათი გაანალიზება წინარე და შემდგომი პერიოდის მოვლენებთან კავშირში;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ქვის და ბრინჯაოს ხანის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების კვლევისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების გამოყენება; საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების (მაგალითად, „ნაყოფიერი ნახევარმთვარე“, შუამდინარეთი, მახლობელი აღმოსავლეთი და სხვა) მნიშვნელობის დახასიათება;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ქვისა და ბრინჯაოს ხანაში საქართველოს ტერიტორიაზე არსებული საზოგადოების მახასიათებლებისა (მსოფლმხედველობა, იდენტობის საშუალებები, „კულტურულ სხვას“ – თან დამოკიდებულება) და ყოველდღიური ცხოვრების (მეურნეობის ფორმები, კომუნიკაციის საშუალებები, დასახლების ტიპები, ტრადიციები და სხვა) კვლევა; ისტორიული ეპოქის/არქეოლოგიური პერიოდის დანახვა მისი თანამედროვეების თვალთ;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენტან დაკავშირებული საკითხების (სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენტისადმი დამოკიდებულება) კვლევა ქვის და ბრინჯაოს ხანის მაგალითების გამოყენებით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ქვის და ბრინჯაოს ხანის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული მოვლენების/პროცესების კვლევა (მაგალითად, როდიდან ჩნდება საქართველოს ტერიტორიაზე „კომპლექსური საზოგადოება“); საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევ თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვის თვალთ).

თემა: ანტიკური ხანა (ახ.წ. III საუკუნემდე)

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე (არქეოლოგიური მონაცემები, წერილობითი წყაროები, ეპიგრაფიკული მასალა, ნუმიზმატიკური მასალა) დაყრდნობით ანტიკური ხანის ისტორიული მოვლენების/პროცესების გაანალიზება;

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ანტიკურ პერიოდთან დაკავშირებული ისტორიული მოვლენების/პროცესების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან (მაგალითად, არქეოლოგიურ პერიოდიზაციასთან; ისტორიულ პერიოდიზაციასთან);
- მსოფლიო ისტორიის პერიოდიზაციის სქემების დაკავშირება საქართველოს ისტორიის პერიოდიზაციის სისტემასთან;
- ფაქტორების გაანალიზება, რომლებიც ანტიკურ პერიოდში ცვალებადობის/დროის ფენომენის სპეციფიკურად აღქმას განაპირობებდა;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ანტიკურ ხანასთან დაკავშირებულ მოვლენებზე/პროცესებზე მსჯელობისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების გამოყენება;
- ანტიკური ხანისთვის საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების (მათ შორის კავკასიის) მნიშვნელობის დახასიათება;
- ანტიკურ პერიოდში გეოგრაფიული ცოდნის განვითარებაზე მსჯელობა;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ანტიკური ხანის საზოგადოების თავისებურებების (იდენტობის საშუალებები, „კულტურული სხვა“-ს ფენომენი, სოციალური ფენები, ყოველდღიურობა) გამოკვეთა და სხვა ისტორიული პერიოდების საზოგადოებებთან შედარება;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენტთან დაკავშირებული საკითხების (სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება) გაანალიზება ანტიკურ ხანის საქართველოს, მახლობელი აღმოსავლეთისა და ხმელთაშუაზღვისპირეთის ქვეყნების მაგალითებზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ანტიკურ ხანასთან დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/პროცესების გაანალიზება (საკვლეფ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლეფი თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვის თვალით); მათი დაკავშირება/შედარება შესაბამისი პერიოდის საქართველოს ისტორიის საკითხებთან.

თემა: საქართველო ანტიკურ ხანაში

თემა გულისხმობს ანტიკური ხანის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული საკვანძო მოვლენებისა და პროცესების კვლევას. საკვლევ საკითხებზე დაყრდნობით ეპოქის მახასიათებლების/სულისკვეთების/თავისებურებების წარმოჩენას.

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო / ინტერპრეტაცია – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე (*არქეოლოგიური მონაცემები, წერილობითი წყაროები, ეპიგრაფიკული მასალა*) დაყრდნობით ანტიკური ხანის საქართველოს ისტორიისთვის აქტუალური პრობლემების კვლევა (*კომპლექსური ამოცანის დასახვა, ცოდნათა ორგანიზება და ურთიერთდაკავშირება საკვლევ პრობლემის გადასაჭრელად, საკუთარი კვლევის შედეგების დაკავშირება ისტორიოგრაფიაში გამოთქმულ მოსაზრებებთან*);

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ანტიკური ხანის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან; მათი გაანალიზება წინარე და შემდგომი პერიოდის ისტორიულ მოვლენებთან კავშირში;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ანტიკური ხანის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების კვლევისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების გამოყენება; საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების (*მაგალითად, კოლხეთი, იბერია, პონტო, არმენია*) დახასიათება;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ანტიკური ხანის საქართველოს ტერიტორიაზე არსებული საზოგადოების მახასიათებლებისა (*მსოფლმხედველობა, იდენტობის საშუალებები, „კულტურულ სხვა“-სთან დამოკიდებულება*) და ყოველდღიური ცხოვრების (*მეურნეობის ფორმები, კომუნიკაციის საშუალებები, დასახლების ტიპები, ტრადიციები და სხვა*) კვლევა; ისტორიული ეპოქის დანახვა მისი თანამედროვეების თვალთ;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენთან დაკავშირებული საკითხების (სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება) კვლევა ანტიკური ხანის მაგალითზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ანტიკური ხანის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/პროცესების კვლევა (*მაგალითად, რატომ დააარსეს ბერძნებმა ახალშენები საქართველოს ტერიტორიაზე?*); საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევ თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვეის თვალთ.

თემა: გვიანანტიკური ხანა და ადრეული შუა საუკუნეები (1014 წლამდე)

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე (*არქეოლოგიური მონაცემები, წერილობითი წყაროები, ეპიგრაფიკული მასალა, ნუმიზმატიკური მასალა*) დაყრდნობით გვიანანტიკური ხანისა და ადრეული შუა საუკუნეების ისტორიული მოვლენების/პროცესების გაანალიზება;

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- გვიანანტიკურ ხანასა და ადრეულ შუა საუკუნეებთან დაკავშირებული ისტორიული მოვლენების/პროცესების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან (მაგალითად, ისტორიულ პერიოდიზაციასთან, რელიგიურ პერიოდიზაციასთან);
- მსოფლიო ისტორიის პერიოდიზაციის სქემების დაკავშირება საქართველოს ისტორიის პერიოდიზაციის სისტემასთან;
- ფაქტორების გაანალიზება, რომლებიც გვიანანტიკურ ხანასა და ადრეულ შუა საუკუნეებში ცვალებადობის/დროის ფენომენის სპეციფიკურად აღქმას განაპირობებდა;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- გვიანანტიკურ ხანასთან და ადრეულ შუა საუკუნეებთან დაკავშირებულ მოვლენებზე/პროცესებზე მსჯელობისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების გამოყენება;
- გვიანანტიკური ხანისა და ადრეული შუა საუკუნეებისთვის საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების (მათ შორის კავკასიის) მნიშვნელობის დახასიათება;
- გვიანანტიკურ ხანასა და ადრეულ შუა საუკუნეებში გეოგრაფიული ცოდნის განვითარებაზე მსჯელობა;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- გვიანანტიკური ხანისა და ადრეული შუა საუკუნეების პერიოდის საზოგადოების თავისებურებების (*იდენტობის საშუალებები, „კულტურული სხვა“-ს ფენომენი, სოციალური ფენები, ყოველდღიურობა*) გამოკვეთა და სხვა ისტორიული პერიოდების საზოგადოებებთან შედარება;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- გვიანანტიკურ ხანასა და ადრეულ შუა საუკუნეებში ძალაუფლების ფენომენთან დაკავშირებული საკითხების (*სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება*) გაანალიზება საქართველოს, მახლობელი აღმოსავლეთისა და ევროპის ქვეყნების მაგალითებზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- გვიანანტიკურ ხანასთან და ადრეულ შუა საუკუნეებთან დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/პროცესების გაანალიზება (*საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევ თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვეის თვალთ*); მათი დაკავშირება/შედარება შესაბამისი პერიოდის საქართველოს ისტორიის საკითხებთან.

თემა: საქართველო გვიანანტიკურ და ადრეული შუა საუკუნეების პერიოდში (1014 წლამდე)

თემა გულისხმობს გვიანანტიკური ხანისა და ადრეული შუა საუკუნეების პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული საკვანძო მოვლენებისა და პროცესების კვლევას. საკვლევ საკითხებზე დაყრდნობით ეპოქის მახასიათებლების/სულისკვეთების/თავისებურებების წარმოჩენას.

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო / ინტერპრეტაცია – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე (არქეოლოგიური მონაცემები, წერილობითი წყაროები, ეპიგრაფიკული მასალა) დაყრდნობით გვიანანტიკური ხანისა და ადრეული შუა საუკუნეების პერიოდის საქართველოს ისტორიისთვის აქტუალური პრობლემების კვლევა (კომპლექსური ამოცანის დასახვა, ცოდნათა ორგანიზება და ურთიერთდაკავშირება საკვლევ პრობლემის გადასაჭრელად, საკუთარი კვლევის შედეგების დაკავშირება ისტორიოგრაფიაში გამოთქმულ მოსაზრებებთან);

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- გვიანანტიკური ხანისა და ადრეული შუა საუკუნეების პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან; ისტორიული პერიოდიზაცია; მათი გაანალიზება წინარე და შემდგომი პერიოდის მოვლენებთან კავშირში;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- გვიანანტიკური ხანისა და ადრეული შუა საუკუნეების პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების კვლევისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების (მაგალითად, დარიალის კარი, დარუბანდის კარი) გამოყენება; საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების დახასიათება;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- გვიანანტიკურ და ადრეული შუა საუკუნეების საზოგადოების მახასიათებლებისა (მსოფლმხედველობა, იდენტობის საშუალებები, „კულტურული სხვისადმი“ დამოკიდებულება) და ყოველდღიური ცხოვრების (მეურნეობის ფორმები, კომუნიკაციის საშუალებები, დასახლების ტიპები, ტრადიციები და სხვა) კვლევა; ისტორიული ეპოქის დანახვა მისი თანამედროვეების თვალთ;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენთან დაკავშირებული საკითხების (სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება) კვლევა გვიანანტიკური და ადრეული შუა საუკუნეების პერიოდის მაგალითებზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- გვიანანტიკური და ადრეული შუა საუკუნეების პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/ პროცესების კვლევა (მაგალითად, რომელი სოციალურ-პოლიტიკური სივრცეების ნაწილს წარმოადგენდა საქართველო გვიანანტიკურ ხანასა და ადრეული შუა საუკუნეების პერიოდში); საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევ თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვეის თვალთ.

თემა: შუა საუკუნეები

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე (*არქეოლოგიური მონაცემები, წერილობითი წყაროები, ეპიგრაფიკული მასალა, ნუმიზმატიკური მასალა*) დაყრდნობით შუა საუკუნეების ისტორიული მოვლენების/პროცესების გაანალიზება;

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- შუა საუკუნეებთან დაკავშირებული ისტორიული მოვლენების/პროცესების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან (მაგალითად, ისტორიულ პერიოდიზაციასთან, რელიგიურ პერიოდიზაციასთან);
- მსოფლიო ისტორიის პერიოდიზაციის სქემების დაკავშირება საქართველოს ისტორიის პერიოდიზაციის სისტემასთან;
- ფაქტორების გაანალიზება, რომლებიც შუა საუკუნეებში ცვალებადობის/დროის ფენომენის სპეციფიკურად აღქმას განაპირობებდა;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- შუა საუკუნეებთან დაკავშირებულ მოვლენებზე/პროცესებზე მსჯელობისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების გამოყენება;
- შუა საუკუნეებისთვის საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების (მათ შორის კავკასიის) მნიშვნელობის დახასიათება;
- შუა საუკუნეებში გეოგრაფიული ცოდნის განვითარებაზე მსჯელობა;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- შუა საუკუნეების პერიოდის საზოგადოების თავისებურებების (*იდეენტობის საშუალებები, „კულტურული სხვა“-ს ფენომენი, სოციალური ფენები, ყოველდღიურობა*) გამოკვება და სხვა ისტორიული პერიოდების საზოგადოებებთან შედარება;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენთან დაკავშირებული საკითხების (*სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება*) გაანალიზება შუა საუკუნეების საქართველოს, მახლობელი აღმოსავლეთისა და ევროპის ქვეყნების მაგალითებზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- შუა საუკუნეებთან დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/პროცესების გაანალიზება (*საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევ თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვის თვალით*); მათი დაკავშირება/შედარება შესაბამისი პერიოდის საქართველოს ისტორიის საკითხებთან.

თემა: განვითარებული შუა საუკუნეები საქართველოში

თემა გულისხმობს განვითარებული შუა საუკუნეების საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული საკვანძო მოვლენებისა და პროცესების კვლევას. საკვლევ საკითხებზე დაყრდნობით ეპოქის მახასიათებლების/სულისკვეთების/თავისებურებების წარმოჩენას.

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო / ინტერპრეტაცია – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე (*არქეოლოგიური მონაცემები, წერილობითი წყაროები, ეპიგრაფიკული მასალა*) დაყრდნობით შუა საუკუნეების პერიოდის საქართველოს ისტორიისთვის აქტუალური პრობლემების კვლევა (*კომპლექსური ამოცანის დასახვა, ცოდნათა ორგანიზება და ურთიერთდაკავშირება საკვლევ პრობლემის გადასაჭრელად, საკუთარი კვლევის შედეგების დაკავშირება ისტორიოგრაფიაში გამოთქმულ მოსაზრებებთან*);

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- შუა საუკუნეების პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან; მათი გაანალიზება წინარე და შემდგომი პერიოდის მოვლენებთან კავშირში;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- შუა საუკუნეების პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების კვლევისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების (მაგალითად, სამცხე-საათაბაგო, კლდეკარის საერისთავო) გამოყენება; საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების დახასიათება;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- შუა საუკუნეების პერიოდის საზოგადოების მახასიათებლებისა (*მსოფლმხედველობა, იდენტობის საშუალებები, „კულტურული სხვისადმი“ დამოკიდებულება*) და ყოველდღიური ცხოვრების (*მეურნეობის ფორმები, კომუნიკაციის საშუალებები, დასახლების ტიპები, ტრადიციები და სხვა*) კვლევა; ისტორიული ეპოქის დანახვა მისი თანამედროვეების თვალთ;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენთან დაკავშირებული საკითხების (*სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება*) კვლევა შუა საუკუნეების პერიოდის საქართველოს ისტორიის მაგალითებზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- შუა საუკუნეების პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/ პროცესების კვლევა (*მაგალითად, როდიდან ყალიბდება ფეოდალური ურთიერთობები საქართველოში; რა თავისებურებები ჰქონდა მას?*); საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევ თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვეის თვალთ.

თემა: გვიანი შუა საუკუნეები და ადრეული ახალი დრო

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე (*მაგალითად, წერილობითი წყაროები*) დაყრდნობით გვიან შუა საუკუნეებთან და ადრეულ ახალ დროსთან დაკავშირებული ისტორიული მოვლენების/პროცესების გაანალიზება;

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- გვიან შუა საუკუნეებთან და ადრეულ ახალ დროსთან დაკავშირებული ისტორიული მოვლენების/პროცესების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან (*მაგალითად, ისტორიულ პერიოდიზაციასთან, რელიგიურ პერიოდიზაციასთან*);
- მსოფლიო ისტორიის პერიოდიზაციის სქემების დაკავშირება საქართველოს ისტორიის პერიოდიზაციის სისტემასთან;
- ფაქტორების გაანალიზება, რომლებიც გვიან შუა საუკუნეებსა და ადრეულ ახალ დროში ცვალებადობის/დროის ფენომენის ახლებურად გააზრებას განაპირობებდა;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- გვიან შუა საუკუნეებთან და ადრეულ ახალ დროსთან დაკავშირებულ მოვლენებზე/პროცესებზე მსჯელობისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების გამოყენება;
- გვიან შუა საუკუნეებისა და ადრეულ ახალი დროისთვის საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების (მათ შორის კავკასიის) მნიშვნელობის დახასიათება;
- გვიან შუა საუკუნეებსა და ადრეულ ახალ დროში გეოგრაფიული ცოდნის განვითარებაზე მსჯელობა;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- გვიანი შუა საუკუნეებისა და ადრეული ახალი დროის საზოგადოების თავისებურებების (*იდენტობის საშუალებები, „კულტურული სხვა“-ს ფენომენი, სოციალური ფენები, ყოველდღიურობა*) გამოკვეთა და სხვა ისტორიული პერიოდების საზოგადოებებთან შედარება;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენთან დაკავშირებული საკითხების (*სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება*) გაანალიზება გვიანი შუა საუკუნეებისა და ადრეული ახალი დროის საქართველოს, მახლობელი აღმოსავლეთისა და ევროპის ქვეყნების მაგალითებზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- გვიან შუა საუკუნეებთან და ადრეულ ახალ დროსთან დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/პროცესების გაანალიზება (*საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევ თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვეის თვალთ*); მათი დაკავშირება/შედარება შესაბამისი პერიოდის საქართველოს ისტორიის საკითხებთან.

თემა: საქართველო XV-XVIII საუკუნეებში

თემა გულისხმობს „ხანგრძლივი შუა საუკუნეების“ პერიოდის (XIV-XVIII საუკუნეები) საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული საკვანძო მოვლენებისა და პროცესების კვლევას. საკვლევ საკითხებზე დაყრდნობით ეპოქის მახასიათებლების/სულისკვეთების/თავისებურებების წარმოჩენას.

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო / ინტერპრეტაცია – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე (არქეოლოგიური მონაცემები, წერილობითი წყაროები, ეპიგრაფიკული მასალა) დაყრდნობით XV-VIII საუკუნეების საქართველოს ისტორიისთვის აქტუალური პრობლემების კვლევა (კომპლექსური ამოცანის დასახვა, ცოდნათა ორგანიზება და ურთიერთდაკავშირება საკვლევ პრობლემის გადასაჭრელად, საკუთარი კვლევის შედეგების დაკავშირება ისტორიოგრაფიაში გამოთქმულ მოსაზრებებთან);

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- XV-VIII საუკუნეების საქართველოს ისტორიისთვის საკვანძო პრობლემების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან; პრობლემების გაანალიზება წინარე და შემდგომი პერიოდის მოვლენებთან კავშირში;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- XV-VIII საუკუნეების საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების კვლევისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების (მაგალითად, საბარათიანო, სამოქალაქო) გამოყენება; საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების დახასიათება;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- XV-VIII საუკუნეების საზოგადოების მახასიათებლებისა (მსოფლმხედველობა, იდენტობის საშუალებები, „კულტურული სხვისადმი“ დამოკიდებულება) და ყოველდღიური ცხოვრების (მეურნეობის ფორმები, კომუნიკაციის საშუალებები, დასახლების ტიპები, ტრადიციები და სხვა) კვლევა; ისტორიული ეპოქის დანახვა მისი თანამედროვეების თვალთ;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენთან დაკავშირებული საკითხების (სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება) კვლევა XV-VIII საუკუნეების საქართველოს ისტორიის მაგალითებზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- XV-VIII საუკუნეების პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/ პროცესების კვლევა (მაგალითად, რატომ გაჩნდა საქართველოში სათავადოები? რატომ დაიშალა საქართველო სამეფო-სამეფოებად?); საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევ თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვის თვალთ.

თემა: „ხანგრძლივი XIX საუკუნე“

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე დაყრდნობით XIX საუკუნესთან (იგულისხმება „ხანგრძლივი XIX საუკუნე“) დაკავშირებული ისტორიული მოვლენების/პროცესების გაანალიზება;

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- XIX საუკუნესთან (იგულისხმება „ხანგრძლივი XIX საუკუნე“) დაკავშირებული ისტორიული მოვლენების/პროცესების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან;
- მსოფლიო ისტორიის პერიოდიზაციის სქემების დაკავშირება საქართველოს ისტორიის პერიოდიზაციის სისტემასთან;
- ფაქტორების გაანალიზება, რომლებიც XIX საუკუნეში (იგულისხმება „ხანგრძლივი XIX საუკუნე“) ცვალებადობის/დროის ფენომენის გააზრებაზე ახდენდა გავლენას;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- XIX საუკუნესთან (იგულისხმება „ხანგრძლივი XIX საუკუნე“) დაკავშირებულ მოვლენებზე/პროცესებზე მსჯელობისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების გამოყენება;
- XIX საუკუნისთვის (იგულისხმება „ხანგრძლივი XIX საუკუნე“) საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების (მათ შორის კავკასიის) მნიშვნელობის დახასიათება;
- XIX საუკუნეში (იგულისხმება „ხანგრძლივი XIX საუკუნე“) გეოგრაფიული ცოდნის განვითარებაზე მსჯელობა;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- XIX საუკუნის (იგულისხმება „ხანგრძლივი XIX საუკუნე“) საზოგადოების თავისებურებების (*იდენტობის საშუალებები, „კულტურული სხვა“-ს ფენომენი, სოციალური ფენები, ყოველდღიურობა*) გამოკვეთა და სხვა ისტორიული პერიოდების საზოგადოებებთან შედარება;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენთან დაკავშირებული საკითხების (*სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება*) გაანალიზება XIX საუკუნის (იგულისხმება „ხანგრძლივი XIX საუკუნე“) საქართველოსა და ევროპის ქვეყნების მაგალითებზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- XIX საუკუნესთან (იგულისხმება „ხანგრძლივი XIX საუკუნე“) დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/პროცესების გაანალიზება (*საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევი თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვეის თვალთქვეშაობით*); მათი დაკავშირება/შედარება შესაბამისი პერიოდის საქართველოს ისტორიის საკითხებთან.

თემა: საქართველო რუსეთის იმპერიის შემადგენლობაში

თემა გულისხმობს 1801-1917 წლების საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული საკვანძო მოვლენებისა და პროცესების კვლევას. საკვლევ საკითხებზე დაყრდნობით ეპოქის მახასიათებლების/სულისკვეთების/თავისებურებების წარმოჩენას.

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო / ინტერპრეტაცია – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე დაყრდნობით 1801-1917 წლების საქართველოს ისტორიისთვის აქტუალური პრობლემების კვლევა (*კომპლექსური ამოცანის დასახვა, ცოდნათა ორგანიზება და ურთიერთ-დაკავშირება საკვლევ პრობლემის გადასაჭრელად, საკუთარი კვლევის შედეგების დაკავშირება ისტორიოგრაფიაში გამოთქმულ მოსაზრებებთან*);

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- 1801-1917 პერიოდის საქართველოს ისტორიის საკითხების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან; მათი გაანალიზება წინარე და შემდგომი პერიოდის მოვლენებთან კავშირში;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- 1801-1917 პერიოდის საქართველოს ისტორიის პრობლემური საკითხების კვლევისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების (მაგალითად, თბილისის გუბერნია, გორის მაზრა) გამოყენება; საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების დახასიათება;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- 1801-1917 პერიოდის საზოგადოების მახასიათებლებისა (*მსოფლმხედველობა, იდენტობის საშუალებები, „კულტურული სხვისადმი“ დამოკიდებულება*) და ყოველდღიური ცხოვრების (*მეურნეობის ფორმები, კომუნიკაციის საშუალებები, დასახლების ტიპები, ტრადიციები და სხვა*) კვლევა; ეპოქის დანახვა მისი თანამედროვეების თვალთ;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენტან დაკავშირებული საკითხების (*სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენტისადმი დამოკიდებულება*) კვლევა 1801-1917 პერიოდის საქართველოს ისტორიის მაგალითებზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- 1801-1917 პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/ პროცესების კვლევა (*მაგალითად, რა შედეგები მოუტანა საქართველოს მიხეილ ვორონცოვის რეფორმებმა*); საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევ თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვეის თვალთ.

თემა: “ხანმოკლე XX საუკუნე“

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე (მაგალითად, წერილობითი წყაროები, აუდიო-ფოტო-ფონო მასალა) დაყრდნობით XX საუკუნესთან (იგულისხმება „ხანმოკლე XX საუკუნე“) დაკავშირებული ისტორიული მოვლენების/პროცესების გაანალიზება;

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- XX საუკუნესთან (იგულისხმება „ხანმოკლე XX საუკუნე“) დაკავშირებული ისტორიული მოვლენების/პროცესების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან;
- მსოფლიო ისტორიის პერიოდიზაციის სქემების დაკავშირება საქართველოს ისტორიის პერიოდიზაციის სისტემასთან;
- ფაქტორების გაანალიზება, რომლებიც XX საუკუნეში (იგულისხმება „ხანმოკლე XX საუკუნე“) ცვალებადობის/დროის ფენომენის ახლებურად გააზრებაზე ახდენდა გავლენას;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- XX საუკუნესთან (იგულისხმება „ხანმოკლე XX საუკუნე“) დაკავშირებულ მოვლენებზე/პროცესებზე მსჯელობისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების გამოყენება;
- XIX საუკუნისთვის (იგულისხმება „ხანმოკლე XX საუკუნე“) საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების (მათ შორის კავკასიის) მნიშვნელობის დახასიათება;
- ფაქტორების გაანალიზება, რომლებიც XX საუკუნეში (იგულისხმება „ხანმოკლე XX საუკუნე“) სივრცის ფენომენის ახლებურად გააზრებაზე ახდენდა გავლენას;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- XX საუკუნის (იგულისხმება „ხანმოკლე XX საუკუნე“) საზოგადოების თავისებურებების (იდენტობის საშუალებები, „კულტურული სხვა“-ს ფენომენი, სოციალური ფენები, ყოველდღიურობა) გამოკვეთა და სხვა ისტორიული პერიოდების საზოგადოებებთან შედარება;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენთან დაკავშირებული საკითხების (სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება) გაანალიზება XX საუკუნის (იგულისხმება „ხანმოკლე XX საუკუნე“) საქართველოსა და ევროპის ქვეყნების მაგალითებზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- XX საუკუნესთან (იგულისხმება „ხანმოკლე XX საუკუნე“) დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/პროცესების გაანალიზება (საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევ თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვე თვალთ); მათი დაკავშირება/შედარება შესაბამისი პერიოდის საქართველოს ისტორიის საკითხებთან.

თემა: საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა

თემა გულისხმობს საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის ისტორიასთან დაკავშირებული საკვანძო მოვლენებისა და პროცესების კვლევას. საკვლევ საკითხებზე დაყრდნობით ეპოქის მახასიათებლების/სულისკვეთების/თავისებურებების წარმოჩენას.

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო / ინტერპრეტაცია – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე დაყრდნობით 1918-1921 წლების პერიოდის საქართველოს ისტორიისთვის აქტუალური პრობლემების კვლევა (*კომპლექსური ამოცანის დასახვა, ცოდნათა ორგანიზება და ურთიერთდაკავშირება საკვლევ პრობლემის გადასაჭრელად, საკუთარი კვლევის შედეგების დაკავშირება ისტორიოგრაფიაში გამოთქმულ მოსაზრებებთან*);

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- 1918-1921 წლების პერიოდის საქართველოს ისტორიის პრობლემური საკითხების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან; მათი გაანალიზება წინარე და შემდგომი პერიოდის მოვლენებთან კავშირში;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- 1918-1921 წლების საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების კვლევისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების გამოყენება; საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების დახასიათება;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- 1918-1921 წლების საზოგადოების მახასიათებლებისა (*მსოფლმხედველობა, იდენტობის საშუალებები, „კულტურული სხვისადმი“ დამოკიდებულება*) და ყოველდღიური ცხოვრების (*მეურნეობის ფორმები, კომუნიკაციის საშუალებები, დასახლების ტიპები, ტრადიციები და სხვა*) კვლევა; ეპოქის დანახვა მისი თანამედროვეების თვალთ;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენთან დაკავშირებული საკითხების (*სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება*) კვლევა 1918-1921 წლების საქართველოს ისტორიის მაგალითებზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- 1918-1921 წლების საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/ პროცესების კვლევა (*მაგალითად, რატომ არ მიიღეს საქართველო ერთა ლიგაში?*); საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევ თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვეის თვალთ.

თემა: მსოფლიო ათასწლეულების მიჯნაზე

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე (მაგალითად, წერილობითი წყაროები, აუდიო-ფოტო-ფონო-მასალები) დაყრდნობით „ცივი ომის“ შემდგომ პერიოდთან დაკავშირებული ისტორიული მოვლენების/პროცესების გაანალიზება;

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- „ცივი ომის“ შემდგომ პერიოდთან დაკავშირებული ისტორიული მოვლენების/პროცესების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან;
- მსოფლიო ისტორიის პერიოდიზაციის სქემების დაკავშირება საქართველოს ისტორიის პერიოდიზაციის სისტემასთან;
- ფაქტორების გაანალიზება, რომლებიც „ცივი ომის“ შემდგომ პერიოდში ცვალებადობის/დროის ფენომენის გააზრებაზე ახდენს გავლენას;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- „ცივი ომის“ შემდგომ პერიოდთან დაკავშირებულ მოვლენებზე/პროცესებზე მსჯელობისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების გამოყენება;
- „ცივი ომის“ შემდგომი პერიოდისთვის საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების (მათ შორის კავკასიის) მნიშვნელობის დახასიათება;
- ფაქტორების გაანალიზება, რომლებიც „ცივი ომის“ შემდგომ პერიოდში სივრცის ფენომენის გააზრებაზე ახდენს გავლენას;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- „ცივი ომის“ შემდგომი პერიოდის საზოგადოების თავისებურებების (იდენტობის საშუალებები, „კულტურული სხვა“-ს ფენომენი, სოციალური ფენები, ყოველდღიურობა) გამოკვეთა და სხვა ისტორიული პერიოდების საზოგადოებებთან შედარება;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენთან დაკავშირებული საკითხების (სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება) გაანალიზება „ცივი ომის“ შემდგომ პერიოდის საქართველოსა და მსოფლიოს სხვა ქვეყნების მაგალითებზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- „ცივი ომის“ შემდგომ პერიოდთან დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/პროცესების გაანალიზება (საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევ თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვის თვალთ; მათი დაკავშირება/შედარება შესაბამისი პერიოდის საქართველოს ისტორიის საკითხებთან.

თემა: საქართველო საბჭოთა კავშირში

თემა გულისხმობს საბჭოთა პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული საკვანძო მოვლენებისა და პროცესების კვლევას. საკვლევ საკითხებზე დაყრდნობით ეპოქის მახასიათებლების/სულისკვეთების/თავისებურებების წარმოჩენას.

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო / ინტერპრეტაცია – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე დაყრდნობით საბჭოთა პერიოდის საქართველოს ისტორიისთვის აქტუალური პრობლემების კვლევა (*კომპლექსური ამოცანის დასახვა, ცოდნათა ორგანიზება და ურთიერთდაკავშირება საკვლევ პრობლემის გადასაჭრელად, საკუთარი კვლევის შედეგების დაკავშირება ისტორიოგრაფიაში გამოთქმულ მოსაზრებებთან*);

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- საბჭოთა პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან; მათი გაანალიზება წინარე და შემდგომი პერიოდის მოვლენებთან კავშირში;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- საბჭოთა პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების კვლევისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების გამოყენება; საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების დახასიათება;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- საბჭოთა პერიოდის საზოგადოების მახასიათებლებისა (*მსოფლმხედველობა, იდენტობის საშუალებები, „კულტურული სხვა“*) და ყოველდღიური ცხოვრების (*მეურნეობის ფორმები, კომუნიკაციის საშუალებები, დასახლების ტიპები, ტრადიციები და სხვა*) კვლევა; ისტორიული პერიოდის დანახვა მისი თანამედროვის თვალთ;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენტან დაკავშირებული საკითხების (სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენტისადმი დამოკიდებულება) კვლევა საბჭოთა პერიოდის საქართველოს ისტორიის მაგალითზე;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- საბჭოთა პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/ პროცესების კვლევა (*მაგალითად, რა ფაქტორებმა შეუწყო ხელი საბჭოთა კავშირის დაშლას?*); საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევ თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვის თვალთ.

თემა: საქართველო და თანამედროვე მსოფლიო

თემა გულისხმობს 1990 – იანი წლების და შემდგომ პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული საკვანძო მოვლენებისა და პროცესების კვლევას. საკვლევ საკითხებზე დაყრდნობით ეპოქის მახასიათებლების წარმოჩენას.

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო / ინტერპრეტაცია – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე დაყრდნობით 1990 – იანი წლების შემდგომი პერიოდის საქართველოს ისტორიისთვის აქტუალური პრობლემების კვლევა (*კომპლექსური ამოცანის დასახვა, ცოდნათა ორგანიზება და ურთიერთდაკავშირება საკვლევ პრობლემის გადასაჭრელად, საკუთარი კვლევის შედეგების დაკავშირება ისტორიოგრაფიაში გამოთქმულ მოსაზრებებთან*);

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- 1990 – იანი წლების შემდგომი პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან; მათი გაანალიზება წინარე და შემდგომი პერიოდის მოვლენებთან კავშირში;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- 1990 – იანი წლების შემდგომი პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების კვლევისას მართებული გეოგრაფიული ცნებების გამოყენება; საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების დახასიათება;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- 1990 – იანი წლების შემდგომი პერიოდის საზოგადოების მახასიათებლებისა (*მსოფლმხედველობა, იდენტობის საშუალებები, „კულტურული სხვა“*) და ყოველდღიური ცხოვრების (*მეურნეობის ფორმები, კომუნიკაციის საშუალებები, დასახლების ტიპები, ტრადიციები და სხვა*) კვლევა; ისტორიული პერიოდის დანახვა მისი თანამედროვის თვალთ;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენტან დაკავშირებული საკითხების (სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება) კვლევა 1990 – იანი წლების შემდგომი პერიოდის მაგალითზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- 1990 – იანი წლების შემდგომი პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული მოვლენებისა და პროცესების კვლევა (*საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევ თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვის თვალთ*).

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- 1990-იანი წლების შემდგომი პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/პროცესების კვლევა (*მაგალითად, რა გამოწვევების წინაშე აყენებს საქართველოს გლობალიზაცია?*); საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევ თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვის თვალთ.

თემის მკვიდრი წარმოდგენები

თემატური მკვიდრი წარმოდგენები თვისობრივად განსხვავდება სამიზნე ცნებებთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენებისგან.

თემასთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენების ფუნქციაა, მოსწავლეს წარმოდგენა შეუქმნას შესასწავლი თემის კონტურებზე.

გთავაზობთ X კლასში შესასწავლი თემების მკვიდრი წარმოდგენებს:

საშუალო საფეხური თემა 1. ქვისა და ბრინჯაოს ხანა

სამიზნე ცნება:	მოსწავლემ უნდა გააცნობიეროს რომ:
დრო	<ul style="list-style-type: none"> პრეისტორიას/ქვის ხანას ისტორიკოსები ადამიანის გაჩენიდან დამწერლობისა და სახელმწიფოს შექმნამდე პერიოდს უწოდებენ. ქვის ხანაში საზოგადოების განვითარებაზე დიდ გავლენას ახდენდა კლიმატური პირობები, ამიტომ არქეოლოგიური პერიოდიზაცია ითვალისწინებს გეოლოგიურ პერიოდების მონაცვლეობას. მეცნიერებს შორის განსხვავებული მოსაზრება არსებობს იმასთან დაკავშირებით, თუ როდის გაჩნდა პირველი ცივილიზაცია/კომპლექსური საზოგადოება და რა არსობრივი მახასიათებლები ჰქონდა მას; ქვის და ბრინჯაოს ხანაში საქართველოს ტერიტორიაზე მცხოვრებ ადამიანებს ინტენსიური კავშირები ჰქონდა მახლობელ აღმოსავლეთთან, შესაბამისად, საქართველოს ისტორიის პერიოდიზაცია ახლოს მიუყვება მახლობელი აღმოსავლეთის ისტორიის/არქეოლოგიური პერიოდიზაციის სქემებს; ძველი აღმოსავლეთის ხალხებთან ვხვდებით ისტორიის პერიოდიზაციის პირველ მცდელობებს (შეიქმნა დროის აღრიცხვის პირველი სისტემები (კალენდარი, წელთაღრიცხვა).
სივრცე	<ul style="list-style-type: none"> ქვის ხანაში ყველაზე მეტად დაწინაურებული იყო მახლობელი აღმოსავლეთის, ე.წ. „ნაყოფიერი ნახევარმთვარის“ ტერიტორია. „ნეოლითური რევოლუციის“ მიღწევები ევრაზიის სხვა მხარეებში სწორედ აქედან ვრცელდებოდა; საქართველოსა და ამიერკავკასიის ტერიტორია ემეზობლებოდა უშუალოდ ემიჯნებოდა არქეოლოგების მიერ „ნაყოფიერ ნახევარმთვარედ“ სახელდებულ სივრცეს; ძველ აღმოსავლურ პერიოდში „კომპლექსური საზოგადოება“ რამდენიმე ადგილას განვითარდა (შუამდინარეთი, ეგვიპტე, ხმელთაშუაზღვისპირეთი, სირია-პალესტინა, აღმოსავლეთ ევროპა, ჩრდილოეთ ირანი, პენჯაბი, ხუანხეს ხეობა) ძვ.წ. IV-I ათასწლეულებში შუამდინარეთისა, ანატოლიის და ეგვიპტისა და ირანის ტერიტორიაზე არსებული ცივილიზაციებს ჰქონდათ კომუნიკაცია, ინდოეთისა და ჩინეთის ტერიტორიაზე არსებულ ცივილიზაციებთან მათ ამ ეტაპზე ურთიერთობები არ ჰქონდათ; საქართველოს ტერიტორიაზე მცხოვრებ ეთნიკურ ჯგუფებს ძველი აღმოსავლეთის სახელმწიფოებს შორის ყველაზე ინტენსიური ურთიერთობა ხეტებთან, მითანელებთან, ასურელებთან და ურარტელებთან ჰქონდათ; ძველ აღმოსავლურ პერიოდიდან არ შემორჩა რუკები, თუმცა სხვადასხვა ტიპის ტექსტების ანალიზი ცხადყოფს, რომ ძველი აღმოსავლეთის სახელმწიფოები კარგად იყვნენ ინფორმირებული როგორც მეზობელ, ისე შორეულ სივრცეებზე. ძველ აღმოსავლურ პერიოდიდან არ შემორჩა რუკები და მოგზაურების ჩანაწერები, რაც გვაფიქრებინებს, რომ გეოგრაფიული ცოდნა ფართო საზოგადოებისთვის არ იყო ხელმისაწვდომი, თუმცა, ტექსტების ანალიზიდან ჩანს, რომ სხვადასხვა სოციალური ფენების წარმომადგენლები (მაგალითად, ვაჭრები, დიპლომატები) კარგად იყვნენ ინფორმირებული არა მხოლოდ მეზობელი, არამედ ძალიან შორეული სივრცეების შესახებ;

სივრცე	<ul style="list-style-type: none"> ● ძველი აღმოსავლეთის მეომარი სახელმწიფოების გეოგრაფიული ცოდნა რეგიონზე და მის მიღმა, ივსებოდა როგორც სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობებით, ასევე მეზობელსა და შორეულ, ნაკლებად ცნობილი ქვეყნების/ხალხების წინააღმდეგ მოწყობილი სამხედრო კამპანიებით; ● ქვის და ბრინჯაოს ხანაში ამიერკავკასიაში მცხოვრებ ხალხებს ყველაზე მეტად ინტენსიური კავშირები ჰქონდათ მცირე აზიასა და ჩრდილოეთ შუამდინარეთში მცხოვრებ ხალხებთან. კავკასიის მოსახლეობის განვითარებაზე გარკვეულ გავლენას ახდენდა, ასევე, ხმელთაშუაზღვისპირეთისა და ევრაზიის სტეპებში მიმდინარე პროცესები.
წყარო	<ul style="list-style-type: none"> ● ქვის ხანაში საქართველოს ტერიტორიაზე მცხოვრები ადამიანების შესახებ ინფორმაცია არქეოლოგიური მონაცემების საშუალებით მოგვეპოვება. გვიანბრინჯაოს ხანის პერიოდიდან კი არქეოლოგიურ მონაცემებთან საინტერესო ცნობებს ვიღებთ ლურსმული ფირფიტებიდან და ეპიგრაფიკული ძეგლებიდან; ● ქვის, ბრინჯაოს და რკინის ხანის საზოგადოების კომპლექსურად აღსაწერად არქეოლოგიები გამოყოფენ არქეოლოგიური კულტურებს; ● მეცნიერები ხშირად დავობენ იმასთან დაკავშირებით, თუ რის საფუძველზე უნდა გამოიყოს არქეოლოგიური კულტურა და რა ისტორიულ პროცესებს უკავშირდება მისი წარმოქმნა, განვითარება, დაკნინება/დაცემა; ● ლურსმული ფირფიტები და ეპიგრაფიკული ძეგლები სხვადასხვა ტიპის ტექსტებს გადმოგვცემენ (საკანონმდებლო ძეგლები, რელიგიური ტექსტები, სამეფო მატინაეები, ლიტერატურული ძეგლები, წერილები და სხვა), მათ მეცნიერები სხვადასხვა ინტენსივობით იყენებენ ძველალმოსავლური საზოგადოების შესასწავლად.
საზოგადოება	<ul style="list-style-type: none"> ● ქვის ხანაში გვაროვნული თემი საზოგადოებრივი ორგანიზების ერთადერთი ფორმა იყო; ● მაგია პირველყოფილი ადამიანის უმთავრეს მსოფლმხედველობრივ საფუძველს წარმოადგენდა, თუმცა მეცნიერებს შორის არსებობს აზრთა სხვადასხვაობა პირველყოფილი რელიგიების არსსა და კლასიფიკაციის პრინციპებთან დაკავშირებით; ● ძველალმოსავლურ პერიოდში საზოგადოების მთავარ უჯრედს თემი წარმოადგენდა, ხოლო მეურნეობის წარმოების ფორმა -უმთავრესად კოლექტიურია; ● ძველალმოსავლური საზოგადოება თავისუფალთა და არათავისუფალთა სოციალურ ჯგუფებს შეიცავდა, სადაც თავისუფლების ყველა ტიპის შეზღუდვა მონობად აღიქმებოდა; ● ძველალმოსავლური კომპლექსური საზოგადოება კანონებით იმართებოდა, რომლის პირველი კოდიფიკაციაც სწორედ ამ პერიოდს უკავშირდება. ● ძველალმოსავლური საზოგადოების რელიგია მრავალფეროვანია – წარმოდგენილი უმთავრესად პოლითეისტური (ანთროპომორფული/არაანთროპომორფული) პანთეონით, ან დუალისტური რწმენით და თვით მონოთეიზმის ფორმითაც.
ძალაუფლება	<ul style="list-style-type: none"> ● პირველყოფილ საზოგადოებაში ძალაუფლებისთვის ბრძოლა არ ატარებდა ინსტიტუციურ ხასიათს; ● ძველ აღმოსავლეთში დინასტიების, ქალაქების, ტერიტორიული იმპერიების ბრძოლა ძალაუფლებისთვის მჭიდროდ უკავშირდებოდა რელიგიასა და კულტმსახურებას; აქ საერო და სასულიერო ხელისუფლება ერთმანეთისგან არ იყო გამიჯნული; ● სამეფო ძალაუფლების სიმბოლოებს მონუმენტური ძეგლები და ტაძრები წარმოადგენდა, რომელიც ტიპურია ძველალმოსავლური სამყაროსთვის; ● ძველალმოსავლური პერიოდისთვის დამახასიათებელია მკვეთრად ცენტრალიზებული ხელისუფლება და ძალაუფლების ერთი პირის ხელში კონცენტრაცია იმის მიუხედავად, რომ სახელმწიფო მმართველობა წარმოდგენილია როგორც ქალაქ-სახელმწიფოების, ასევე ცენტრალიზებული სახელმწიფოსა და ტერიტორიული იმპერიების სახით.

<p>ისტორიული მოვლენა/ პროცესი</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● კაცობრიობის ისტორიაში პირველი სახელმწიფოები დიდი მდინარეების გასწვრივ ჩამოყალიბდა. ● ძველადმოსავლურ პერიოდში არსებობდა დიპლომატიისა და საერთაშორისო ურთიერთობების გამართული სისტემა, რომელიც ძვ.წ. IV-III-II-I ათასწლეულებში სხვადასხვა ინტენსივობით ფუნქციონირებდა; ● ძველ აღმოსავლეთში სოციალურ-პოლიტიკური პრობლემების გადაჭრა გადაჯაჭვული იყო მფარველ ღვთაებებთან და კულტმსახურებასთან; ● ძველადმოსავლურ პერიოდი სახელმწიფოს რამდენიმე ტიპს იცნობს – ქალაქ- სახელმწიფოებს, ცენტრალიზებულ მონარქიასა და სახმელეთო იმპერიას, რომელმაც შუა და ახლო აღმოსავლეთის ცივილიზაციური სივრცის ერთი ხელისუფლების ქვეშ გაერთიანება შეძლო; ● ძველადმოსავლურ ცივილიზაციებს მომთაბარე ხალხების შემოსევები დიდ საფრთხეს უქმნიდა. ● საქართველოს ტერიტორია ძველადმოსავლური სამყაროს ჩრდილოეთ პერიფერიას წარმოადგენდა, ამიტომ ქართულენოვანი გაერთიანებების საერთაშორისო სოციალურ-პოლიტიკურ პროცესებში ჩართულობის შესახებ მინიმალური ინფორმაცია შემორჩა.
--	---

საშუალო საფეხური
თემა 2. ქვისა და ბრინჯაოს ხანა

<p>სამიზნე ცნება:</p>	<p>მოსწავლემ უნდა გააცნობიეროს რომ:</p>
<p>დრო</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ანტიკური ეპოქა ასოცირდება ხმელთაშუაზღვისპირა ხალხების, განსაკუთრებით ბერძნული ელემენტის მიერ ჰეგემონობის მოპოვებასთან; ● ანტიკური ეპოქა ელინურ, ელინისტურ და რომაულ პერიოდებს მოიცავს. ეს დაყოფა გვიანდელია და სამეცნიერო ინტერპრეტაციის შედეგია. ● მეცნიერთა შორის ხშირია დისკუსია, თუ რომელი მახასიათებლებით უნდა განისაზღვრებოდეს ანტიკური ეპოქის დაწყება ან დასრულება; ● ელინური(ბერძნული) ისტორიის პერიოდიზაცია დაკავშირებულია ბერძენთა სამოსახლო სივრცეების, ცხოვრების წესის, კულტურული აღქმების და ძალაუფლების დომინანტური ფორმის ცვლილებასთან. ● რომის ისტორიის პერიოდიზაციის ძალაუფლების ფორმის ცვლილებით ვახდენთ და მეფეთა მმართველობის, რესპუბლიკის და იმპერიული მმართველობის პერიოდები გამოიყოფა. ● ანტიკურ ხანაში ბერძნულ-რომაული სამყაროსთან მჭიდრო კავშირის გამო ტიპური პერიოდიზაციის პრინციპები აქტუალურია ამ ეპოქის საქართველოსთვისაც. ● ბერძნებს და რომაელებს დროის აღრიცხვის განსხვავებული სისტემები ჰქონდათ, ამ მხრივ რომმა მეტად გაითვალისწინა წინამორბედი ცივილიზაციის (ეგვიპტე) გამოცდილება.
<p>სივრცე</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ანტიკური სივრცის ცენტრს ხმელთაშუა და შავი ზღვის აუზები წარმოადგენდა. ● ბერძნულმა კოლონიზაციამ, ალექსანდრეს ლაშქრობამ და რომაულმა დაპყრობებმა გადამწყვეტი გავლენა მოახდინა ანტიკური გეოგრაფიულ-პოლიტიკური სივრცის ჩამოყალიბებაზე. ● გეოგრაფიულ-კლიმატურმა ფაქტორებმა დიდწილად განსაზღვრა ბერძენთა და რომაელთა ცხოვრების წესი და პოლიტიკურ-ეკონომიკური მოწყობის ტიპი. ● კავკასია ანტიკური სივრცის განაპირას მდებარეობდა და ამ სივრცის ინტეგრალურ ნაწილს წარმოადგენდა. ეს დასტურდება, როგორც პოლიტიკურ-ეკონომიკური კონტაქტებით, ასევე ისტორიოგრაფიული, არქეოლოგიური და ეპიგრაფიკული წყაროებით და მითოლოგიური ამბებით. ● რომაულ-პართიული და რომაულ-სასანიანური დაპირისპირების პერიოდში კავკასია ორი უდიდესი იმპერიის ინტერესების კონფლიქტის სფეროს წარმოადგენს. ● ანტიკური პერიოდის სხვადასხვა მონაკვეთში ბერძენ-რომაელთა დომინანტურობით აღნიშნული სივრცის პოლიტიკური და კულტურული ცენტრები იცვლება. ● ანტიკურობაში ჩამოყალიბდა გეოგრაფია, როგორც მეცნიერება. ანტიკური გეოგრაფები თავისი ეპოქის სამყაროს საკმაოდ კარგად იცნობდნენ. მათი ინტერესების სფეროში კავკასიაც ხვდებოდა.

<p>წყარო</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ისტორიოგრაფია, როგორც წარსულის ანალიტიკურად შემსწავლელი მეცნიერება ძველ საბერძნეთში შეიქმნა და განვითარდა. ეს განპირობებული იყო ბერძნულ-რომაული სამყაროსთვის დამახასიათებელი სამყაროს ანალიტიკურად შეცნობის სურვილით. ● ანტიკურობის შესახებ ძირითადად ისტორიოგრაფიული, ეპიგრაფიკული, არქეოლოგიური წყაროები მოგვითხრობენ. ასევე მნიშვნელოვან წყაროს წარმოადგენს მითოლოგია, ლინგვისტიკა და მხატვრული ლიტერატურა. ანტიკური წყაროების ანალიზის და ინტერპრეტაციის საკითხი მეცნიერთა შორის დისკუსიის საგანია. ● ანტიკური ეპოქის საქართველოს ისტორიის რეკონსტრუქცია დიდწილად სწორედ ბერძნულ-რომაული წყაროების დახმარებით ხდება. ● ანტიკური წყაროების სანდოობის ხარისხი განსხვავებულია. სანდოობის ხარისხს განაპირობებს წყაროს ტიპი, წერილობითი წყაროს შემთხვევაში ავტორის ინფორმირებულობა, მისი წვდომა პირველ წყაროსთან, მისი პოლიტიკურ-საზოგადოებრივი პოზიცია და ჟანრული თავისებურებები. ● ისტორიული მოვლენების, ეთნოსების თუ მსოფლმხედველობის შეფასებაში ანტიკურ პერიოდში შექმნილი ბერძნულ-რომაული კონსტრუქციები (მაგ.: ბარბაროსი, ვანდალიზმი...) თანამედროვეობაშიც გამოიყენება.
<p>საზოგადოება</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● მთელი ანტიკური პერიოდის განმავლობაში დომინანტური ზღვის და ქალაქის კულტურაა. ● პოლიტიკური მოწყობის ფორმების მრავალფეროვნების, გეოგრაფიული განფენილობის და პოლისური ურთიერთდაპირისპირებულების მიუხედავად, ბერძნულ სამყაროს მკვეთრად გამოხატული იდენტობის საშუალებები ჰქონდა, რომლებიც ელინურ კულტურულ თვითმყოფადობას ქმნიდა. ● ანტიკური ეპოქისთვის სახასიათოა დასავლურ-აღმოსავლური კულტურულ-ღირებულებითი დაპირისპირების კონტექსტში განვითარება. აღმოსავლეთი, რომელიც ერთიანდებოდა სპარსეთის იმპერიაში, ელინთათვის კულტურულ „სხვად“ მიიჩნეოდა. ● ანტიკურ პერიოდში მოხერხდა ძველადმოსავლური სივრცის უმეტესობის ელინური გავლენის ქვეშ მოქცევა; ● ალექსანდრე მაკედონელის ლაშქრობამ დიამეტრულად შეცვალა როგორც საზოგადოებრივი ცხოვრების ფორმები, ასევე დასაბამი მისცა ელინიზმს თავისი მკვეთრად გამოხატული იდენტობის საშუალებებით, რომელიც გლობალისტურ პრინციპებს ეფუძნებოდა. ● ანტიკური საზოგადოება მონათმფლობელური საზოგადოებაა, რომლის ეკონომიკური და საზოგადოებრივი საჭიროებებისთვის მონურ შრომას დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა. ● რესპუბლიკის პერიოდის რომაული საზოგადოება სოციალური და საზოგადოებრივი კლასების დაპირისპირების პირობებში ვითარდებოდა. ● რესპუბლიკური პერიოდის რომაული საზოგადოება ნაკლებად გახსნილი იყო კულტურული მრავალფეროვნებისადმი. იმპერიული მმართველობის პერიოდში რომაული საზოგადოება გახსნილი, მულტიკულტურული და მულტი-ეთნიკური ხდება. ● ანტიკური პერიოდის ხმელთაშუაზღვისპირეთისთვის ბერძნულ-რომაული პანთეონია დომინანტური, თუმცა ამ პერიოდშივე ხდება დუალისტური და მონოთეისტური რელიგიების აღზევება. ● ანტიკური პერიოდის კოლხეთი და იბერიის საზოგადოება აღმოსავლური და დასავლური, ირანული და ბერძნულ-რომაული სამყაროების პოლიტიკურ-კულტურული გადაკვეთის მიჯნაზე ვითარდება.

<p>ძალაუფლება</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ანტიკური სამყაროსთვის დამახასიათებელია ძალაუფლების ძირითადი ფორმების კონცეპტუალური გააზრება და სახელმწიფოს პოლიტიკური განვითარების ფორმებზე ღია და ფართო დისკუსია. ● პოლიტიკური ფორმების მრავალფეროვნება და განსხვავებული პოლიტიკური იდეებისა და სტრუქტურების დაპირისპირება ბერძნული პოლიტიკური კულტურის განუყოფელი ნაწილია; ● კლასიკური ეპოქის ბერძნული და რესპუბლიკური პერიოდის რომაული სახელმწიფოს მონყობის იდეალი ძალაუფლების დანაწილების პრინციპზე იდგა, აღმოსავლური იმპერიები კი ერთპიროვნული ძალაუფლების კონტექსტში ვითარდებოდნენ. ● დემოკრატია, როგორც მმართველობის ფორმა, ანტიკურობის პროდუქტია. ● თანამედროვე სამყარო ძალაუფლების ფორმებისა და პოლიტიკური მონყობის კუთხით დიდწილად ანტიკურ საფუძველზე დგას. ● როგორც ბერძნული, ისევე რომაული პოლიტიკური კულტურა თავისი განვითარების გვიანდელ ეტაპზე ბევრ რამეს იღებს ძალაუფლების აღმოსავლური ფორმებიდან.
<p>ისტორიული მოვლენა/ პროცესი</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ანტიკურ პერიოდში ბერძნულმა კოლონიზაციამ მოიცვა როგორც ხმელთაშუაზღვისპირეთს, ისე შავი ზღვის აუზი. ● ანტიკურ ხანაში აღმოსავლური და დასავლური/ხმელთაშუაზღვისპირული სახელმწიფოები უპირისპირდებოდა ერთმანეთს; ● ალექსანდრე მაკედონელის მოღვაწეობამ ელინური და აღმოსავლური კულტურების შერწყმას (ელინიზმს) დაუდო საფუძველი; ● ანტიკურ ხანაში რომმა სამხედრო უპირატესობის ხარჯზე ევროპის, აზიის და აფრიკის ტერიტორიებზე განფენა მოახერხა, თუმცა აღმოსავლეთით მის გაფართოებას სასანიანური სპარსეთი შეეცადა. ● ანტიკურ ისტორიაში გარდამტეხი ისტორიული მოვლენა-პროცესების მიხედვით იცვლება ძველი სამყაროს პოლიტიკური და კულტურული ცენტრები, გეოგრაფიული სივრცე და სოციალურ-ეკონომიკური გარემო, იქმნება ახალი სახელმწიფოები და იმპერიები. ● ანტიკური ისტორიის მნიშვნელოვანი მოვლენების გამომწვევ მიზეზებზე, მათ შედეგებსა და ინტერპრეტაციაზე დისკუსია თანამედროვე სამეცნიერო კვლევებისა და დისკუსიების ორგანული ნაწილია. ● ანტიკური ეპოქის საქართველოში მიმდინარე ისტორიული პროცესები მჭიდრო კავშირშია გლობალურ ისტორიულ მოვლენა-პროცესებთან. შეუძლებელია ანტიკური ეპოქის საქართველოს ისტორიის გლობალური კონტექსტის გარეშე აღქმა.

ცნებები

ამონარიდი გზამკვლევიდან

ა) საგნობრივი სამიზნე ცნებები – ეროვნული სასწავლო გეგმის თითოეული შედეგი უკავშირდება საგნობრივ სამიზნე ცნებას. ეროვნულ სასწავლო გეგმაში ყველა საგნისთვის განსაზღვრულია რამდენიმე სამიზნე ცნება. საფეხურის დონეზე მათი (შედეგები/სამიზნე ცნებები) დაუფლება, შედეგებთან ერთად, საგნის სწავლა-სწავლების გრძელვადიან მიზანს წარმოადგენს. ქვემოთ ჩამოთვლილია სამიზნე ცნებები ისტორიისთვის თითოეული ცნების გვერდით ფრჩხილებში წერია, თუ რომელ შედეგებს უკავშირდება:

- ისტორიული წყარო (ისტ.საშ.1,2,4,5)
- დრო (ისტორიული პერიოდი) (ისტ.საშ.1,2,3,4,5,6)
- სივრცე (გარემო, ტერიტორია) (ისტ.საშ.1,2,3,4,5,6)
- საზოგადოება (ისტ.საშ.1,2,3,4,5,6)
- ძალაუფლება (ისტ.საშ.3,4,5,6,7,8)
- ისტორიული მოვლენა / პროცესი (ისტ.საშ.3,4,5,6)

გრძელვადიან მიზნებს (შედეგებსა და სამიზნე ცნებებს) აზუსტებს და უფრო მკაფიოს ხდის ცნებასთან დაკავშირებული (ა) ქვეცნებები, (ბ) მკვიდრი წარმოდგენები, და (გ) საფეხურის საკვანძო შეკითხვები. ა) ქვეცნებები გამომდინარეობს სამიზნე ცნებიდან. მათი საშუალებით სასკოლო კურიკულუმში განისაზღვრება კონკრეტული საკითხები და ქვესაკითხები.

სამიზნე ცნება	ქვეცნება	საკითხი
ისტორიული წყარო	არქეოლოგიური ძეგლები და არტიფაქტი	კონკრეტული არქეოლოგიური ძეგლი/არტიფაქტი
	ეპიგრაფიკული მასალა	კონკრეტული ეპიგრაფიკული ძეგლი
	ნარატიული წყაროები	კონკრეტული ნარატიული წყარო (ქართული, უცხოური)
	დოკუმენტები	კონკრეტული სამართლებრივი დოკუმენტი
	ლიტერატურული ნაწარმოებები	კონკრეტული ლიტერატურული ნაწარმოები როგორც ისტორიული წყარო
	მემუარები და ეპისტოლარული მემკვიდრეობა	კონკრეტული პიროვნების მემუარები და წერილები
	აუდიო-ფოტო-ფონო მასალები	აუდიო-ფოტო-ფონო მასალები კონკრეტულ ისტორიულ მოვლენასთან დაკავშირებით
დრო (ისტორიული პერიოდი)	დროის აღრიცხვის სისტემა	დროის აღრიცხვის კონკრეტული სისტემა (კალენდარი, პერიოდიზაციისა და წელთაღრიცხვის სისტემა)
	ისტორიული ეპოქა, არქეოლოგიური პერიოდი	კონკრეტული ეპოქა/ ისტორიული პერიოდი
	რომელიმე პიროვნების სახელთან გაიგივებული ეპოქა	(მაგალითად, თამარ მეფის ეპოქა, დედოფალ ვიქტორიას ეპოქა)
	რომელიმე მასშტაბურ ისტორიულ მოვლენასთან გაიგივებული ეპოქა	(მაგალითად, გვაროსნული ლაშქრობების ეპოქა, დიდი გეოგრაფიული აღმოჩენების ეპოქა).

სივრცე (გარემო, ტერიტორია)	ისტორიულ-კულტურული სივრცე	კონკრეტული ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცე (მაგალითად, მეზოამერიკა, ხმელთაშუაზღვისპირეთი).
	ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერიტორია	კონკრეტული ისტორიულ-გეოგრაფიული ერთეული (მაგალითად, სამხრეთ შუამდინარეთი, ატიკა, ლაკონია)
	ძველად არსებული სახელმწიფოს/იმპერიის ადმინისტრაციული ერთეული/ერთეულები (მაგალითად, ქართლის სამეფოს საერისთავოები, აქემენიანთა ირანის სატრაპიები)	ძველად არსებული სახელმწიფოს/იმპერიის კონკრეტული ადმინისტრაციული ერთეული/ერთეულები (მაგალითად, ქართლის სამეფოს საერისთავოები, აქემენიანთა ირანის სატრაპიები)
	საკულტო ქალაქები/ადგილები	კონკრეტული საკულტო ქალაქები/ადგილები (მაგალითად, ძველი მცხეთა, დელოფოსი, „წმინდა მიწა“).
საზოგადოება	ყოველდღიურობა (ყოველდღიური ყოფა-ცხოვრება)	ამა თუ იმ ისტორიული ეპოქისთვის დამახასიათებელი ეთნოგრაფიული ყოფა.
	რელიგია	კონკრეტული რელიგია (როგორც მსოფლმხედველობა)
	იდეა/იდეოლოგია	კონკრეტული იდეა/იდეოლოგია
ძალაუფლება	მმართველობის ფორმა	კონკრეტული მმართველობითი სტრუქტურა
	საზოგადოებრივი ორგანიზაცია	კონკრეტული საზოგადოებრივი ორგანიზაციის ჩამოყალიბების ისტორია
	მმართველობის სისტემასთან დაკავშირებული რეფორმა	მმართველობის სისტემის შეცვლასთან დაკავშირებული კონკრეტული რეფორმა
ისტორიული მოვლენა/პროცესი	ისტორიული პიროვნება	კონკრეტული ისტორიული პიროვნების მოღვაწეობა
	რეფორმა	კონკრეტული რეფორმა
	აჯანყება	კონკრეტული აჯანყება
	რევოლუცია	კონკრეტული რევოლუცია
	დიპლომატიური მოლაპარაკება/ზავი/ხელშეკრულება	კონკრეტული ზავი/დიპლომატიური მოლაპარაკება/ხელშეკრულება
	ბრძოლა/ომი	კონკრეტული ბრძოლა/ომი

სამიზნე ცნება	სამიზნე ცნების მკვიდრი წარმოდგენები
ისტორიული წყარო	<ul style="list-style-type: none"> • ინფორმაციას წარსულის შესახებ ისტორიკოსები წყაროებიდან იღებენ; • წარსულის შესწავლისას ისტორიკოსები სხვადასხვა ტიპის წყაროებს (ნივთიერი, ეთნოგრაფიული, წერილობითი, ლინგვისტური, კინო-ფოტო-ფონოდოკუმენტები) ეყრდნობიან; • ყველა წყარო ერთნაირად სანდო არ არის. • წყაროებიდან მოპოვებული ინფორმაცია არაერთმნიშვნელოვანია, ამიტომ მათი ინტერპრეტაცია ისტორიკოსებს შორის დისკუსიის საგანია.
დრო (ისტორიული პერიოდი)	<ul style="list-style-type: none"> • ისტორია დროში მიმდინარე ცვალებადობის შემსწავლელი დარგია; • კაცობრიობის მიერ განვლილი გზა სხვადასხვა ისტორიულ ეპოქებად და პერიოდებად იყოფა; • სხვადასხვა ხალხებს დროის აღრიცხვის განსხვავებული სისტემები ჰქონდათ.
სივრცე (გარემო, ტერიტორია)	<ul style="list-style-type: none"> • გეოგრაფიული გარემო და გეოგრაფიული ცოდნა გავლენას ახდენს ადამიანთა საზოგადოების განვითარებაზე; • კომუნიკაციის სიხშირე დიდი/მცირე ზომის სოციალურ-კულტურული სივრცეების ჩამოყალიბებას განაპირობებს; • კონკრეტულ ისტორიულ-გეოგრაფიულ არეალებს გარკვეული ეკონომიკური, სტრატეგიული და კულტურული მნიშვნელობა აქვთ.
საზოგადოება	<ul style="list-style-type: none"> • ისტორიულად მრავალი საზოგადოება არსებობდა, მაგრამ თითოეულ მათგანს ახასიათებდა საერთო ნიშნები: მათ წევრებს ჰქონდათ საერთო იდენტობა, ინტერესი, საზრუნავი და თანხმდებოდნენ ქცევის წესებსა და ღირებულებებზე; • საზოგადოება იყოფა უფრო მცირე საზოგადოებრივ ჯგუფებად; • პატარა საზოგადოებები უმეტესად უფრო დიდი საზოგადოების ნაწილს წარმოადგენენ; • საზოგადოების წევრებს აქვთ არაერთგვაროვანი დამოკიდებულება მრავალფეროვნების მიმართ.
ძალაუფლება	<ul style="list-style-type: none"> • ძალაუფლებისთვის ბრძოლა ისტორიის განუყოფელი ნაწილია; • ძალაუფლებისთვის ბრძოლა მიმდინარეობს როგორც პიროვნებებს, ისე საზოგადოებრივ ჯგუფებს შორის. ბრძოლისას ისინი იყენებენ ქვეყანაში არსებულ საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ სტრუქტურებს; • ძალაუფლების მოპოვებისა და შენარჩუნებისთვის აუცილებელი საშუალებებია რესურსების (ფინანსები, ადამიანური რესურსები) ფლობა, სიმბოლოები იდეოლოგია; • ზოგიერთ საზოგადოებაში ძალაუფლებას ერთპიროვნულად ფლობენ, ზოგან კი იგი დანაწილებულია ადამიანებს/საზოგადოებრივ ჯგუფებს შორის; • დემოკრატიულ სახელმწიფოში ძალაუფლების წყაროა ხალხი.
ისტორიული მოვლენა/ პროცესი	<ul style="list-style-type: none"> • ყველა ისტორიულ მოვლენას აქვს საკუთარი მიზეზი / მიზეზები და შედეგი / შედეგები; • ისტორიკოსები ხშირად კამათობენ ისტორიული მოვლენების მიზეზებისა და შედეგების შესახებ; • ზოგიერთ ისტორიულ მოვლენას ლოკალური, ზოგს კი გლობალური მნიშვნელობა აქვს; • ისტორიული ფაქტები და მოვლენები ტიპოლოგიურად შეიძლება დაჯგუფდეს პოლიტიკური, სოციალური, ეკონომიკური, კულტურული ნიშნით.

მოსწავლის შეფასების სისტემაში

სწავლა-სწავლების პროცესის გრძელვადიან მიზნებზე ორიენტირებასთან უშუალოდ არის დაკავშირებული მოსწავლის შეფასება. სწავლება და შეფასება ერთი მედლის ორი მხარეა და არ წარმოადგენს ერთმანეთისგან იზოლირებულ ორ კომპონენტს. მოსწავლე შეიძლება შეფასდეს უშუალოდ სასწავლო პროცესში, სპეციალურად დანიშნული გამოკითხვებისა და საკონტროლო ნერების გარეშე.

ეროვნულ სასწავლო გეგმაში გამოიყენება ორი ტიპის შეფასება:
განმავითარებელი და განმსაზღვრელი.

	განმავითარებელი	განმსაზღვრელი
მიზნები	სწავლის ხარისხის გაუმჯობესება; მოსწავლის წინსვლისა და განვითარების ხელშეწყობა.	მოსწავლის აკადემიური მიღწევის დონის დადგენა საგნობრივი სასწავლო გეგმის შედეგებთან მიმართებაში.
ამოცანები	ცოდნის კონსტრუირებისა და ცოდნათა ურთიერთდაკავშირების პროცესის შეფასება; წინარე ცოდნის/წარმოდგენების დადგენა; მოსწავლის მიერ თავისივე ძლიერი და სუსტი მხარეების დადგენის უნარის შეფასება; მოსწავლის მიერ საკუთარი წინსვლის ხელშესაწყობად გააზრებული ნაბიჯების გადადგმის უნარის შეფასება; ცოდნის სამივე კატეგორიის ათვისების პროცესის შეფასება; ცოდნის ერთობლიობათა ფუნქციურად გამოყენების უნარის შეფასება.	ცოდნათა ურთიერთდაკავშირების უნარის შეფასება; ცოდნის სამივე კატეგორიის გამოყენების უნარის შეფასება; ცოდნის ერთობლიობათა ფუნქციურად გამოყენების უნარის შეფასება.
წარმატების კრიტერიუმი	განხორციელებული წინსვლა წინარე შედეგებთან/ წინარე დონესთან შედარებით.	მიღწევის დონე საგნობრივი სასწავლო გეგმის მოთხოვნებთან შედარებით
შემფასებელი და შეფასების ფორმები	მასწავლებელი: ზეპირსიტყვიერი ან წერილობითი უკუკავშირი, წამახალისებელი მითითებები, სიმბოლური ნიშნები და ა.შ. მოსწავლეები: თვითშეფასებით; ურთიერთშეფასებით.	მასწავლებელი: ქულა (შეიძლება ახლდეს კომენტარი ძლიერი და სუსტი მხარეების აღწერით, ხარვეზების გამოსასწორებელი მითითებებით).

განმსაზღვრელი შეფასებისთვის ეროვნული სასწავლო გეგმის მიხედვით ორი მოდელი გამოიყენება.

მოდელი 1 – ნიშანი იწერება მიმდინარე საკლასო, საშინაო და შემაჯამებელი დავალების კომპონენტებში, ხოლო სემესტრული ქულა გამოითვლება ამ სამი კომპონენტის საშუალო არითმეტიკულის საფუძველზე.

მოდელი 2 – ნიშანი იწერება მხოლოდ შემაჯამებელ დავალებებში. მათ რაოდენობას თავად სკოლა განსაზღვრავს სასკოლო სასწავლო გეგმის პრიორიტეტებიდან გამომდინარე. სკოლას უფლება აქვს სხვადასხვა კლასში, სხვადასხვა საგანში განმსაზღვრელი შეფასების სხვადასხვა მოდელი გამოიყენოს. ქვემოთ წარმოდგენილია შეფასების რუბრიკა, რომელიც წარმოაჩენს, თუ რა ნიუანსები უნდა შეფასდეს ნიშნით სწავლა-სწავლების პროცესში.

ზოგადი კრიტერიუმი (ზოგადი)	შეფასების კრიტერიუმები (კონკრეტული)	ქულა	კომენტარი
მოსწავლე აქტიურადაა ჩართული პროცესში	მოსწავლემ მართებულად გაიგო კომპლექსური დავალების პირობა.		
მოსწავლე ამყვანებს ფაქტობრივი მასალის ცოდნას; პროცედურული ცოდნის გამოყენებით განაზოგადებს სამიზნე ცნებასთან დაკავშირებულ მოსაზრებებს.	საგნობრივი საკითხი/საკითხები :		
მოსწავლეს შეუძლია განაზოგადოს კომპლექსური დავალების შეფასების კრიტერიუმის სახით ჩამოყალიბებული მოსაზრებები.	კომპლექსური დავალების შეფასების კრიტერიუმი 1.		
	კომპლექსური დავალების შეფასების კრიტერიუმი 2.		

შემაჯამებელი (განმავითარებელი და განმსაზღვრელი) შეფასება

შემაჯამებელი შეფასება უნდა ზომავდეს, რამდენად ფლობს ან/და რამდენად ფუნქციურად იყენებს მოსწავლე სამიზნე ცნებებს. ცნებების დაუფლების ხარისხის შესაფასებლად გამოიყენება ე.წ. *სოლო ტაქსონომია* (დაკვირვებადი სასწავლო შედეგების სტრუქტურის ტაქსონომია – ინგლ. SOLO – Structure of Observed Learning Outcomes), რომელიც წარმოადგენს პლატფორმას შეფასების კრიტერიუმების შესამუშავებლად. სოლო ტაქსონომია ზომავს მოსწავლეთა მიღწევებს 5 დონის მიხედვით. ეს დონეებია:

<p>SOLO 1: პრესტრუქტურული დონე მოსწავლეს საერთოდ ვერ გაუაზრებია საკითხი, იყენებს შეუსაბამო, არარელევანტურ ინფორმაციას ან/და საერთოდ აცდენილია საკითხს.</p>
<p>SOLO 2: უნისტრუქტურული დონე მოსწავლეს შეუძლია მხოლოდ ერთი ასპექტის განხილვა და მარტივი, აშკარა/ცხადი კავშირების დამყარება. მოსწავლეს შეუძლია ტერმინოლოგიის გამოყენება, ზეპირად გადმოცემა (გახსენება), მარტივი ინსტრუქციების/აღგორითმების შესრულება; პარაფრაზირება, ამოცნობა, დასახელება ან დათვლა.</p>
<p>SOLO 3: მულტისტრუქტურული დონე მოსწავლეს შეუძლია რამდენიმე ასპექტის განხილვა განცალკევებულად, ერთმანეთთან კავშირის გარეშე. მას შეუძლია ჩამოთვლა, აღწერა, კლასიფიცირება, კომბინირება; მეთოდების, სტრუქტურის გამოყენება; პროცედურების შესრულება, სხვ.</p>
<p>SOLO 4: მიმართებითი დონე მოსწავლეს შეუძლია გაიაზროს კავშირი რამდენიმე ასპექტს შორის, აგრეთვე ისიც, თუ როგორ ერგება/შეეხამება ეს ასპექტები ერთმანეთს და ქმნის მთელს, მთლიანობას. მისი ნააზრევი დასტრუქტურებულია და ამგვარად, მოსწავლეს აქვს იმის უნარი, რომ შეადაროს, დააკავშიროს, გააანალიზოს, გამოიყენოს თეორია, ახსნას საკითხი მიზეზებისა და შედეგების კუთხით.</p>
<p>SOLO 5: გაფართოებული აბსტრაქტული დონე მოსწავლეს შეუძლია სტრუქტურის განზოგადება მოცემულის/შეთავაზებულის მიღმა, სტრუქტურის აღქმა მრავალი სხვადასხვა კუთხიდან/თვალთახედვით და იდეების გადატანა ახალ სფეროში. მას შეუძლია განზოგადება, ჰიპოთეზის წამოყენება, კრიტიკა ან თეორიის ჩამოყალიბება.</p>

შემაჯამებელი შეფასებისთვის გამოიყენება კომპლექსური დავალებები, რომლებიც მოითხოვს სამიზნე ცნებებით განსაზღვრული ცოდნის ინტეგრირებულად გამოყენებას ფუნქციურ კონტექსტებში.

წარმოგიდგინთ კომპლექსური დავალების კონკრეტული ნიმუშის მიხედვით შექმნილ განმავითარებელი შეფასების რუბრიკას.

ქვემოთ მოცემული შეფასების რუბრიკა შეგვიძლია გამოვიყენოთ როგორც მოსწავლის მიღწევების აღსაწერად სამიზნე ცნებებთან მიმართებით, ისე განმავითარებელი კომენტარისთვის.

ეს არის მასწავლებლის სამუშაო ფურცელი, რომლის საფუძველზეც ის ჩამოაყალიბებს კომენ-

ტარს სამიზნე ცნებებთან მიმართებით კონკრეტული საკითხების ფარგლებში. ეს კომენტარები მასწავლებელმა სხვადასხვა სამიზნე ცნებასთან მიმართებით სწავლა-სწავლების პროცესში პერმანენტულად უნდა აკეთოს.

განმავითარებელი შეფასების რუბრიკის აღწერილობა:

ცხრილის პირველ ჰორიზონტალურ, სატიტულო უჯრაში მოცემული ინფორმაცია ხაზს უსვამს იმას, რომ:

- ამ ფორმით ფასდება **ყველა მოსწავლე ინდივიდუალურად**;
- მოსწავლეები ფასდებიან **გრძელვადიან მიზნებთან ანუ საგნობრივ სამიზნე ცნებებთან** მიმართებით;
- საგნობრივ ცნებაზე მუშაობა ხდება **კონკრეტულ (და არა ზოგად) საგნობრივ საკითხზე** დაყრდნობით;
- საგნობრივ საკითხთან დაკავშირებით მოსწავლის ცოდნის შემოწმება ხდება **კომპლექსური დავალების საშუალებით**.

ცისფერ (რუხ) ჰორიზონტალურ სვეტში მოცემულია სამიზნე ცნებები (აქ მოიაზრება იმდენი ვერტიკალური სვეტი, რამდენი სამიზნე ცნებაცაა კონკრეტულ საგანში), ხოლო ცისფერ (რუხ) ვერტიკალურ სვეტში მოცემულია ამ სამიზნე ცნებების გააზრების დონეები (SOLO ტაქსონომიის მიხედვით). ცისფერ სვეტში მოცემულია ზოგადი აღწერილობა, ხოლო ცნებისა და დონის კვეთაზე ეს აღწერილობები დაკონკრეტდება ქვემოთ მოცემული მაგალითების შესაბამისად.

მოსწავლის სახელი, გვარი _____
 საგანი და სამიზნე ცნება _____
 საკითხი _____

სამიზნე ცნება კრიტერიუმი	სამიზნე ცნება 1		სამიზნე ცნება 2		სამიზნე ცნება 3	
აბსტრაქტული დონე მოსწავლეს სიღრმისეულად აქვს გააზრებული საკითხის არსი / არსობრივი მახასიათებლები, რაც მას ამ ცოდნის განზოგადებისა და მისი დეკონტექსტუალიზების/სხვა მსგავს მაგალითებთან შედარების საშუალებას აძლევს. უკავშირებს განსახილველ საკითხს საკუთარ პირად გამოცდილებას.	აღწერილობა				კომენტარი	
მიმართებითი დონე მოსწავლეს ესმის განსახილველი საკითხის არსი; ხედავს ურთიერთმიმართებებს საკითხთან დაკავშირებულ არსებით სტრუქტურულ ერთეულებს შორის.	აღწერილობა	კომენტარი	აღწერილობა	კომენტარი	აღწერილობა	კომენტარი
მულტისტრუქტურული დონე მოსწავლეს აქვს მხოლოდ რამდენიმე, ერთმანეთთან დაუკავშირებელი, უსისტემო ასოციაცია/წარმოდგენა განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით.	აღწერილობა	კომენტარი	აღწერილობა	კომენტარი	აღწერილობა	კომენტარი
უნისტრუქტურული დონე მოსწავლეს აქვს მხოლოდ ერთი არასტრუქტურირებული ასოციაცია/წარმოდგენა განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით.	აღწერილობა	კომენტარი	აღწერილობა	კომენტარი	აღწერილობა	კომენტარი
პრე-სტრუქტურული დონე მოსწავლეს საკითხთან დაკავშირებით არ აქვს რელევანტური ინფორმაცია.	აღწერილობა	კომენტარი	აღწერილობა	კომენტარი	აღწერილობა	კომენტარი

როგორ უნდა გაკეთდეს კომენტარი განმავითარებელი შეფასებისთვის?

მაგალითად, წარმოვიდგინოთ, რომ მოსწავლეს ვასწავლით თამარ მეფის მოღვაწეობის შესახებ და ამ საკითხთან დაკავშირებით მივეცით შემდეგი კომპლექსური დავალება:

გაეცანით ყუთლუ-არსლანის დასის გამოსვლის შესახებ უცნობი ავტორის ცნობებს „ქართლის ცხოვრებიდან“, სადაც მოვლენები თამარ მეფის სასარგებლოდაა აღწერილი. წარმოვიდგინოთ, რომ ხართ თამარის ეპოქაში მცხოვრები მემატიანე, რომელიც კეთილგანწყობილია მეფის მოწინააღმდეგე ყუთლუ არსლანის მიმართ და მხარს უჭერს „ისნის კარვის“ დაარსებას. შექმენით მოკლე „მატიანე“, სადაც ყუთლუ არსლანის დასის გამოსვლას თამარ მეფის უცნობი მემატიანისგან განსხვავებული ინტერპრეტაციით წარმოაჩინოთ.

ნაშრომში/ნაშრომის პრეზენტაციისას ხაზგასმით წარმოაჩინეთ:

1. რა ფაქტორები განაპირობებს ეპოქის თანამედროვე ისტორიკოსის ტენდენციურობას?
2. რა ნიუანსებში განსხვავდება ყუთლუ-არსლანის დასის გამოსვლის შესახებ თქვენი და თქვენი მოწინააღმდეგე ისტორიკოსის – მაგ. ბასილი ეზოსმოდვრის მოსაზრებები ერთმანეთისგან; რა არის განსხვავებული ინტერპრეტაციის არსებობის მიზეზი;
3. კიდევ რა წყაროები არსებობს თამარ მეფის ეპოქის შესახებ; რამდენად სანდოა ისინი.

კომპლექსური დავალება მიმართულია სამიზნე ცნება „წყაროს“ გააზრებაზე და შესაბამისად, მისი კრიტერიუმები (ქუდის ქვეშ „ნაშრომში/ნაშრომის პრეზენტაციისას ხაზგასმით წარმოაჩინე“) უკავშირდება სამიზნე ცნება „წყაროს“ მკვიდრ წარმოდგენებს:

- ინფორმაციას წარსულის შესახებ ისტორიკოსები წყაროებიდან იღებენ;
- წარსულის შესწავლისას ისტორიკოსები სხვადასხვა ტიპის წყაროებს (ნივთიერი, ეთნოგრაფიული, წერილობითი, ლინგვისტური, კინო-ფოტო-ფონოლოკუმენტები) ეყრდნობიან;
- ყველა წყარო ერთნაირად სანდო არ არის;
- წყაროებიდან მოპოვებული ინფორმაცია არაერთმნიშვნელოვანია, ამიტომ მათი ინტერპრეტაცია ისტორიკოსებს შორის დისკუსიის საგანია.

რა თქმა უნდა, ამ დავალებას სხვადასხვა მოსწავლე სხვადასხვა ხარისხით შეასრულებს. შესაბამისად, ჩვენი მხრიდანაც მათი მიღწევების შეფასება და განმავითარებელი კომენტარი განსხვავებული უნდა იყოს. ქვემოთ შეფასებულია 5 მოსწავლის კომპლექსური დავალება თამარ მეფის შესახებ, რომელთაგან პირველი პრესტრუქტურულ დონეს მიემართება, მეორე – უნიტრუქტურულს, მესამე – მულტისტრუქტურულს, მეოთხე – მიმართებითს, მეხუთე – აბსტრაქტულს. თითოეული მოსწავლის შემთხვევაში შევსებულია ორი გრაფა: ერთი ასახავს, რა გააკეთა მოსწავლემ და რა დასკვნა გააკეთა ამის საფუძველზე (აღწერილობა) და მეორე ასახავს, თუ რა რჩევა მივეცი მოსწავლეს (კომენტარი).

პირველი მოსწავლის ნაშრომი – პრესტრუქტურული დონე

მოსწავლემ ვერ გაიგო დავალების არსი და მასთან დაკავშირებული შეკითხვები, შესაბამისად, მასწავლებლის კომენტარი პრესტრუქტურული დონის გრაფაში აღმოჩნდება სამიზნე ცნება „წყაროს“ სვეტში.

სამიზნე ცნება	წყარო	
კრიტერიუმი	აღწერილობა რა გააკეთა მოსწავლემ და რა დასკვნა გააკეთა ამის საფუძველზე	კომენტარი რა რჩევა მივეცი მოსწავლეს (განმავითარებელი შეფასება)
პრე-სტრუქტურული დონე მოსწავლეს საკითხთან დაკავშირებით არ აქვს რელევანტური ინფორმაცია.	მოსწავლემ არ შეასრულა დავალება, ვერ მიხვდა თამარ მეფესთან დაკავშირებით დავალების პირობას (შექმნა ოპოზიციური მათიანე)	გაიხსენე, რა გსმენია თამარ მეფის შესახებ. მოიძიე დამატებითი ინფორმაცია, ან დაფიქრდი, საიდან შეიძლება გაიგო უფრო მეტი. გაიხსენე შემთხვევა, როდესაც ერთსა და იმავე ამბავს ორი ადამიანი სხვადასხვაგვარად ჰყვება და განსხვავებულ პოზიციებს გამოხატავს. შეეცადე, დავალება ამ ორი ფაქტორის გათვალისწინებით შეასრულო.

მეორე მოსწავლის ნაშრომი – უნისტრუქტურული დონე

მოსწავლემ დავალების არსი გაიგო, მაგრამ მასთან დაკავშირებულ შეკითხვებზე მხოლოდ საკვანძო სიტყვებთან მიმართებით რეაგირებს, შესაბამისად, მასწავლებლის კომენტარი უნისტრუქტურული დონის გრაფაში აღმოჩნდება სამიზნე ცნება „წყაროს“ სვეტში.

სამიზნე ცნება	წყარო	
კრიტერიუმი	აღწერილობა რა გააკეთა მოსწავლემ და რა დასკვნა გააკეთა ამის საფუძველზე	კომენტარი რა რჩევა მივეცი მოსწავლეს (განმავითარებელი შეფასება)
უნისტრუქტურული დონე მოსწავლეს საკითხთან დაკავშირებით არ აქვს რელევანტური ინფორმაცია.	მოსწავლემ გაიგო დავალების არსი, შექმნა „მატიანეს“ მსგავსი ერთაბზაციანი თხზულება, თუმცა, ეს ტექსტი შეიცავს მხოლოდ ზედაპირულ შეფასებით სიტყვებს (კერძოდ, აღნიშნავს, რომ „თამარი არც ისე კეთილია, როგორც სხვებს ჰგონია იმიტომ, რომ ის მონინააღმდეგეებს სასტიკად მოექცა; ან თამარის მომხრე ისტორიკოსები იტყუებიან და მისი ცუდი საქმეების შესახებ არ წერენ). ჩანს, რომ მოსწავლემ არაფერი იცის თამარის ეპოქასთან დაკავშირებული ფაქტების შესახებ.	შენ სწორად გაიგე დავალების პირობა, მაგრამ ჩანს, რომ არ გაქვს ნაკითხული სასწავლო მასალა. გთხოვ, ყურადღებით წაიკითხო და დააკონკრეტო, რაში არ ეთანხმები თამარის მემკვიდრის.

მესამე მოსწავლის ნაშრომი – მულტისტრუქტურული დონე

მოსწავლეს აქვს არაერთი ასოციაცია შესასწავლ საკითხთან მიმართებით, თუმცა, იმავე საკითხთან/მთავარ იდეასთან დაკავშირებით მის მიერ გადმოცემულ ამბებს არ აქვს მწყობრი, თანმიმდევრული სახე. შესაბამისად, მასწავლებლის კომენტარი მულტისტრუქტურული დონის გრაფაში აღმოჩნდება სამიზნე ცნება „წყაროს“ სვეტში.

სამიზნე ცნება	წყარო	
კრიტერიუმი	აღწერილობა რა გავაკეთა მოსწავლემ და რა დასკვნა გავაკეთე ამის საფუძველზე	კომენტარი რა რჩევა მივეცი მოსწავლეს (განმავითარებელი შეფასება)
<p>მულტისტრუქტურული დონე მოსწავლეს საკითხთან დაკავშირებით არ აქვს რელევანტური ინფორმაცია.</p>	<p>მოსწავლემ ზუსტად გაიგო დავალების არსი და დაუკავშირა მას პარაგრაფში წარმოდგენილი მასალა (კერძოდ, აღნიშნა, რომ თამარი ცუდად მოიქცა იმიტომ, რომ დაიკავა დემნა ბატონიშვილის კუთვნილი ტახტი, უსამართლოდ შეიპყრო ყუთლუ არსლანი). თუმცა, ის ყურადღებას არ ამახვილებს დავალების მთავარ იდეაზე, არ ამხელს თამარის მომხრე ისტორიკოსის ტენდენციურობას.</p> <p>დავალების ფორმაც დასახვეწია, კერძოდ, მოსწავლე გადმოგვცემს არა ამბავს, როგორც ეს „მატიანეს“ შეშვენის, არამედ ცალკეულ წინადადებებს საკითხთან მიმართებით.</p>	<p>შენ სწორად გაიგე დავალების პირობა. პარაგრაფში მოცემული მასალაც ნაგიკითხავს და დავალებასთან დაგიკავშირებია, თუმცა, გთხოვ დავალებაში ხაზგასმით გამოკვეთო, რაში არ ეთანხმები თამარის ისტორიკოსს და ხაზგასმით აღნიშნო, რატომ ფიქრობ, რომ ხალხმა მისი მონათხრობი არ უნდა დაიჯეროს.</p> <p>გაითვალისწინე ისიც, რომ „მატიანეში“ ისტორია საინტერესო ამბის სახით უნდა გადმოიცეს, რათა ის მსმენელებისთვის უფრო გასაგები იყოს.</p>

მეოთხე მოსწავლის ნაშრომი – მიმართებითი დონე

მოსწავლე მწყობრად და თანმიმდევრულად გადმოსცემს სამიზნე ცნებასთან დაკავშირებულ ისტორიებს. ურთიერთდაკავშირებულად მსჯელობს სამიზნე ცნების არსობრივ მახასიათებლებზე. გამოკვეთს კომპლექსური დავალების შეფასების კრიტერიუმების საშუალებით განსაზღვრულ ნიუანსებს. შესაბამისად, მასწავლებლის კომენტარი მიმართებითი დონის გრაფაში აღმოჩნდება სამიზნე ცნება „წყაროს“ სვეტში.

სამიზნე ცნება	წყარო	
კრიტერიუმი	აღწერილობა რა გააკეთა მოსწავლემ და რა დასკვნა გააკეთა ამის საფუძველზე	კომენტარი რა რჩევა მივეცი მოსწავლეს (განმავითარებელი შეფასება)
მიმართებითი დონე მოსწავლეს საკითხთან დაკავშირებით არ აქვს რელევანტური ინფორმაცია.	<p>მოსწავლე საინტერესოდ და შემოქმედებითად გადმოსცემს თამარ მეფის შესახებ ინფორმაციას. მის თხზულებაში გამოკვეთილია ფაქტორები, რომლებიც თამარის ისტორიკოსის ტენდენციურობას განაპირობებს (კერძოდ, ამბობს, რომ ისტორიკოსი მეფესთანაა დაახლოებული, ის მალავს რიგ ფაქტებს, მაგალითად, გიორგი მესამის რეპრესიებს, რომლებიც წინ უძღოდა თამარის გამეფებას).</p> <p>თუმცა, დავალებაში დაშვებულია შეცდომები, რომლებიც გვაფიქრებინებს, რომ მოსწავლეს ბოლომდე კარგად არ აქვს გააზრებული ეპოქა, რომელშიც თამარ მეფე ცხოვრობდა (მაგალითად, ახსენებს თავადებს, ამბობს რომ თამარი XI საუკუნეში გამეფდა).</p>	<p>შენ არაჩვეულებრივად გაართვი თავი დავალებას. შენს თხზულებაში გამოკვეთილია კრიტერიუმები: რა ფაქტორები განაპირობებს ეპოქის თანამედროვე ისტორიკოსის ტენდენციურობას? რა ნიუანსებში განსხვავდება ყუთლუ-არსლანის დასის გამოსვლის შესახებ თქვენი და თქვენი მოწინააღმდეგე ისტორიკოსის მოსაზრებები ერთმანეთისგან; რა არის განსხვავებული ინტერპრეტაციის გარენის მიზეზი?</p> <p>თუმცა, ნაკლებად ჩანს აქცენტი კრიტერიუმზე – კიდევ რა წყაროები არსებობს თამარ მეფის ეპოქის შესახებ; რამდენად სანდოა ისინი.</p> <p>იქნებ გეცადა, დაგესახელებინა თამარის ეპოქის ამსახველი სხვა წყაროები, რომლებიც უფრო შენი ნაამბობის სასარგებლოდ მეტყველებენ.</p> <p>ყურადღება გაამახვილე, ასევე ფაქტობრივ შეცდომებზე (მაგ. თავადები და სათავადოები ჯერ კიდევ არ არსებობდა იმ ეპოქაში).</p> <p>გაიხსენე ასევე, რომელი მეფეების მმართველობა უძღოდა წინ თამარის მეფობას.</p>

მეხუთე მოსწავლის ნაშრომი – აბსტრაქტული დონე

მოსწავლე კომპლექსური დავალების საშუალებით გამოკვეთილ მაგალითებზე დაყრდნობით ურთიერთდაკავშირებულად მსჯელობს საგნის ფარგლებში გამოკვეთილ რამდენიმე/ყველა სამიზნე ცნებაზე. უკავშირებს კომპლექსური დავალების საშუალებით გამოკვეთილ მოცემულობას პირად გამოცდილებას და სხვა ცხოვრებისეულ სიტუაციებს. შესაბამისად, მასწავლებლის კომენტარი აბსტრაქტული დონის გრაფაში აღმოჩნდება სამიზნე ცნება „წყაროს“ სვეტში.

სამიზნე ცნება	წყარო	
კრიტერიუმი	აღწერილობა რა გააკეთა მოსწავლემ და რა დასკვნა გავაკეთე ამის საფუძველზე	კომენტარი რა რჩევა მივეცი მოსწავლეს (განმავითარებელი შეფასება)
აბსტრაქტული დონე მოსწავლეს საკითხთან დაკავშირებით არ აქვს რელევანტური ინფორმაცია.	<p>მოსწავლემ გაიგო დავალების არსი, შექმნა „მატიანე“, რომელშიც თამარის მეფობის ამსახველი ისტორია გადმოსცა განსხვავებული ინტერპრეტაციით (მაგ.: ყუთლუ-არსლანის დასის წევრების გამოსვლის მოტივად დაასახელა ის, რომ აღარ სურდათ გამეორებულიყო მეფის მხრიდან ის სისასტიკე, რასაც გიორგი მესამის მეფობის დროს ჰქონდა ადგილი). თამარ მეფის ისტორიკოსის ტენდენციურობა ახსნა მისი სიახლოვით სამეფო კართან (მაგ. გამოიგონა ის ფაქტი, რომ თამარის მემამათიანია მნიგნობართუხუცეს-ჭყონდიდელი).</p> <p>თხზულებიდან ჩანს, რომ მოსწავლე ფლობს მასალას თამარის ეპოქასთან დაკავშირებით და გააზრებული აქვს ისინი სამიზნე ცნების კონტექსტში; კერძოდ: ამჟღავნებს მე-12 საუკუნის საქართველოსა და მსოფლიოს პოლიტიკური რუკის ცოდნას (სამიზნე ცნება „სივრცე“), ქვეყნის სოციალურ-პოლიტიკური მოწყობის ცოდნას, მაგ.: ადეკვატურად ახსენებს ტერმინებს: „მნიგნობართუხუცეს-ჭყონდიდელი“, „უგვართა აღზევება“, „საერისთავოები“ (სამიზნე ცნება „ძალაუფლება“), ამყარებს მიზეზ-შედეგობრივ კავშირებს თამარის მეფობისა და მისი წინარე პერიოდის ისტორიულ მოვლენებს შორის (სამიზნე ცნება „ისტორიული მოვლენა/პროცესი“).</p> <p>მოსწავლემ ეპოქის სულისკვეთების უკეთ წარმოსაჩინად გამოიყენა არქაული სიტყვები.</p>	<p>შენ მშვენივრად გაართვი დავალებას. შენი ნაშრომიდან ჩანს, რომ სიღრმისეულად გაიაზრე:</p> <p>„ქართლის ცხოვრების“, როგორც საისტორიო წყაროს, მნიშვნელობა; ძალაუფლებისთვის ბრძოლის თავისებურებები თამარის ეპოქაში; შესაბამისი ეპოქის საქართველოს საგარეო და საშინაო პოლიტიკისთვის აქტუალური საკითხები; ყუთლუ-არსლანის დასის გამოსვლის მიზეზები და შედეგები.</p> <p>გთხოვ გაიხსენო ისტორიიდან, შენი პირადი ცხოვრებიდან მაგალითები, რომლებიც „მატიანეში“ გამოკვეთილ ნიუანსებს უკავშირდება:</p> <p>ვინმეს, ან რაიმეს ხომ არ გაგონებს თამარის ისტორიკოსის ტენდენციურობა; რომელ ისტორიულ მოვლენას გაგონებს ყუთლუ-არსლანის დასის გამოსვლა; რით განსხვავდება თამარის ეპოქა და მისთვის დამახასიათებელი ისტორიული მოვლენები სხვა ისტორიული ეპოქებისგან.</p>

ტიპობრივი დავალებები შემაჯამებელი შეფასებისათვის

გთავაზობთ სტანდარტით გათვალისწინებულ ტიპობრივ შემაჯამებელ დავალებათა ნუსხას. მოსწავლეზე და/ან მასწავლებელზეა დამოკიდებული, თუ რომელ დავალებას/დავალებებს შეარჩევს.

- წყაროს გარჩევა;
- ვიდეომასალისა და ფილმების გარჩევა;
- მუზეუმში სტუმრობა;
- ექსკურსია;
- გამოკითხვა/კვლევის ჩატარება;
- როლური თამაში – პიესის დადგმა, რაიმეს ინსცენირება;
- ლიტერატურული შინაარსის შემოქმედებითი პროდუქტის შექმნა (პირველ პირში დღიურის, ჩანახატის დაწერა);

სწავლა – სწავლების სტრატეგიები

საგანმანათლებლო ლიტერატურაში სწავლების მეთოდების სხვადასხვა კლასიფიკაციაა მიღებული. ძირითადად, გამოიყოფა მეთოდების ორი ჯგუფი:

- მეთოდები, რომლებიც ხელს უწყობს კონკრეტული მასალის ათვისებას;
- მეთოდები, რომლებიც ორიენტირებულია ზოგადი/ტრანსფერული უნარების განვითარებაზე.
- აღნიშნული დაყოფა ერთგვარად პირობით ხასიათს ატარებს, რამდენადაც მეთოდთა უმრავლესობა საგნობრივთან ერთად მოსწავლეებს ზოგადი კომპეტენციის განვითარებაშიც ეხმარება.

კვლევებით გამოიკვეთა, რომ არც ერთი მეთოდი არ არის უნივერსალური. მნიშვნელოვანია, მასწავლებელმა გააანალიზოს და გააცნობიეროს თითოეული მეთოდის გამოყენების შესაძლებლობები კონკრეტულ საგანთან, ასაკობრივ ჯგუფთან, გარკვეული ინდივიდუალური მახასიათებლების მქონე მოსწავლეებთან მიმართებაში და მხოლოდ შემდეგ გააკეთოს სათანადო არჩევანი. ცნება „მეთოდი“ გულისხმობს მიზნის მისაღწევ გზას, ხერხს. სწავლების მეთოდი წარმოადგენს მასწავლებლის მიზანმიმართულ ქმედებას მოსწავლეებში სათანადო კომპეტენციის განსავითარებლად. სწავლების მეთოდის შერჩევისათვის მნიშვნელოვანია მასწავლებლის მიერ გაკვეთილის სასწავლო მიზნებისა და სავარაუდო შედეგების განსაზღვრა, რამდენადაც სწორედ შედეგზეა დამოკიდებული სწავლების მეთოდები. ამდენად, კონკრეტული მეთოდის შერჩევასას გასათვალისწინებელია შერჩეული მეთოდის შესაბამისობა აქტივობასთან, მოსწავლეთა შესაძლებლობებსა და გამოცდილებასთან, აგრეთვე მნიშვნელოვანია აქტივობისათვის საჭირო რესურსის ხელმისაწვდომობა, აქტივობისათვის განსაზღვრული დროის შესაბამისობა და სხვ.

საყურადღებოა, რომ ხშირ შემთხვევაში სასწავლო პრაქტიკაში ხდება აქტივობისა და მეთოდის გაიგივება. აქტივობას დაესმის კითხვა: „რას აკეთებს მასწავლებელი?“ მაგალითად, მასწავლებელი კლასთან ერთად შეიმუშავებს ჯგუფური მუშაობის წესებს, ხოლო ის, რასაც დაესმის კითხვა: „როგორ აკეთებს მასწავლებელი?“ (ე.ი. რა დიდაქტიკური ხერხით ახორციელებს ამ აქტივობას?) – მეთოდია.

იმისათვის, რომ მოსწავლემ ეფექტიანად გამოიყენოს სწავლების მეთოდები, იგი უნდა ფლობდეს სწავლის ეფექტურ სტრატეგიებს, რომელთა შორისაც გამოყოფენ: **1. კოგნიტურ სტრატეგიებს**. მათი საშუალებით მოსწავლე იძენს/მოიპოვებს ცოდნას, გადაამუშავებს, აანალიზებს, კრიტიკულად შეაფასებს, გამოიყენებს სხვა სიტუაციაში; **2. მეტაკოგნიტურ სტრატეგიებს** (მეტაკოგნიცია – აზროვნება საკუთარი აზროვნების შესახებ). ხელს უწყობს მოსწავლის აქტიურ ჩართვას საკუთარი სწავლების პროცესში, მართვაში, მონიტორინგსა და შეფასებაში, უვითარებს მოსწავლეს გააანალიზოს და გამოიტანოს დასკვნა, თუ რა და როგორ ისწავლა და დაგეგმოს საკუთარი თვითგანვითარება; **3. სოციალური სტრატეგია**, რომელიც სოციალურ ინტერაქციას ეფუძნება და სასწავლო გარემოში ცოდნის კონსტრუირებისათვის უპირატესობას თანამშრომლობით სწავლებას ანიჭებს (მაგალითად, ჯგუფური მუშაობა, დისკუსია, ურთიერთსწავლება და სხვ.); **4. რესურსებზე დაფუძნებული სტრატეგია** (მულტიმედიაური, ქსელური სასწავლო საშუალებები, მაგალითად, ინტერნეტი, ბიბლიოთეკა და სხვ.).

1. კოგნიტური დიაგრამები

გრაფიკული სქემების გამოყენება წარმოდგენის არალინგვისტურ ფორმებს შორის ყველაზე ფართოდ გავრცელებული მეთოდია. გრაფიკული სქემა, როგორც ნესი, წარმოსახვის ორივე ფორმას გულისხმობს – ლინგვისტურს და არალინგვისტურს. ლინგვისტურია სიტყვები და ფრაზები. არალინგვისტურია სხვადასხვა ტიპის სიმბოლოები და ისრები, რომლებიც სიმბოლოებს შორის ურთიერთობებს გამოხატავენ.

კოგნიტური დიაგრამებით, ანუ გრაფიკული ორგანიზატორებით მუშაობა მოსწავლეებს მნიშვნელოვანი ინფორმაციის აღქმაში ეხმარება. მოსწავლეებს ხელთ ეძლევათ ტექსტის, იდეის, საკითხის კონტროლის მექანიზმი, რომელიც ნაწილისა და მთელის, ცნებისა და დეტალების ურთიერთმიმართების დადგენასა და ვიზუალურად დანახვაში დაეხმარებათ.

კოგნიტური დიაგრამების საშუალებით მოსწავლე:

- ანაწევრებს მოცემულ ინფორმაციას;
- ორგანიზებას უკეთებს ინფორმაციას;
- შეიცნობს მთელისა და დეტალების ურთიერთმიმართებას;
- ეჩვევა კრიტიკულ აზროვნებას;
- სწავლობს დამოუკიდებლად მუშაობას.

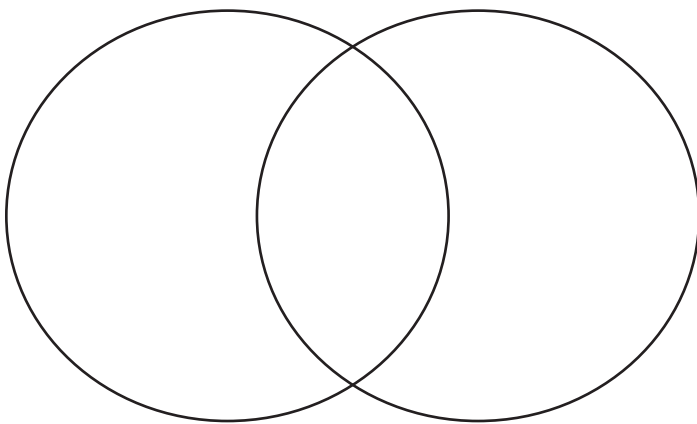
როდის და როგორ გამოიყენება კოგნიტური დიაგრამები:

- გამოიყენება როგორც ახალი მასალის გაცნობა-წარმოდგენისას, ასევე მასალის ათვისების შემდეგ შემაჯამებელი სამუშაოს ჩატარების დროს;
- გამოიყენება როგორც ტექსტის კითხვისა და დამუშავების, ასევე წერიტი სამუშაოს დაწყების დროს;
- გამოიყენება როგორც საშინაო დავალების, ასევე საკლასო სამუშაოს ჩატარების დროს;
- გამოიყენება როგორც ინდივიდუალურად, ასევე ჯგუფებში მუშაობის დროს.

მეთოდები, რომლებიც მსგავსებასა და განსხვავებას უკავშირდება, შეიძლება სწავლის ქვაკუთხედად იქნეს მიჩნეული. კვლევებში, რომლებშიც ამ მეთოდის ეფექტურობა დასაბუთებული ექსპერიმენტული მუშაობის ანალიზის საფუძველზე, ყურადღება გამახვილებულია იმ ფაქტზე, რომ ფაქტების, მოვლენების და ა.შ. შედარებისას საერთო და განმასხვავებელი ნიშნების გამოვლენაზე ორიენტირება ხელს უწყობს კითხვების წარმოშობას, ვერსიების გაჩენას სათანადო არგუმენტებით, დისკუსიის სიტუაციის შექმნას. გარდა ამისა, ამ სახის დავალებებზე მუშაობისას მოსწავლეები ავლენენ მათ მიერ შექმნილი ცოდნის გააზრებისა და განსხვავებულ კონტექსტში გამოყენების უნარ-ჩვევებს. განსაკუთრებით ეფექტურია მსგავსებისა და განსხვავების მეთოდის გამოყენება, როდესაც მოსწავლეები მასწავლებლის მინიშნებების გარეშე, ერთობლივი მუშაობის (ჯგუფური) პირობებში აკეთებენ სათანადო დასკვნებს, ეს კი ხელს უწყობს ახალი, ზოგჯერ ურთიერთგანსხვავებული იდეების სტიმულირებას. ცოდნის გააზრებისა და გამოყენების ეფექტურობას საგრძნობლად ზრდის მოსწავლეთა მიერ გრაფიკული სქემებისა და დიაგრამების გამოყენება, რაც ხელს უწყობს საერთო და განმასხვავებელი ნიშნების აღმოჩენის სტიმულაციას. ეფექტური შედარებისათვის საყურადღებოა მოსწავლეთა მიერ შესაძარბელი ობიექტების, ფაქტების, მოვ-

ლენების მნიშვნელოვანი მახასიათებლების მკაფიოდ განსაზღვრა, რაც შემდეგ უკვე მსგავსებისა და განსხვავების იდენტიფიკაციის საფუძვლად იქცევა. მნიშვნელოვანია, რომ მასწავლებელმა შედარებისათვის გამოიყენოს ნათლად სტრუქტურირებული სავარჯიშოები (რას და რომელი მახასიათებლების მიხედვით ადარებენ), რაც საყურადღებოა მოსწავლეთა მხრიდან ძალისხმევის გარკვეული ტიპის დასკვნებზე მიმართვის თვალსაზრისით. ამ ტიპის დავალებები მიმართულია მოსწავლეთა მიერ ერთსა და იმავე მახასიათებლებს შორის არსებული მსგავსება-განსხვავებების ამოცნობაზე. შედარებისა და მსგავსება-განსხვავების მიზნით გამოიყენება:

ვენის დიაგრამა

ვენის დიაგრამა გამოიყენება ორი საგნის ან მოვლენის, განსახილველი საკითხების, ფაქტების, სხვადასხვა ხელოვანის შემოქმედების, ხელოვნების ერთი დარგის, ჟანრისა თუ სხვ. ნიმუშების და ა.შ. როგორც საერთო, ისე განმასხვავებელი ნიშნების დასაფიქსირებლად: წრეების გადაკვეთის მონაკვეთში ჩაინერება საერთო, მარჯვენა და მარცხენა მონაკვეთებში კი – განსხვავებული ნიშნები.

ვენის დიაგრამაზე მუშაობა მოსწავლეს უადვილებს განსახილველი საკითხის უკეთ გააზრებასა და აღქმას, განუვითარებს დაკვირვებულობის, კრიტიკული და ანალიტიკური აზროვნებისა და დამოუკიდებელი მუშაობის უნარ-ჩვევებს.

ვენის დიაგრამაზე მუშაობა შესაძლებელია როგორც ინდივიდუალურად, ისე წყვილში და ჯგუფების სავარჯიშოში.

შედარების მატრიცა

ეს გრაფიკული სქემა გამოიყენება იმ შემთხვევაში, როდესაც შესადარებელია ორზე მეტი საგანი ან მოვლენა, ნაწარმოები და ა.შ., რაც ითვალისწინებს უფრო დეტალურ მიდგომას შესადარებელი ობიექტებისადმი და გარდა შედარება-განსხვავებისა, აღინიშნება თითოეული ობიექტის მახასიათებლებიც.

დიაგრამა 2 შედარების მატრიცა მატრიცა				
მასასიათებლები	შესადარებელი თემები			
	# 1	2	3	
1				მსგავსებები
				განსხვავებები
2				მსგავსებები
				განსხვავებები
3				მსგავსებები
				განსხვავებები
4				მსგავსებები
				განსხვავებები

T-დიაგრამა

ინტერესები	საფრთხეები

სქემა გამოიყენება განსახილველი საკითხების (ფაქტების, მოვლენების, მხატვრული მიმართულებების, ეპოქების, ხელოვანთა შემოქმედების, ხელოვნების ნიმუშების და ა.შ.) შესადარებლად, დასაპირისპირებლად, ანუ მხოლოდ განმასხვავებელი ნიშნების აღსანიშნად. შესაბამისად, სქემის თითოეულ გრაფაში ჩაინერება ფაქტების, მოვლენების და ა.შ. განსხვავებული ნიშნები. სქემაზე მუშაობა მოსწავლეს გაუადვილებს განსახილველი საკითხის უკეთ გააზრებას, მის არსში წვდომას, განუვითარებს დაკვირვების, დასკვნების გაკეთების, კრიტიკული აზროვნებისა და დამოუკიდებელი მუშაობის უნარებს. სქემაზე მუშაობა შესაძლებელია როგორც ინდივიდუალურად, ისე წყვილში და ჯგუფურად.

ორმხრივ ჩანაწერთა დღიური

ამ სქემაზე მუშაობა გამოიყენება მოსწავლის კრიტიკული აზროვნებისა და არგუმენტირებული მსჯელობის, დამოუკიდებელი მუშაობის უნარების განვითარებისათვის. მოცემული სქემის პირველ გრაფაში („ციტატა“) მოსწავლეებს შევთავაზებთ, ჩაწეროს ციტატა სახელმძღვანელოდან (შესაძლებელია ამ მიზნით სხვა სახის ინფორმაციის გამოყენებაც), რომელთან დაკავშირებითაც საკუთარ მოსაზრებებს ჩაწერს სქემის მეორე ნაწილში („კომენტარი“)

ციტატა	კომენტარი

„ვიცი, ვისწავლე, მინდა ვიცოდე“

ახალი თემის დაწყებისას მოსწავლეები აკეთებენ ჩანაწერებს მოცემული სქემის პირველ გრაფაში. თემის დასრულებისას კი, ძირითადად, შემაჯამებელ გაკვეთილზე, ავსებენ მეორე და მესამე გრაფებს. მასწავლებლისათვის მნიშვნელოვანია ჩანაწერების ანალიზი, რაც ნათლად მეტყველებს მოსწავლეთა მიერ შეძენილი ცოდნის ათვისების ხარისხზე, აგრეთვე შემეცნებით ინტერესებზე, რომელიც მესამე გრაფაში შესრულებულ ჩანაწერში.

რა ვიცი	რა ვისწავლე	რა მინდა ვიცოდე

„3, 2, 1“

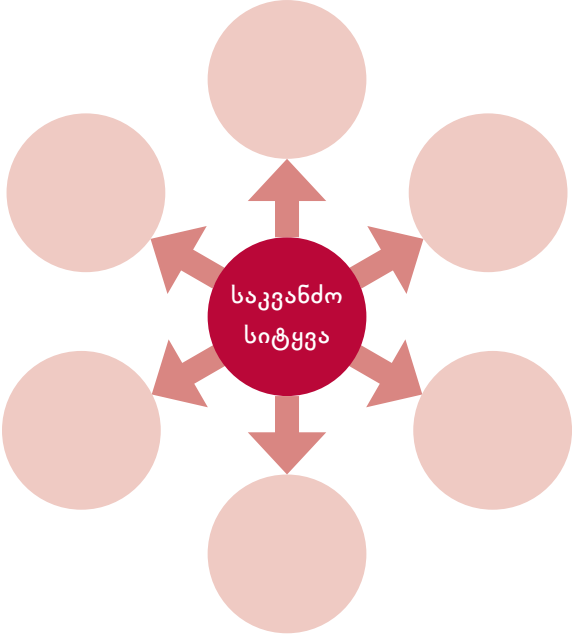
მოცემულ სქემაზე მუშაობა მნიშვნელოვანია როგორც შეძენილი ცოდნის გამოვლენის, საკუთარი დამოკიდებულების გადმოცემის, ისე თვითშეფასების უნარების გამოვლენისათვის.

მოცემულ სქემაზე მუშაობა თემატური ციკლის დასკვნითი გაკვეთილისათვის არის მიზანშეწონილი. სასურველია, მოსწავლეები წინასწარ იყვნენ ინფორმირებული, რომ თითოეულ გრაფაში მხოლოდ თემებისა თუ საკითხების ჩამოთვლა არ არის საკმარისი. მათ უნდა დაასაბუთონ საკუთარი მოსაზრებები, რაც ხელს შეუწყობს სასწავლო მასალაზე კონცენტრირების, კრიტიკული აზროვნებისა და არგუმენტირებული მსჯელობის უნარ-ჩვევების განვითარებას.

ჩანერე 3 თემა/საკითხი, რომლებითაც განსაკუთრებით დაინტერესდი.	
2 თემა/საკითხი, რომლებთან დაკავშირებითაც გაგიჩნდა მეტი ინფორმაციის მიღების ინტერესი.	
1 თემა/საკითხი, რომელზეც იმსჯელებდი ამხანაგებთან ერთად	

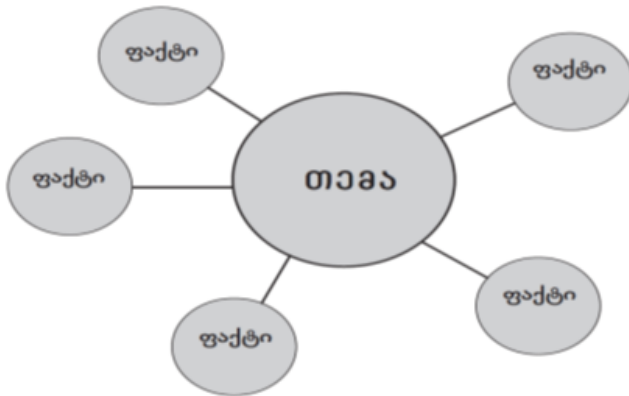
ასოციაციური რუკა (ე.წ. „აბლაბუდა“)

ასოციაციური რუკა გამოიყენება მოსწავლეთა ყურადღების მაქსიმალური მოზილიზებისა და კონცენტრაციის, აზროვნების გააქტიურების, შეძენილი ცოდნის გამოვლენა-განმტკიცების, შეჯამების მიზნით. დაფის ან ფურცლის ცენტრში იწერება საკვანძო სიტყვა/ ფრაზა, რომელიც შეიძლება აღნიშნავდეს კონკრეტულ ტერმინს, ეპოქას, მოვლენას, პიროვნებას და ა.შ. აღნიშნული საკვანძო სიტყვის ირგვლივ მოსწავლეები წერენ სიტყვებს, ფრაზებს, რომლებსაც ამ სიტყვასთან/ ფრაზასთან დაკავშირებით გაიხსენებენ. ამის შემდეგ აზრობრივად აკავშირებენ ამ სიტყვებს, ფრაზებს როგორც ერთმანეთთან, ისე საყრდენ სიტყვასთან და გამოსახავენ ხაზებით. ამ მეთოდის გამოყენება შესაძლებელია როგორც ინდივიდუალური, ისე წყვილში და ჯგუფური მუშაობისას.

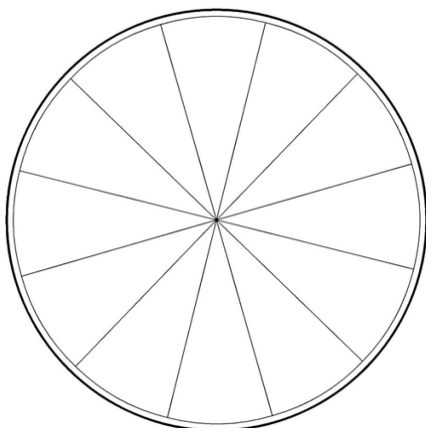

გარდა ამ კოგნიტური სქემებისა გთავაზობთ კიდევ რამდენიმე გრაფიკულ სქემას, რომელიც შეესაბამება ინფორმაციის დალაგების კონკრეტულ პარადიგმებს.

- **აღწერითი პარადიგმები.** აღწერითი პარადიგმა შეიძლება გამოვიყენოთ კონკრეტული ადამიანების, ადგილების, საგნებისა და მოვლენების შესახებ ფაქტების წარმოსადგენად. არ არის აუცილებელი, რომ აღწერით პარადიგმაში მოქცეული ინფორმაცია რამე თანმიმდევრობის მიხედვით იყოს დალაგებული.

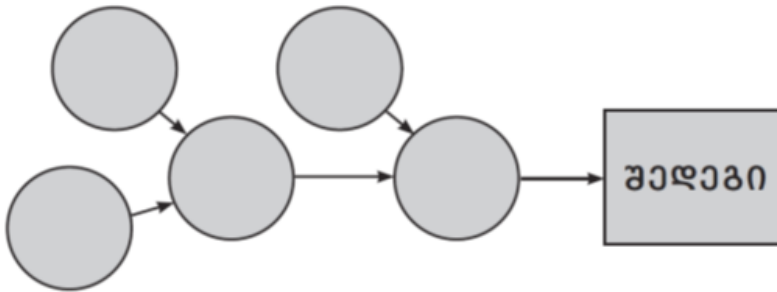
- **დროითი თანმიმდევრობის პარადიგმები.** დროითი თანმიმდევრობის პარადიგმა მოვლენების ქრონოლოგიური პრინციპით დალაგებას გულისხმობს. ასეთი სქემების შევსება დაეხმარება მოსწავლეებს ქრონოლოგიის დადგენასა და დანახვაში.

საათი – მოვლენათა თანმიმდევრობა

პროცესის/მიზეზშედეგობრიობის პარადიგმები. პროცესის/მიზეზშედეგობრიობის პარადიგმა გულისხმობს ინფორმაციის დალაგებას ა. კაუზატიურ ქსელში, რომელსაც კონკრეტულ შედეგამდე მივყავართ. ან ბ. მოქმედებების ერთობლიობაში, რომელიც ლოგიკურად სრულდება კონკრეტული პროდუქტით.

ა.

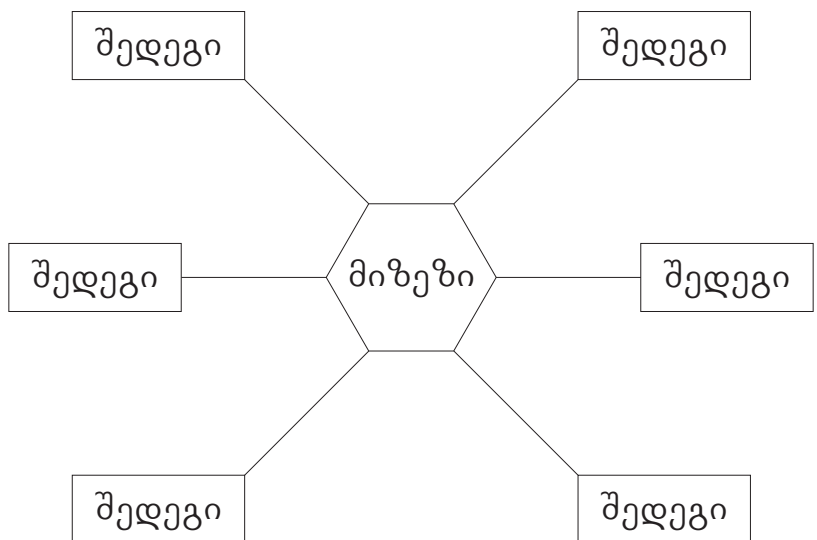

ბ.

მოვლენა 1 ეს მოხდა იმიტომ, რომ:

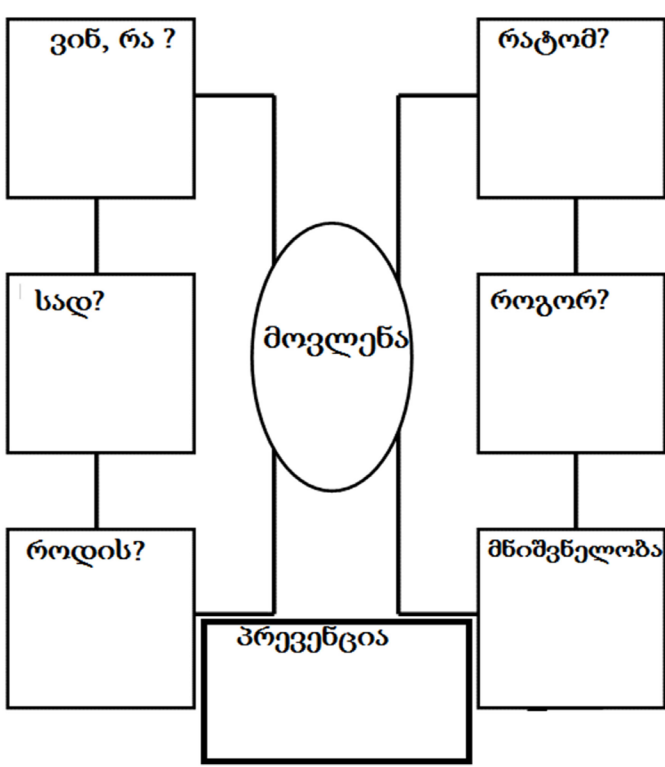

შედეგი

ეპიზოდის პარადიგმები. ეპიზოდის პარადიგმა საშუალებას იძლევა, გარკვეულ სისტემაში მოვიყვანოთ ისეთი კონკრეტული ინფორმაცია, როგორებიცაა: ა. მოვლენის დრო და ადგილი, ბ. კონკრეტული ადამიანები, გ. მოვლენის ხანგრძლივობა, დ. მოვლენათა კონკრეტული თანმიმდევრობა, ე. კონკრეტული მიზეზი და შედეგი.

მოვლენის აღწერა

2. მეტაკოგნიტური სტრატეგიები

მეტაკოგნიცია სიტყვასიტყვით ნიშნავს კოგნიციას (ცოდნა, შემეცნება) კოგნიციის შესახებ – ან ცოდნას ცოდნისა და სწავლის შესახებ. ეს მეტაკოგნიტური ცოდნა უმაღლესი რიგის კოგნიციაა, რომელიც გამოიყენება კოგნიტური პროცესების მონიტორინგისა და რეგულირებისათვის ისეთებისა, როგორებიცაა ლოგიკური აზროვნება, გაგება-გაანალიზება პრობლემის გადაჭრა, სწავლა და ა.შ. ვინაიდან ადამიანები განსხვავდებიან თავიანთი მეტაკოგნიტური ცოდნისა და უნარის მიხედვით, ისინი განსხვავდებიან სწავლის ხარისხისა და სისწრაფის მიხედვითაც. მეტაკოგნიცია მოიცავს სამი სახის ცოდნას:

(1) დეკლარაციულ ცოდნას საკუთარი თავის, როგორც მსწავლელის შესახებ, იმფაქტორების შესახებ, რომლებიც გავლენას ახდენს შენს სწავლასა და მეხსიერებაზე და გარკვეული დავალების შესრულებისათვის აუცილებელ უნარ-ჩვევებზე, სტრატეგიებსა და რესურსებზე.

(2) პროცედურული ცოდნა ან იმის ცოდნა, როგორ გამოიყენო სტრატეგიები.

(3) პირობისეული ცოდნა დავალების დასრულების უზრუნველსაყოფად – იმის ცოდნა, როდის და რატომ გამოიყენო სტრატეგიები და პროცედურები.

მეტაკოგნიცია არის ამ დეკლარაციული, პროცედურული და პირობისეული ცოდნის სტრატეგიული გამოყენება მიზნების მისაღწევად და პრობლემების დასაძლევად.

მეტაკოგნიტური ცოდნა გამოიყენება აზროვნებისა და სწავლის რეგულირებისათვის. არსებობს სამი არსებითი უნარი, რომელთა საშუალებითაც ხორციელდება ეს პროცესი. ესენია: დაგეგმვა, მონიტორინგი და შეფასება.

დაგეგმვა გულისხმობს იმის გადანწყვეტას, რა დრო უნდა დაეთმოს დავალებას, რა სტრატეგიები უნდა იქნეს გამოყენებული, როგორ უნდა დაინყოს დავალების შესრულება, რა რესურსები უნდა შეგროვდეს, რა თანმიმდევრობას უნდა მივყვეთ, რაზე არ დავკარგოთ დიდი დრო, რას მივაპყროთ განსაკუთრებული ყურადღება და ა.შ.

მონიტორინგი არის მოცემული მომენტის აღქმა, გაცნობიერება იმისა, „რას ვაკეთებ“. მონიტორინგი მოიცავს კითხვას: „გამოდის აქედან რაიმე აზრი? ზედმეტად ხომ არ ვჩქარობ? საკმარისად ვისწავლე?“

შეფასება მოიცავს აზროვნების, სწავლის პროცესებისა და შედეგების შესახებ შეფასებების გაკეთებას. „სტრატეგიის შეცვლა ხომ არ იქნება უპრიანი? დახმარება ხომ არ ვითხოვო? დავნებდე? არის ეს ნაშრომი დასრულებული?“

გამოყოფენ სტრატეგიათა შემდეგ სახეებს:

სტრატეგიის ტიპი	მაგალითი
მასალის გამეორების მარტივი სტრატეგიები	ფაქტობრივი მონაცემების რამდენჯერმე გამეორება
მასალის გამეორების რთული სტრატეგიები	ტექსტში მნიშვნელოვანი პუნქტების ხაზგასმა
ინფორმაციის დამუშავების მარტივი სტრატეგიები	ასოციაციების ფორმირება:
ინფორმაციის დამუშავების რთული სტრატეგიები	ანალოგიების ფორმირება, პერიფრაზირება, შედეგების შეჯამება, დაკავშირება
ინფორმაციის ორგანიზების მარტივი სტრატეგიები	დაჯგუფება, კლასიფიკაცია
ინფორმაციის ორგანიზაციის რთული სტრატეგიები	ძირითადი იდეის იდენტიფიკაცია, განზოგადებული ცნებების ამსახველი ცხრილების დამუშავება.
მასალის გაგების, შემონმების სტრატეგიები	შეკითხვები თვითკონტროლისათვის, ძირითადი პუნქტების, თეზისების ჩამოთვლა, მიზნების დასახვა და ამ მიმართულებით საკუთარ წინსვლაზე თვალის მიდევნება.
აფექტური და მოტივაციური სტრატეგიები	შინაგანი მოტივაციის გამოყენება, „მე შემძლია ამის გაკეთება უბრალოდ, დრო მჭირდება, ემოციათა მართვის ტექნიკები, დადებითი განწყობის შემუშავება“.

3. სოციალური სტრატეგია როგორც აღვნიშნეთ, ამგვარი სტრატეგიები ურთიერთთანამშრომლობაზეა აგებული. გთავაზობთ ჯგუფური მუშაობისათვის საჭირო მეთოდურ რეკომენდაციებს.

ჯგუფური მუშაობა

ჯგუფში მუშაობის დაგეგმვა

- ჯგუფში მუშაობისთვის აუცილებელია, რომ მოსწავლეები ხედავდნენ ერთმანეთს და ესმოდეტ ერთმანეთის; საჭიროა დავურიგოთ მასალა ჯგუფებს; სასწავლო საშუალებები ხელმისაწვდომი უნდა იყოს.
- სამუშაო ფურცელზე მითითებები უნდა იყოს მოსწავლისათვის გასაგებ ენაზე და ზუსტად ფორმულირებული, რათა მათი შესრულება შესაძლებელი იყოს მასწავლებლის გარეშე.
- ჯგუფში მუშაობისას უნდა ვიფიქროთ არა მხოლოდ სასწავლო მიზნების მიღწევებზე, არამედ თანამშრომლობის უნარის განვითარებაზეც.

თანამშრომლობის ძირითადი პრინციპები

- ჯგუფის წევრებმა უნდა მოუსმინონ თანაჯგუფელებს, თითოეული უნდა მონაწილეობდეს მუშაობაში, აუცილებლობის შემთხვევაში უნდა ითხოვდეს და იღებდეს დახმარებას.
- მასწავლებელი თვალს ადევნებს, რომ თითოეულმა მოსწავლემ შეასრულოს განსაზღვრული როლი (ორგანიზატორ-ლიდერის, გამომსვლელის, განმაზოგადებლის, დროის მაკონტ-

როლებლის და ა.შ.), ამასთანავე სხვადასხვა დავალების დროს როლები უნდა შეიცვალოს.

როგორ დავყოთ ჯგუფებად?

- ჯგუფის ოპტიმალური სიდიდე – 4-5 მოსწავლე; დიდი მოცულობის დავალებისთვის, რომელიც დაყოფილია რამდენიმე სავარჯიშოდ, შესაძლებელია უფრო დიდი ჯგუფების შექმნაც.
- ჯგუფები მუდმივად ცვალებადი უნდა იყოს, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ჯგუფისათვის მიცემული დავალება რამდენიმე დღის ერთობლივ მუშაობას მოითხოვს. კლასის დაყოფამ უცვლელ ჯგუფებად შეიძლება ჩაშალოს ამგვარი მუშაობის პრინციპი, რადგან ყველა მოსწავლემ აქტიურად უნდა იმუშაოს.

რას აკეთებს მასწავლებელი იმ დროს, როცა მოსწავლეები მუშაობენ?

- თვალი ადევნეთ ჯგუფების მუშაობას, მაგრამ არ უხელმძღვანელოთ მათ. მოსწავლეები მუშაობენ დამოუკიდებლად პირადი პასუხისმგებლობის განცდით. შეგიძლიათ მიეხმაროთ ჯგუფებს – გაცვალოთ ინფორმაცია მუშაობის პროცესთან დაკავშირებულ საკითხებზე. მუშაობისას შეეცადეთ, მიაწოდოთ ახალი იდეები.
- სთხოვეთ მოსწავლეებს გაუზიარონ ერთმანეთს თავიანთი მოსაზრებები, მოუსმინონ სხვებს და მიღებული ინფორმაციის საფუძველზე დამოუკიდებლად გამოიტანონ დასკვნები.
- მუშაობის დროს გააკეთეთ კომენტარები. ინფორმაცია მოსწავლეთა გამოსვლის შესახებ უნდა იყოს კონკრეტული. ნუ მოერიდებით ხშირად, კონკრეტულად და ღიად კომენტირებას. ეს უნდა გააკეთოთ როგორც ჯგუფებად მუშაობის დროს, ასევე მიღებული შედეგების შეჯამებისას.
- თუ ჯგუფები ძნელად გასაკონტროლებელი ხდება, შეწყვიტეთ მუშაობა და განიხილეთ ეს საკითხი.
- მიუთითეთ, როგორი საქციელი ქმნის პრობლემებს, რომელი მოსწავლე არ ასრულებს თავის როლს და განმარტეთ, რომ ყველა პასუხისმგებელია დავალების შესრულებაზე. თითოეულ ჯგუფს 5 წუთით დაუნიშნეთ დამკვირვებელი. მოგვიანებით ეს დამკვირვებლები გამოთქვამენ თავიანთ შთაბეჭდილებებს. ჯგუფის მოქმედება მთელმა კლასმა უნდა განიხილოს.

4. რესურსებზე დაფუძნებული სტრატეგია ბუნებრივია ამ კომპონენტის აქტიურად გამოყენების გარეშე შეუძლებელია თანამედროვე სწავლების მიზნებისა და ამოცანების მიღწევა. უბრალოდ საინტერესო და შემოქმედებითი გაკვეთილის ჩატარება. გთავაზობთ რამდენიმე სახის რესურსის გამოყენებისათვის საჭირო მეთოდოლოგიურ რეკომენდაციებს.

წერილობით წყაროებზე მუშაობა

წერილობითი წყაროები მოსწავლის წიგნის ერთ-ერთი ძირითადი კომპონენტია. მათი დამუშავება ხელს უწყობს მოსწავლის კვლევით-ანალიტიკური უნარის განვითარებას, და შეესაბამება ეროვნული სასწავლო გეგმის ძირითად საგანმანათლებლო პრინციპებს რადგან მოიცავს ცოდნის როგორც დეკლარაციულ, ისე პროცედურულ კატეგორიას.

წერილობითი წყარო არის ის ძირითადი რესურსი საიდანაც მოიპოვება ისტორიული ცოდნა და მათი დამუშავების შედეგად შესაძლებელი ხდება წარსულის სურათის რეკონსტრუირება.

გასათვალისწინებელია ის ფაქტორი, რომ წყაროს ანალიზი, ტექსტის კარგად გააზრებას გულისხმობს, რადგან პასუხების დიდი ნაწილი ტექსტშივეა. წყაროზე მუშაობა გულისხმობს პასუხის ძიებას შეკითხვებზე რომელიც მის მიმართ ჩნდება.

- ვინ არის ავტორი? როდის ცხოვრობდა? საკუთარი გამოცდილების საფუძველზე წერდა თუ რაიმე სხვა ინფორმაციით საზრდოობდა? შეიძლება თუ არა მოეხდინა ვინმეს/რამეს გავლენა ავტორზე, როდესაც ტექსტს ქმნიდა?
- რა სახის ნაწერებთან გვაქვს საქმე? მაგ. ქრონიკა, ნარატიული თხზულება, ლიტერატურული ნაწარმოები, სახელმწიფო დოკუმენტი, მოგზაურობის დღიური თუ სხვ.?
- სად და როდის ვითარდება წყაროში აღწერილი მოვლენები? რაზეა იქ საუბარი? რა დასკვნის გამოტანა შეიძლება?
- როგორია ავტორის თხრობის ტონი? რა მიზანს ისახავს ავტორი ამბის გადმოცემით? შეიცავს თუ არა ტექსტი ავტორისეულ შეფასებებს? იჩენს თუ არა მიკერძოებას? რისი თქმა სურს მკითხველისთვის?

გარდა ამ ზოგადი ინფორმაციისა, თითოეული წყარო ინფორმაციას გვანვდის, კონკრეტულ ეპოქაზე, კონკრეტულ მეფეზე, სახელმწიფო თუ საეკლესიო მოღვაწეზე, რაიმე კონკრეტულ ბრძოლაზე ან თუნდაც ადამიანების ყოფა-ცხოვრებაზე. ამიტომ თითოეული წყარო მოითხოვს ტექსტის შინაარსიდან გამომდინარე კითხვის დასმას.

ილუსტრაციაზე მუშაობა

ილუსტრაციაზე მუშაობა და მისი ანალიზი ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი კომპონენტია, რომელიც ემსახურება ანალიტიკური აზროვნების განვითარებას.

ილუსტრაცია არის ნებისმიერი ვიზუალური სახის ნაბეჭდი, მაგ. კარკატიურა, პოსტერი, ნახატი, ფოტო, პლაკატი, საფოსტო მარკა და ა.შ.

ილუსტრაცია ყოველთვის ძვირფასი წყაროა, რადგან ზედ დატანილი შეიძლება იყოს, ისტორიული პირი, თარიღი, რამე ისტორიული მოვლენა/პროცესი. მოსწავლე ყურადღებით უნდა დააკვირდეს ილუსტრაციაზე გამოსახულ ყველა დეტალს. ილუსტრაციის ზოგად სიუჟეტს, თარიღებს, წარწერის ენასა და შინაარსს. როგორც წყაროს ილუსტრაციასაც აქვს ზოგადი, უნივერსალური კითხვები:

- როდის არის შექმნილი ილუსტრაცია?
- რა პერიოდის ისტორიულ პერიოდს აღწერს ილუსტრაცია?
- ვინ არის ილუსტრაციის შემქმნელი და რა მოტივი ამოძრავებდა როდესაც ქმნიდა მას?

რუკაზე მუშაობა

რუკაზე მუშაობაც მოსწავლის წიგნისა და რვეულის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი კომპონენტია და ემსახურება უპირველეს ყოვლისა ისტორიულ სივრცეში ორიენტირების უნარის განვითარებას.

რეკომენდებულ სავარჯიშოთა შორისაა ისტორიულ და თანამედროვე პოლიტიკურ რუკებზე ერთდროულად მუშაობა, მათი შედარება. დადგენა ძველი სახელმწიფოების, იმპერიების ადგილას დღეს რომელი სახელმწიფოები მდებარეობენ.

გარდა ამისა, ისტორიული რუკა ბევრ ინფორმაციას გადმოგვცემს, ზედ დატანილია საზღვრების ცვლილებები, მიგრაციები. რუკაზე მუშაობა კი მოითხოვს მიღებული თეორიული მასალის დაკავშირებას პრაქტიკულ მუშაობასთან.

სანამ მოსწავლეები რუკაზე რუკებზე მუშაობას დაიწყებენ, აუცილებელია რუკის ლეგენდის განხილვა.

თემატური მატრიცები

თემა: ქვის და ბრინჯაოს ხანა	
თემასთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენები:	თემასთან დაკავშირებული საკვანძო შეკითხვები:
სამიზნე ცნება:	
დრო	<p>მოსწავლემ უნდა გააცნობიეროს რომ:</p> <ul style="list-style-type: none"> პრისტორიას/ქვის ხანას ისტორიკოსები ადამიანის გაჩენიდან დამწერლობისა და სახელმწიფოს შექმნამდე პერიოდს უწოდებენ. ქვის ხანაში საზოგადოების განვითარებაზე დიდ გავლენას ახდენდა კლიმატური პირობები, ამიტომ არქეოლოგიური პერიოდიზაცია ითვალისწინებს გეოლოგიურ პერიოდების მონაცვლეობას. მეცნიერებს შორის განსხვავებული მოსაზრება არსებობს იმასთან დაკავშირებით, თუ როდის გაჩნდა პირველი ცივილიზაცია/კომლექსური საზოგადოება და რა არსობრივი მახასიათებლები ჰქონდა მას; ქვის და ბრინჯაოს ხანაში საქართველოს ტერიტორიაზე მცხოვრებ ადამიანებს ინტენსიური კავშირები ჰქონდა მახლობელ ადმოსავლეთთან, შესაბამისად, საქართველოს ისტორიის პერიოდიზაცია ახლოს მიუყვება მახლობელი ადმოსავლეთის ისტორიის/არქეოლოგიური პერიოდიზაციის სქემებს; ბევრი ადმოსავლეთის ხალხებთან ვხვდებით ისტორიის პერიოდიზაციის პირველ მცდელობებს (შეიქმნა დროის აღრიცხვის პირველი სისტემები (კალენდარი, წელთაღრიცხვა).
სივრცე	<ul style="list-style-type: none"> ქვის ხანაში ყველაზე მეტად დაწინაურებული იყო მახლობელი ადმოსავლეთის, ე.წ. „ნაყოფიერი ნახევარმთავრის“ ტერიტორია. „ნეოლითური რევოლუციის“ მიღწევები ევრაზიის სხვა მხარეებში სწორედ აქედან ვრცელდებოდა; საქართველოსა და ამიერკავკასიის ტერიტორია ემეზობლებოდა უმულოდ ემოჯინებოდა არქეოლოგების მიერ „ნაყოფიერ ნახევარმთავრედ“ სახელდებულ სივრცეს;

1. განვითარების რა ეტაპები გაიარა პირველყოფილმა ადამიანმა პრისტორიის ხანაში?
2. რა ფაქტორებმა განაპირობა ნეოლითური რევოლუცია?
3. როგორ ჩამოყალიბდა შუამდინარეთი ეკონომიკურ და კულტურულ ცენტრად?
4. რა იყო ეგვიპტური საზოგადოების მთავარი მახასიათებლები?
5. რა ფაქტორებმა განაპირობა დაპირისპირება ახლო აღმოსავლეთში?
6. რა არის საქართველოში მძლავრი იმპერიის შესაქმნელად?

	<ul style="list-style-type: none"> • ძველადმოსავლურ პერიოდში „კომპლექსური საზოგადოება“ რამდენიმე ადგილას განვითარდა (შუამდინარეთი, ეგვიპტე, ხმელთაშუაზღვისპირეთი, სირია-პალესტინა, აღმოსავლეთ ევროპა, ჩრდილოეთ ირანი, პერჯაბი, ხუანხეს ხეობა) • ძვ.წ. IV-I ათასწლეულებში შუამდინარეთის, ანატოლიის და ეგვიპტისა და ირანის ტერიტორიაზე არსებული ცივილიზაციებს ჰქონდათ კომუნიკაცია, ინდოეთისა და ჩინეთის ტერიტორიაზე არსებულ ცივილიზაციებთან მათ ამ ეტაპზე ურთიერთობები არ ჰქონდათ; • საქართველოს ტერიტორიაზე მცხოვრებ ეთნიკურ ჯგუფებს ძველი აღმოსავლეთის სახელმწიფოებს შორის ყველაზე ინტენსიური ურთიერთობა ხეთებთან, მითანელებთან, ასურელებთან და ურარტუელებთან ჰქონდათ; • ძველადმოსავლური პერიოდიდან არ შემორჩა რუკები, თუმცა სხვადასხვა ტიპის ტექსტების ანალიზი ცხადყოფს, რომ ძველი აღმოსავლეთის სახელმწიფოები კარგად იყვნენ ინფორმირებული როგორც მეზობელ, ისე შორეულ სივრცეებზე. • ძველადმოსავლური პერიოდიდან არ შემორჩა რუკები და მოგზაურების ჩანაწერები, რაც გვაფიქრებინებს, რომ გეოგრაფიული ცოდნა ფართო საზოგადოებისთვის არ იყო ხელმისაწვდომი, თუმცა, ტექსტების ანალიზიდან ჩანს, რომ სხვადასხვა სოციალური ფენების წარმომადგენლები (მაგალითად, ვაჭრები, დიპლომატები) კარგად იყვნენ ინფორმირებული არა მხოლოდ მეზობელი, არამედ ძალიან შორეული სივრცეების შესახებ; • ძველი აღმოსავლეთის მეომარი სახელმწიფოების გეოგრაფიული ცოდნა რეგიონზე და მის მიღმა, იკვებოდა როგორც სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობებით, ასევე მეზობელსა და შორეულ, ნაკლებად ცნობილი ქვეყნების/ხალხების წინააღმდეგ მოწყობილი სამხედრო კამპანიებით; • ქვის და ბრინჯაოს ხანაში ამიერკავკასიაში მცხოვრებ ხალხებს ყველაზე მეტად ინტენსიური კავშირები ჰქონდათ მცირე აზიასა და
--	---

	<p>ჩრდილოეთ შუამდინარეთში მცხოვრებ ხალხებთან. კავკასიის მოსახლეობის განვითარებაზე გარკვეულ გავლენას ახდენდა, ასევე, ხმელთაშუაზღვისპირეთისა და ევრაზიის სტეპებში მიმდინარე პროცესები.</p>
<p>წყარო</p>	<ul style="list-style-type: none"> ქვის ხანაში საქართველოს ტერიტორიაზე მცხოვრები ადამიანების შესახებ ინფორმაცია არქეოლოგიური მონაცემების საშუალებით მოგვეპოვება. გვიან ბრინჯაოს ხანის პერიოდიდან კი არქეოლოგიურ მონაცემებთან საინტერესო ცნობებს ვიღებთ ლურსმული ფიფიტებიდან და ეპიგრაფიკული ძეგლებიდან; ქვის, ბრინჯაოს და რკინის ხანის საზოგადოების კომპლექსურად აღსაწერად არქეოლოგიები გამოიყენებენ არქეოლოგიური კულტურებს; მეცნიერები ხშირად დავობენ იმასთან დაკავშირებით, თუ რის საფუძველზე უნდა გამოიყოს არქეოლოგიური კულტურა და რა ისტორიულ პროცესებს უკავშირდება მისი წარმოქმნა, განვითარება, დაკნინება/დაცემა; ლურსმული ფიფიტები და ეპიგრაფიკული ძეგლები სხვადასხვა ტიპის ტექსტებს გადმოგვცემენ (საკანონმდებლო ძეგლები, რელიგიური ტექსტები, სამეფო მატიახეები, ლიტერატურული ძეგლები, წერილები და სხვა), მათ მეცნიერები სხვადასხვა ინტენსივობით იყენებენ ძველადმოსავლური საზოგადოების შესასწავლად.
<p>საზოგადოება</p>	<ul style="list-style-type: none"> ქვის ხანაში გვაროვნული თემი საზოგადოებრივი ორგანიზების ერთადერთი ფორმა იყო; მაგია პირველყოფილი ადამიანის უმთავრეს მსოფლმხედველობრივ საფუძველს წარმოადგენდა, თუმცა მეცნიერებს შორის არსებობს აზრთა სხვადასხვაობა პირველყოფილი რელიგიების არსსა და კლასიფიკაციის პრინციპებთან დაკავშირებით; ძველადმოსავლურ პერიოდში საზოგადოების მთავარ უჯრედს თემი წარმოადგენდა, ხოლო მეურნეობის წარმოების ფორმა –უმთავრესად კოლექტიურია;

	<ul style="list-style-type: none"> • ძველადმოსავლური საზოგადოება თავისუფალთა და არათავისუფალთა სოციალურ ჯგუფებს შეიცავდა, სადაც თავისუფლების ყველა ტიპის შეზღუდვა მონიხად აღიქმებოდა; ძველადმოსავლური კომპლექსური საზოგადოება კანონებით იმართებოდა, რომლის პირველი კოდიფიკაციაც სწორედ ამ პერიოდს უკავშირდება. • ძველადმოსავლური საზოგადოების რელიგია მრავალფეროვანია - წარმოდგენილი უმთავრესად პოლითეისტური (ანთროპომორფული/არაანთროპომორფული) პანთეონით, ან დეალისტური რწმენით და თვით მონოთეიზმის ფორმითაც. 	
<p>ძალაუფლება</p>	<ul style="list-style-type: none"> • პირველყოფილ საზოგადოებაში ძალაუფლებისთვის ბრძოლა არ ატარებდა ინსტიტუციურ ხასიათს; • ძველ აღმოსავლეთში დინასტიების, ქალაქების, ტერიტორიული იმპერიების ბრძოლა ძალაუფლებისთვის მჭიდროდ უკავშირდებოდა რელიგიასა და კულტმსახურებს; აქ საერო და სასულიერო ხელისუფლება ერთმანეთისგან არ იყო გამოჯუნული; • სამეფო ძალაუფლების სიმბოლოებს მონუმენტური ძეგლები და ტაძრები წარმოადგენდა, რომელიც ტიპურია ძველადმოსავლური სამყაროსთვის; • ძველადმოსავლური პერიოდისთვის დამახასიათებელია მკვეთრად ცენტრალიზებული ხელისუფლება და ძალაუფლების ერთი პირის ხელში კონცენტრაცია იმის მიუხედავად, რომ სახელმწიფო მმართველობა წარმოდგენილია როგორც ქალაქ-სახელმწიფოების ასევე ცენტრალიზებული სახელმწიფოსა და ტერიტორიული იმპერიების სახით. 	

<p>ისტორიული მოვლენა/პროცესი</p>	<ul style="list-style-type: none"> • კაცობრიობის ისტორიაში პირველი სახელმწიფოები დიდი მდინარეების გასწვრივ ჩამოყალიბდა. • ძველადმოსავლურ პერიოდში არსებობდა დიპლომატიისა და საერთაშორისო ურთიერთობების გამართული სისტემა, რომელიც ძვ.წ. IV-III-II-I ათასწლეულებში სხვადასხვა ინტენსივობით ფუნქციონირებდა; • ძველ ადმოსავლეთში სოციალურ-პოლიტიკური პრობლემების გადაჭრა გადაჯაჭვული იყო მფარველ ღვთაებებთან და კულტმსახურებსათან; • ძველადმოსავლურ პერიოდი სახელმწიფოს რამდენიმე ტიპს იცნობს - ქალაქ-სახელმწიფოებს, ცენტრალიზებულ მონარქიასა და სახმელეთო იმპერიას, რომელმაც შუა და ახლო ადმოსავლეთის ცივილიზაციური სივრცის ერთი ხელისუფლების ქვეშ გაერთიანება შეძლო; • ძველადმოსავლურ ცივილიზაციებს მომთაბარე ხალხების შემოსევები დიდ საფრთხეს უქმნიდა. • საქართველოს ტერიტორია ძველადმოსავლური სამყაროს ჩრდილოეთ პერიფერიას წარმოადგენდა, ამიტომ ქართულენოვანი გაერთიანებების საერთაშორისო სოციალურ-პოლიტიკურ პროცესებში ჩართულობის შესახებ მინიმალური ინფორმაცია შემორჩა. 	<p>საკითხები</p> <p>1. პალეოლითი; 2. ნეოლითი</p>	<p>საკვანძო შეკითხვები</p>
<p>კომპლექსური დავალებები (დასახელება)</p> <p>კედლის გაზეთის მომზადება.</p>	<p>სამიზნე ცნებები და ქვეცნებები</p> <p>ცნება/ცნებები: დრო, ისტორიული მოვლენა პროცესი, ისტორიული წყარო</p> <p>ქვეცნება: ისტორიული ეპოქა, არქეოლოგიური პერიოდიზაცია, გეოლოგიური პერიოდიზაცია, ნეოლითური რევოლუცია. არქეოლოგიური ძეგლები და არტეფაქტები</p>	<p>1. პალეოლითი; 2. ნეოლითი</p>	<p>როგორ წარმოგჩინო კედლის გაზეთის საშუალებით პირველყოფილი ადამიანის მიერ განვლილი განვითარების ეტაპები და იმ ეპოქაში მომზადარი მოვლენების მიზეზ-შედეგობრივი კავშირები?</p>

<p>სტატიის მომზადება სამეცნიერო პოპულარული ჟურნალისათვის</p>	<p>ცნება/ ცნებები: სივრცე, საზოგადოება მაკალაუფლებს ქვეცნება: ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერიტორია; ისტორიული -კულტურული სივრცე; ყოველდღიურობა; რელიგია; იდეოლოგია. მმართველობის ფორმა.</p>	<p>1. შუამდინარეთი 2. ეგვიპტე 3. აღმოსავლური იმპერიები 4. ასურეთი</p>	<p>როგორ წარმოვჩინო სტატიის სამუშაოებით ძველი ეგვიპტისა და აღმოსავლეთის ქვეყნების მოსახლეობის საზოგადოებრივი ფენები, მათი ინტერესები და შეხედულებები, ყოფა და კულტურა?</p>
---	---	---	--

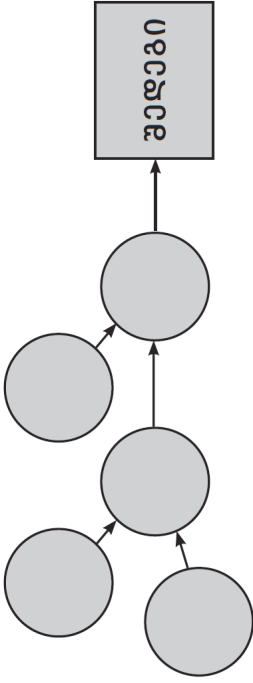
<p>გრძელვადიანი მიზანი სამიზნე ცნება და მასთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენები</p>	<p>საკითხი/საკითხები: 1. პალეოლითი 2. ნეოლითური რევოლუცია, ქვესაკითხები: ჰომინიდები და ჰომინინები, დმანისელი ადამიანი, გამყინვარება და კლიმატის ცვლილება, პლიოცენი და პლეისტოცენი, სამიწათმოქმედო კულტურები, გვაროვნული თემი, მაგია, ქვეცნებები: ისტორიული ეპოქა, არქეოლოგიური პერიოდიზაცია, გეოლოგიური პერიოდიზაცია, რევილუცია.</p>	<p>საკვანძო შეკითხვები / შეკითხვები როგორ წარმოვჩინო კედლის გაზეთის სამუშაოებით პირველყოფილი ადამიანის მიერ განვლილი განვითარების ეტაპები და იმ ეპოქაში მომხდარი მოვლენების მიზეზ-შედეგობრივი კავშირები?</p>	<p>შუალედური სასწავლო მიზანი კომპლექსური დავალების პირობა</p>
<p>დრო ა. ისტორია დროში მიმდინარე ცვალებადობის შემსწავლელი დარგია; ბ. კაცობრიობის მიერ განვლილი გზა სხვადასხვა ისტორიულ ეპოქებად და პერიოდებად იყოფა;</p>	<p>კომპლექსური დავალების ფორმა I ეტაპი: განსახილველი საკითხისა და კომპლექსური დავალების პირობის გაცნობა I ეტაპზე ყველა მოსწავლემ უნდა მიიღოს დავალება და შეათანხმოს, რა ფორმით წარმოადგენს მას. შესაძლებელია კომპლექსური დავალების პირობის ადაპტირება მოსწავლის საჭიროებების მიხედვით ამავე ეტაპზე უნდა მოხდეს შემოქმედებითი პროდუქტის განხილვა და ამ პროდუქტის არსში მოსწავლეების გარკვევა.</p>		

<p>გ. სხვადასხვა ხალხებს დროის აღრიცხვის განსხვავებული სისტემები ჰქონდათ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ისტორიული მოვლენა / პრეტენსია <p>ა. ყველა ისტორიული მოვლენას აქვს თავის მიზეზი / მიზეზები და შედეგი / შედეგები;</p> <p>ბ. ისტორიკოსები ხშირად კამათობენ ისტორიული მოვლენების მიზეზებისა და შედეგების შესახებ;</p> <p>გ. ზოგიერთ ისტორიულ მოვლენას ლოკალური, ზოგს კი გლობალური მნიშვნელობა აქვს;</p> <p>დ. ისტორიული ფაქტები და მოვლენები ტიპოლოგიურად შეიძლება დაჯგუფდეს პოლიტიკური, სოციალური, ეკონომიკური, კულტურული ნიშნით.</p>	<p>რესურსი/აქტივობა: პირობისა და პირობების გაცნობის შემდეგ მასწავლებლის მიერ უნდა მოხდეს გამოწვევის ფაზის მინიმალური გამოყენება შევითხვებით: მივიღოთ თუ არა მონაწილეობა კედლის გაზეთის შექმნაში? ვინ იქნება როგორია კედლის გაზეთი? რა მსგავსება და განსხვავებაა კედლის გაზეთსა და ჩვეულებრივ გაზეთს შორის?</p> <p>ამის შემდეგ საჭიროების შემთხვევაში მასწავლებელი უხსნის რას წარმოადგენს კედლის გაზეთი და აძლევს რჩევებს კედლის გაზეთის შესაქმნელად</p> <ul style="list-style-type: none"> • შეარჩიონ გაზეთისათვის საჭირო ზომის ქაღალდის ზომა A 2 ფორმატი • ერთიანი სივრცე დაყონ საინფორმაციო ველზე (ამ შემთხვევაში ველზე წარმოადგენს კომპლექსურის ცნებების მკვიდრი წარმოდგენები ნაშრომში ხაზგასმით წარმოაჩინე: • კედლის გაზეთის შესაქმნელად დასჭირდება სურათების მოძიება, ამოღებულა და დაწებება, ან საკუთარი ხელით დახატვა • სურათები და დიაგრამები, ცხრილები, არ უნდა შეადგენდეს ტექსტის 1/4 ზე მეტს <p>II ეტაპი: კომპლექსური დაგალების შინაარსი</p> <p>მეთოდური რეკომენდაცია: სასურველია მასწავლებელმა მოსწავლეს რამდენიმე ჯგუფად დაყოს და დაელოდოს კედლის გაზეთისათვის მასალების ან თავად კედლის გაზეთისავე კლასში, გაკეთილებზე მომზადება და ნაბიჯ-ნაბიჯ აწყობა. თემის დასრულების შემდეგ კლასში რამდენიმე ჯგუფის მიერ შედგენილი კედლის გაზეთი შეიქმნება</p> <p>ნაბიჯი 1.</p> <ul style="list-style-type: none"> • რა ტიპის წყაროებიდან გვაქვს ინფორმაცია უძველესი ადამიანების და მათი ცხოვრების წესის შესახებ, რა ფაქტორებმა შეიძლება გამოიწვიოს ისტორიკოსებს შორის წყაროებიდან მიღებული ინფორმაციის სხვადასხვაგვარი ინტერპრეტაცია? (მ.წ. ისტორიული წყარო 1-4) 	<p>უძველესი ადამიანები და მათი ცხოვრების წესი, პირველყოფილი ადამიანების გამოწვევები და მიღწევები ძალიან ბევრ ადამიანს აინტერესებს.</p> <p>მომზადე კედლის გაზეთი უძველესი ადამიანების წარმოშობისა და განვითარების, მის მიერ განვლილი ეტაპებისა და ცხოვრების წესში მომხდარი ცვლილებების მიზეზ - შედეგობრივი კავშირების შესახებ</p> <p>ნაშრომში ხაზგასმით წარმოაჩინე :</p> <ul style="list-style-type: none"> • რას უწოდებენ ისტორიკოსები ქვის ხანას და რა ისტორიულ ეპოქებად და პერიოდებად იყოფა იგი?, რა ფაქტორები განაპირობებს უძველესი პერიოდების დათარიღებას? <p>დრო 1-3</p> <ul style="list-style-type: none"> • რა მიზეზ-შედეგობრივი კავშირები არსებობდა პრეისტორიაში მომხდარ მოვლენებს შორის და რა როლი ითამაშეს ამ მოვლენებმა კაცობრიობის განვითარებაში? რა მოვლენების განვითარებები მოვლენების მიზეზშედეგობრივი კავშირების სხვადასხვაგვარი ინტერპრეტაციებს?
---	---	--

<ul style="list-style-type: none"> • ისტორიული წყარო <ol style="list-style-type: none"> 1. ინფორმაცია წარსულის შესახებ ისტორიკოსები წყაროებიდან იღებენ; 2. წარსულის შესწავლისას ისტორიკოსები სხვადასხვა ტიპის წყაროებს (წიგნები, ეთნოგრაფიული, წერილობითი, ლინგვისტური, კინო-ფოტო-ფონოლოკუმენტები) ეყრდნობიან; 3. ყველა წყარო ერთნაირად სანდო არ არის. 4. წყაროებიდან მოპოვებული ინფორმაცია არაერთმნიშვნელოვანია, ამიტომ მათი ინტერპრეტაცია ისტორიკოსებს შორის დისკუსიას იწვევს. 	<ul style="list-style-type: none"> • რას უწოდებენ ისტორიკოსები ქვის ხანას და რა ისტორიულ ეპოქებად და პერიოდებად იყოფა იგი? რა ფაქტორები განაპირობებს უმცლესი პერიოდების დათარიღებას? (მ.წ. დრო 1-3) • მკვიდრი წარმოდგენის დასამუშავებლად აუცილებელი რესურსები • საქართველოს ეროვნული მუზეუმის ვირტუალური ტური-ქვის ხანის საქართველო https://my.matterport.com/show/?m=hXGTqPxx1sG; • სახელმძღვანელოს პირველი პარაგრაფის თავები; • საიდან მოდის ტერმინი ქვის ხანა? რატომ არის პალეოლითი მნიშვნელოვანი? • როგორ აისახებოდა კლიმატი და გარემო ჰომინინებზე? <p>კითხვები:</p> <ul style="list-style-type: none"> • რა ძირითად ნაწილებად ყოფენ მეცნიერები კაცობრიობის მიერ უმცლესი დროიდან დღემდე განვლილ გზას? • რა განასხვავებს პრეისტორიულ და ისტორიულ ეპოქებს? • რა მოსაზრებებით დაყვეს მეცნიერებმა უმცლესი პერიოდები და რამდენად ზუსტია ამგვარი დაყოფა? • რომელია ადამიანის განვითარების ყველაზე დიდი პერიოდი ქვის ხანაში? • რა ტიპის წყაროებს ეყრდნობიან ისტორიკოსები პრეისტორიული მოვლენების შესწავლის დროს? • რატომ არის არქეოლოგია ერთადერთი საშუალება ქვის ხანის შესასწავლად? • როგორ ეხმარება ისტორიკოსებს სხვადასხვა ტიპის არქეოლოგიური არტეფაქტები პრეისტორიული მოვლენების შესწავლაში? • სახელმძღვანელოში არსებული წყაროებიდან მიღებული რომელი ინფორმაცია გახდებოდა ისტორიკოსებს შორის დისკუსიის საგანი? შენი აზრით, რამდენად სანდოა მუცნიერთა მიერ გაკეთებული დათარიღებები, რა ფაქტორები მოქმედებს დათარიღების სანდოობასა და უზუსტობაზე? • დაუსკვრიდი პირველ პარაგრაფში არსებულ სქემას და განსაზღვრე ქვის ხანის რომელ ეპოქებს შეესაბამება პლესტოცენის პერიოდი. 	<p>ისტორიული მოვლენა/პერიოდი 1-3</p> <ul style="list-style-type: none"> • თქვენი აზრით რომელმა ეკონომიკურმა და კულტურულმა მოვლენებმა ითამაშეს გადაწყვეტი როლი ჰომინინების თანამედროვე ადამიანად ჩამოყალიბებასა და განვითარებაში? <p>ისტორიული მოვლენა/პერიოდი 4</p> <ul style="list-style-type: none"> • რა ტიპის წყაროებიდან ვვაქვს ინფორმაცია უმცლესი ადამიანების და მათი ცხოვრების წესის შესახებ; რა ფაქტორებმა შეიძლება გამოიწვიოს ისტორიკოსებს შორის წყაროებიდან მიღებული ინფორმაციის სხვადასხვაგვარი ინტერპრეტაცია? (მ.წ. წყარო 1-4)
--	---	--

	<p>შენი აზრით, რა უპირატესობა ექნებათ მეცნიერებს ორმაგი პერიოდიზაციით დათარიღების შემთხვევაში? რა სიროულუკებს შეიძლება წააწყდნენ მეცნიერები ამგვარი მეთოდებით დათარიღების დროს?</p> <ul style="list-style-type: none"> სახელმძღვანელოში არსებული სქემებისა და ინფორმაციის მიხედვით შექმნიან მოვლენათა ქრონოლოგიური დროის ღერძი და ჩამოწერონ მნიშვნელოვანი მოვლენები. <p>ნაბიჯი 2</p> <ul style="list-style-type: none"> რა მიზეზ-შედეგობრივი კავშირები არსებობდა პრეისტორიაში მომხდარ მოვლენებს შორის და რა როლი ითამაშა ამ მოვლენებმა კაცობრიობის განვითარებაში? რა განაპირობებს პრეისტორიული მოვლენების მიზეზმედულობრივი კავშირების სხვადასხვაგვარ ინტერპრეტაციებს? <i>ისტორიული მოვლენა/ პერიოდი 1-3</i> <p>მკვიდრი წარმოდგენის დასამუშავებლად აუცილებელი რესურსები სახელმძღვანელოს პარაგრაფები</p> <ul style="list-style-type: none"> როგორ გადადგა კაცობრიობამ პირველი ნაბიჯები? როგორ შეცვალა სამყარო ნეოლითურმა რევოლუციამ? <p>ცოდნის კონსტრუირებაზე ორიენტებული შკვითხვები</p> <ul style="list-style-type: none"> რატომ არის აფრიკა საცხოვრებლად მისახერხებელი, რამ განაპირობა, რომ იქ აღმოჩნდა სიცოცხლისათვის ყველაზე ხელსაყრელი პირობები? რა ტიპის იარაღებს აწვადებდნენ პირველყოფილი ადამიანები და რა მასალას იყენებდნენ ამისთვის? რატომ წამოვიდნენ აფრიკიდან ჰომინინები? რამ გადააწყვეტინა უძველეს ადამიანს დმანისში დარჩენა და აქ დასახლება? როგორ შეცვალა დმანისის აღმოჩენებმა მსოფლიო ისტორია? გაიხსენეთ, რა საერთო ინტერესები შეიძლება ჰქონოდათ ქვის ხანაში მცხოვრები საზოგადოების წევრებს.
--	---

- სთხოვეთ მოსწავლეებს, მიზნულ-შედეგობრივ ცხრილში გამოყოფონ ის ფაქტორები, რამაც გამოიწვია პირველყოფილი ადამიანების ცხოვრების წესის ცვლილებები.

ნაბიჯი 3

- თქვენი აზრით, რომელმა ეკონომიკურმა და კულტურულმა მოვლენებმა ითამაშეს გადაწყვეტი როლი ჰომინინების თანამედროვე ადამიანად ჩამოყალიბებასა და განვითარებაში ?

ისტორიული მოვლენა/პროცესი 4

მკვიდრი წარმოდგენის დასამუშავებლად აუცილებელი რესურსები
სახელმძღვანელოს პარაგრაფები

- როგორ გადადგა კაცობრიობამ პირველი ნაბიჯები?
- როგორ შეცვალა სამყარო ნეოლითურმა რევოლუციამ?

ცოდნის კონსტრუირებაზე ორიენტირებული შეკითხვები

- როგორ აისახა კლიმატის ცვლილებები ადამიანების ცხოვრების წესზე?
- რა ახალი იარაღის დამზადება ისწავლეს ადამიანებმა და როგორ უწყობდა ხელს ყოველი გაუმჯობესება ადამიანის განვითარებას?
- რა პრობლემები გამოიწვია ქვის ხანის მოსახლეობის რაოდენობრივმა ზრდამ?

რა უნარებს შეიძენდა ადამიანი შემგროვებლობის დროს?

	<p>რატომ ვუწოდებთ რეგულაციას მიწათმოქმედების დაწესებას? როგორ შეცვალა მიწათმოქმედების დაწესებამ ადამიანების ცხოვრების წესი... მოსწავლების მხრიდან კომპლექსური დავალების პრეზენტაციის პროცესში მასწავლებლის მიერ დასმული შეკითხვები:</p> <ul style="list-style-type: none"> • აღწერე, როგორ წარმოართა დავალებზე მუშაობის პროცესი; • აღწერე, რა პროდუქტი შექმენი; • რა საკითხს შეეხება შენს მიერ მომზადებული დავალება? • შენი აზრით, ვინ უნდა დაინტერესდეს შენს მიერ შექმნილი კომპლექსური დავალებით და რატომ? • რა დაბრკოლებებს წააწყდი დავალებზე მუშაობის პროცესში? • რას გააკეთებდი სხვაგვარად, ახლა რომ იწებდე დავალებზე მუშაობას? • შენი აზრით, რით ჰგავს და რით განსხვავდება შენი დავალება შენი თანაკლასელების ნაშრომებისგან? 	
--	--	--

<p>გრძელვადიანი მიზანი სამიზნე ცნება და მასთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენები</p>	<p>საკითხი/საკითხები : 1. შუამდინარეთი 2. ეგვიპტე 3. აღმოსავლური იმპერიები 4. ასურეთი</p> <p>ქვესაკითხები: შუმერები, სარგონის მმართველობა, ხამურაბის კანონები, ეგვიპტის ძეგლი, შუა და ახალი სამეფოები, პირამიდები, ქადემის ბრძოლა</p> <p>ქვეცნებები: ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერიტორია; ისტორიულ - კულტურული სივრცე; ყოველდღიურობა; რელიგია; იდეოლოგია.</p>	<p>საკვანძო შეკითხვა / შეკითხვები როგორ წარმოვიჩინო სტატიის საშუალებით ძველი ეგვიპტისა და აღმოსავლეთის ქვეყნების მოსახლეობის საზოგადოებრივი ფენები, მათი ინტერესები და შეხედულებები, ყოფა და კულტურა?</p>	<p>შუალედური სასწავლო მიზანი კომპლექსური დავალების პირობა</p>
--	---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • სიფრცვი <p>ა. გეოგრაფიული გარემო და გეოგრაფიული ცოდნა გავლენას ახდენს ადამიანთა საზოგადოების განვითარებაზე;</p> <p>ბ. კომუნიკაციის სიხშირე დიდი/მცირე ზომის სოციალურ-კულტურული სივრცეების ჩამოყალიბებას განაპირობებს;</p> <p>გ. კონკრეტულ ისტორიულ-გეოგრაფიულ არეალებს გარკვეული ეკონომიკური, სტრატეგიული და კულტურული მნიშვნელობა აქვთ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • საზოგადოება <p>ა. ისტორიულად მრავალი საზოგადოება არსებობდა, მაგრამ თითოეულ მათგანს ახასიათებდა საერთო ნიშნები: მათ წევრებს ჰქონდათ საერთო იდენტობა, ინტერესი, საზოგადოება და თანხმდებლობდნენ ქცევის</p>	<p>კომპლექსური დავალების დაფუძვლების ვიდეოები (რესურსები, აქტივობები):</p> <p>I ვიდეო: კომპლექსური დავალების ფორმა ნაბიჯი I. როგორ უნდა წარმოგაჩინო საკუთარი ცოდნა შესასწავლ საკითხთან დაკავშირებით?</p> <p>ეტაპი I – განსახილველი საკითხისა და კომპლექსური დავალების პირობის გაცნობა</p> <p>I ეტაპზე ყველა მოსწავლემ უნდა მიიღოს დავალება და შეათანხმოს, რა ფორმით წარმოადგენს დავალებას. შესაძლებელია კომპლექსური დავალების პირობის ადაპტირება მოსწავლის საჭიროებების მიხედვით</p> <p>ამავე ეტაპზე უნდა მოხდეს შემოქმედებითი პროდუქტის განხილვა და ამ პროდუქტის არსში მოსწავლეების გარკვევა.</p> <p>რესურსი/აქტივობა:</p> <p>პირობისა და პროდუქტის გაცნობის შემდეგ მასწავლებლის მიერ უნდა მოხდეს გამოწვევის ფაზის მინი ფორმატში გამოყენება შეკითხვებით :</p> <ul style="list-style-type: none"> • რა არის სამეცნიერო სტატია? • რა სტრუქტურული ერთეულებისგან შედგება სტატია? • რა უნდა გავითვალისწინოთ სტატიის წერისას? • როგორ შეეძენა სტატია? • რა ნაბიჯები უნდა გადავდგა სამეცნიერო სტატიის შესაქმნელად (სათაურის მოფორმება, საკვანძო სიტყვები, სტატიის გეგმის შედგენა)? • როგორ გამოვკვეთო სამეცნიერო სტატიის მახასიათებლები? <p>რესურსი/აქტივობა:</p> <p>გამოწვევის ფაზის შემდეგ სასურველია მასწავლებელმა გააგნოს მოსწავლეებს სტატიის დაწერის მოთხოვნები და მიუთითოს შესაბამისი ინსტრუქციის ლინკი მოსწავლის სამუშაო ფურცელი 7.1: როგორ იქმნება სტატია - Living Democracy (living-democracy.com).</p>	<p>მედი ადმინისტრაციები - მედი ეგვიპტე, შუმერები და ხეთები, აქადისა და ბაბილონის სამეფოები, მრისხანე ასურელები ის ქვეყნებია რომელთა მიმართ ინტერესი უამრავ ადამიანს აქვს.</p> <p>წარმოიდგინე, რომ ამ რეგონების, მათი მნიშვნელობისა და იქ მცხოვრები მოსახლეობის საზოგადოებრივი ფენების, მათი ინტერესებისა და შეხედულებების კულტურისა და ყოფის შესახებ სტატიის დაწერა გთხოვს სამეცნიერო პოპულარული ჟურნალისათვის.</p> <p>სტატიაში ხაზგასმით წარმოაჩინე</p> <ul style="list-style-type: none"> • ისტორიულ-გეოგრაფიული გარემოს გავლენა ამ რეგიონების სახელმწიფოებისა და საზოგადოებების განვითარებაზე, მის როლი და მნიშვნელობა ცალკეული სახელმწიფოსთვის ეკონომიკური, კულტურული და სტრატეგიული კუთხით. <p>(მწ. სიფრცვი I: 3)</p> <ul style="list-style-type: none"> • კომუნიკაციის რა ფორმებით
--	---	---

<p>წესებსა და ღირებულებებზე; ბ. საზოგადოება იყოფა უფრო მცირე საზოგადოებრივ ჯგუფებად: პატარა საზოგადოებები უმეტესად უფრო დიდი საზოგადოების ნაწილს წარმოადგენენ;</p> <p>გ. საზოგადოების წევრებს ხშირად აქვთ სტერიოტიპული წარმოდგენები სხვა საზოგადოებების („კულტურული სხვისი“) შესახებ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • მაღაუფლებები <ol style="list-style-type: none"> 1. მაღაუფლებებისთვის ბრძოლა ისტორიის განუყოფელი ნაწილია; 2. მაღაუფლებებისთვის ბრძოლა მიმდინარეობს როგორც პიროვნებებს, ისე საზოგადოებრივ ჯგუფებს შორის. ბრძოლისას ისინი იყენებენ ქვეყანაში არსებულ საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ სტრუქტურებს; 3. მაღაუფლების მოპოვებისა და შენარჩუნებისთვის 	<p>II კტაპი: კომპლექსური დავალებების შინაარსი ნაბიჯი 1</p> <ul style="list-style-type: none"> • ისტორიულ-გეოგრაფიული გარემოს გავლენა ამ რეგიონების ქვეყნებისა და საზოგადოებების განვითარებაზე, მის როლი და მნიშვნელობა ცალკეული ქვეყნებისათვის ეკონომიკური, კულტურული და სტრატეგიული კუთხით. (მ.წ. სივრცე 1; 3) <p>მევიდრი წარმოდგენის დასამუშავებლად აუცილებელი რესურსები სახელმძღვანელოს პარაგრაფები პარაგრაფი 5-6 - რატომ იქცა შუამდინარეთი ცივილიზაციის დასაწყისად? პარაგრაფი 7-8 - რატომ გაძლიერდა ეგვიპტურმა მმართველობამ საუკუნეების განმავლობაში პარაგრაფი 9 - როგორ ებრძოდნენ დიდი აღმოსავლური იმპერიები ერთმანეთს ბ.წ. II ათასწლეულში? პარაგრაფი 10-11 - როგორ შექმნა ასურეთმა პირველი მსოფლიო იმპერია? ცოდნის კონსტრუირებაზე ორიენტირებული შევითხვეები შენი აზრით, რამ განაპირობა პირველი დიდი ცივილიზაციების ჩამოყალიბება მდინარეების გარშემო? რატომ უძღვნიან მემკვიდრეები ნილოსს პიმს? იმსჯელე, რა გავლენას ახდენდა ის მემკვიდრეების ეკონომიკურ და საზოგადოებრივ ცხოვრებაზე? რა მსგავსება და განსხვავება შეინიშნება ეგვიპტესა და შუამდინარეთის გეოგრაფიულ გარემოში, როგორი იყო ამ რეგიონების მიმდინარეობა იმდროინდელი ცივილიზებული სამყაროსათვის? რა ფაქტორები განაპირობებდა ამ სივრცეების გაკონტროლების სურვილს მმლავრი იმპერიების მიერ? რა ურთიერთობა ჰქონდა ამ სივრცეებთან ქართულ სამყაროს?</p>	<p>სარეგლობდა ამ რეგიონების მოსახლეობა, რა ცოდნას იძენდნენ ამ ურთიერთობებით იმ ეპოქის ადამიანები და რა გავლენას ახდენდა აღნიშნული მოვლენები საზოგადოების განვითარებაზე, რა სახის სითულებები ან დადებით მოვლენები შეიძლება მოჰყოლოდა ამ კომპლექსივებს? (მ.წ. სივრცე 2)</p> <ul style="list-style-type: none"> • როგორი იყო თითოეული ქვეყნის საზოგადოებრივი ფუნქციები, რა საერთო ინტერესები, ღირებულებები და ქცევის წესები გააჩნდათ ამ საზოგადოებებსა და მათ ცალკეულ ჯგუფებს? რა მსგავსებასა და განსხვავებას ავლენდნენ ეს საზოგადოებები და როგორი იყო მათი წარმოდგენები სხვა საზოგადოების წევრთა („კულტურული სხვისი“) მიმართ? • (მ.წ. საზოგადოება 1; 2; 3) დაახასიათე თითოეული ქვეყანაში მმართველობის ფორმა და სტრუქტურები. რა მეთოდებს იყენებდნენ მმართველები თავიანთი მაღაუფლების განმტკიცების
--	---	--

<p>აუცილებელი საშუალებებია რესურსების (ფინანსები, ადამიანური რესურსები) ფლობა, სიმბოლოები იდეოლოგია;</p> <p>4. ზოგიერთ საზოგადოებაში ძალაუფლებას ერთპიროვნულად ფლობენ, ზოგან კი იგი დანაწილებულია ადამიანებს/საზოგადოებრივ ჯგუფებს შორის;</p> <p>5. დემოკრატიულ სახელმწიფოში ძალაუფლების წყაროა ხალხი.</p>	<p>ნაბიჯი 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • კომუნიკაციის რა ფორმებით სარგებლობდა ამ რეგიონების მოსახლეობა, რა ცოდნას იძენდნენ ამ ურთიერთობებით იმ ეპოქის ადამიანები და რა გავლენას ახდენდა აღნიშნული მოვლენები საზოგადოების განვითარებაზე, რა სახის სირთულეები ან დადებით მოვლენები შეიძლება მოჰყოლოდა ამ კომუნიკაციებს? <i>(მ.წ. სივრცე 2)</i> <p>მკვიდრი წარმოდგენის დასამუშავებლად აუცილებელი რესურსები</p> <p>სახელმძღვანელოს პარაგრაფები:</p> <p>პარაგრაფი 5-6 - რატომ იქცა შუამდინარეთი ცივილიზაციის დასაწყისად?</p> <p>პარაგრაფი 7-8 - რატომ გაძლო ეგვიპტურმა მმართველობამ საუკუნეების განმავლობაში</p> <p>პარაგრაფი 9 - როგორ ებრძოდნენ დიდი აღმოსავლური იმპერიები ერთმანეთს მ.წ. II ათასწლეულში?</p> <p>პარაგრაფი 10-11 - როგორ შექმნა ასურეთმა პირველი მსოფლიო იმპერია?</p> <p>ცოდნის კონსტრუირებაზე ორიენტირებული შეკითხვები</p> <p>დაასახელე იმ ეპოქისათვის არსებული კომუნიკაციის ფორმები? რა საშუალებებით განახორციელებდნენ ადამიანები ერთმანეთს შორის კომუნიკაციას?</p> <p>ჩაითვლება თუ არა ვაჭრობა კომუნიკაციის ერთ-ერთ ფორმად? რა სატრანსპორტო საშუალებები გამოიყენებოდა იმ ეპოქაში გადასადგომლად და ტვირთების გადასატანად?</p> <p>თქვენი აზრით ვაჭრობა და ამ ფორმით დამყარებული კომუნიკაცია მხოლოდ ეკონომიური ურთიერთობის საშუალება იყო?</p> <p>კიდევ რა ფორმით შეიძლება მომხდარიყო ხალხებს შორის კომუნიკაცია? დაასახელეთ კომუნიკაციის შედეგად წარმოქმნილი საგარეულო დადებითი და უარყოფითი მოვლენები.</p>	<p>და შენარჩუნებისათვის. რა საშუალებებით ავრცელებდნენ მმართველები თავიანთ ძალაუფლებას სამეფოში და სხვა ტერიტორიებზე. <i>(მ.წ. ძალაუფლება 1-4)</i></p>
--	--	---

ნაბიჯი 3

- როგორ იყო თითოეული ქვეყნის საზოგადოებრივი ფენები, რა საერთო ინტერესები, ღირებულებები და ქცევის წესები გაჩნდათ ამ საზოგადოებებსა და მათ ცალკეულ ჯგუფებს? რა მსგავსებასა და განსხვავებას ავლენდნენ ეს საზოგადოებები და როგორ იყო მათი წარმოდგენები სხვა საზოგადოების წევრთა („კულტურული სხვისი“) მიმართ?
(მ.წ. საზოგადოება 1; 2; 3)
- დაახასიათე თითოეულ ქვეყანაში მმართველობის ფორმა და სტრუქტურები. რა მეთოდებს იყენებდნენ მმართველები თავიანთი ძალაუფლების განმტკიცებისა და შენარჩუნებისთვის. ვისი დახმარებით ავრცელებდნენ მმართველები თავიანთი ძალაუფლებას სამეფოში და სხვა ტერიტორიებზე.
(მ.წ. ძალაუფლება 1-4)

მკვიდრი წარმოდგენის დასამუშავებლად აუცილებელი რესურსები

სახელმძღვანელოს პარაგრაფები:

პარაგრაფი 5-6 - რატომ იქცა შუამდინარეთი ცივილიზაციის დასაწყისად?

პარაგრაფი 7-8 - რატომ გაძლიერდა ეგვიპტურმა მმართველობამ საუკუნეების განმავლობაში

პარაგრაფი 9 - როგორ ებრძოდნენ დიდი აღმოსავლური იმპერიები ერთმანეთს ძვ.წ. II ათასწლეულში?

პარაგრაფი 10-11 - როგორ შექმნა ასურეთმა პირველი მსოფლიო იმპერია?

მეთოდური რეკომენდაცია

მასწავლებელმა კიდევ ერთხელ ასოციაციური რუკის მეშვეობით უნდა შეახსენოს მოსწავლეებს კომპლექსური საზოგადოების კრიტერიუმები და ამის შემდეგ დაიწყოს ცნება საზოგადოების დამუშავება...

ცოდნის კონსტრუირებაზე ორიენტირებული შეკითხვები

თქვენი აზრით რაზე მიანიშნებს მონუმენტური არქიტექტურის გაჩენა? რა მიგაჩნია ხელოსუფლების შენარჩუნებისა და წარმოქმნის საშუალებებად? რა ფორმებით შეცდებოდნენ ხელოსუფალი თავისი გავლენის შენარჩუნებას მოსახლეობაზე?

	<p>შენი აზრით ხელისუფლების დემონსტრირებისა და ხალხის დამორჩილების ფორმები არსებითად იქნება განსხვავებული სხვადასხვა რეგიონში? საზოგადოების რომელი ფენები არსებობდა იმ ეპოქაში? ვინ იქნებოდა ხელისუფლების დასაყრდენი თავისი ძალაუფლების განმტკიცების პროცესში მეფეებისთვის და რატომ?</p> <p>ვინ შეეწინააღმდეგებოდა მეფეების გავლენის გაძლიერებას და რატომ? რა შემთხვევებში დაკარგავდა ხელისუფლებას მეფე?</p> <p>შენი აზრით, რა ფაქტორებმა შეიძლება შეუწყონ ხელი საზოგადოებაში შეუზღუდავი ძალაუფლების მოპოვებას? ამ მხრივ შეადარე ერთმანეთს ძველი აღმოსავლეთის ქვეყნებისა და თანამედროვე საზოგადოების დამოკიდებულება; ამასთანავე, გაკვეთილებზე ან სახლში მოსწავლეები ასრულებენ მოსწავლის რვეულში მითითებულ შემდეგ დავალებებს:</p> <p>§7-8</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. კენის დიაგრამით შეადარე კვიპტური და დიკენდელი სახელმწიფო აპარატის დამოკიდებულება საკუთარი მოსახლეობის მიმართ, გამოკვეთ ის არსებითი განსხვავებები, რომლებიც ამ ორი საზოგადოების წარმომადგენლებს გააჩნიათ და დაასაბუთო, რა საფრთხის მიმტანია კვიპტური საზოგადოების ამგვარი დამოკიდებულება საკუთარი მოსახლეობისადმი. 2. კენის დიაგრამით შეადარე მკვიპტისა და შუამდინარეთის საზოგადოება. შენი აზრით, რომელი საზოგადოება იყო უფრო ორგანიზებული და გაერთიანებული? სად უფრო მეტადაა გამოკვეთილი საერთო ინტერესები და საზრუნავი? როგორია თითოეული საზოგადოების დამოკიდებულება უცხო საზოგადოების მიმართ? <p>§9</p> <p>კენის დიაგრამით პილიტაკური, სოციალური, ეკონომიკური, კულტურული ნიშნით შეადარე ხეთების იმპერიას კვიპტებსა და შუმერებს, დაადგინე ამ სახელმწიფოების განვითარების განსხვავებულობის განმპირობებელი ფაქტორი/ფაქტორები.</p>	
--	--	--

თემა: ანტიკური ეპოქა

თემასთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენები:

სამიზნე ცნება:

მოსწავლემ უნდა გააცნობიეროს რომ:

- ანტიკური ეპოქა ასოცირდება ხმელთაშუაზღვისპირა ხალხების, განსაკუთრებით ბერძნული ელემენტის მიერ ჰეგემონობის მოპოვებასთან;
- ანტიკური ეპოქა ელინურ, ელინისტურ და რომაულ პერიოდებს მოიცავს. ეს დაყოფა გვიანდელია და სამეცნიერო ინტერპრეტაციის შედეგია.
- მეცნიერთა შორის ხშირია დისკუსია, თუ რომელი მახასიათებლებით უნდა განისაზღვრებოდეს ანტიკური ეპოქის დაწყება ან დასრულება;
- ელინური(ბერძნული)ისტორიის პერიოდისთვის დაკავშირებულია ბერძენთა სამოსახლო სივრცეების, ცხოვრების წესის, კულტურული აღქმების და ძალაუფლების დომინანტური ფორმის ცვლილებასთან.
- რომის ისტორიის პერიოდისთვის ძალაუფლების ფორმის ცვლილებით ვახდენთ და მეფეთა მმართველობის, რესპუბლიკის და იმპერიული მმართველობის პერიოდები გამოიყოფა.
- ანტიკურ ხანაში ბერძნულ-რომაული სამყაროსთან მჭიდრო კავშირის გამო ტიპური პერიოდიზაციის პრინციპები აქტუალურია ამ ეპოქის საქართველოსთვისაც.
- ბერძნებს და რომაელებს დროის აღრიცხვის განსხვავებული სისტემები ჰქონდათ, ამ მხრივ რომმა მეტად გათვალისწინა წინამორბედი ცივილიზაციის (ეგვიპტე) გამოცდილება.

სივრცე

- ანტიკური სივრცის ცენტრს ხმელთაშუა და შავი ზღვის აუზები წარმოადგენდა.
- ბერძნულმა კოლონიზაციამ, ალექსანდრეს ლაშქრობამ და რომაულმა დაპყრობებმა გადააწყვეტი გაველენა მოახდინა ანტიკური გეოგრაფიულ-პოლიტიკური სივრცის ჩამოყალიბებაზე.
- გეოგრაფიულ-კლიმატურმა ფაქტორებმა დიდწილად განსაზღვრა ბერძენთა და რომაელთა ცხოვრების წესი და პოლიტიკურ-ეკონომიკური მოწყობის ტიპი.
- კავკასია ანტიკური სივრცის განაპირას მდებარეობდა და ამ სივრცის ინტეგრალურ ნაწილს წარმოადგენდა. ეს დასტურდება, როგორც პოლიტიკურ-ეკონომიკური კონტაქტებით, ასევე ისტორიოგრაფიული, არქეოლოგიური და ეპოგრაფიკული წყაროებით და მითოლოგიური აზრებით.
- რომაულ-პართიული და რომაულ-სასანიანური დაპირისპირების პერიოდში კავკასია ორი უდიდესი იმპერიის ინტერსების კონფლიქტის სფეროს წარმოადგენს.
- ანტიკური პერიოდის სხვადასხვა მონაკვეთში ბერძენ-რომაელთა დომინანტურობით აღნიშნული სივრცის პოლიტიკური და კულტურული ცენტრები იცვლება.
- ანტიკურობაში ჩამოყალიბდა გეოგრაფია, როგორც მეცნიერება. ანტიკური გეოგრაფები თავისი ეპოქის სამყაროს საკმაოდ კარგად იცნობდნენ. მათი ინტერესების სფეროში კავკასიაც ხვდებოდა.

თემასთან დაკავშირებული საკვანძო შეკითხვები:

1. ვინ მოიაზრებოდა ელინად?
2. პოლიტიკური მოწყობის როგორი ფორმები განჩნდა ბერძნულ პოლისებში?
3. რატომ გახდა შესაძლებელი ირანში ერთპიროვნული მმართველობის ჩამოყალიბება?
4. რა ფაქტორებმა განაპირობა სპარსეთის იმპერიის მარცხი მცირერიცხოვან ელინურ სამყაროსთან?
5. რატომ დაუპირისპირდნენ ერთმანეთს ათენი და სპარტა?
6. რატომ დაუპირისპირდა ალექსანდრე მაკედონელი სპარსეთის იმპერიას?
7. როგორ ჩამოყალიბდა ელინისტური სამყარო?
8. რა უპირატესობები გააჩნდა რესპუბლიკური მმართველობის მოდელს?
9. რატომ დაუპირისპირდა რომი კართაგენს?
10. რატომ გაუიოლდა რომს ელინისტური მონარქიების დამარცხება?
11. რატომ დაინტერესდა რომი კავკასიით?
12. რა ფაქტორებმა განაპირობა რესპუბლიკის კრიზისი?
13. რა ინტერესები გააჩნდა რომს კავკასიაში?

<p>წყარო</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ისტორიოგრაფია, როგორც წარსულის ანალიტიკურად შემსწავლელი მეცნიერება ძველ საბერძნეთში შეიქმნა და განვითარდა. ეს განპირობებული იყო ბერძნულ-რომაული სამყაროსთვის დამახასიათებელი სამყაროს ანალიტიკურად შეცნობის სურვილით. • ანტიკურობის შესახებ ძირითადად ისტორიოგრაფიული, ეპოგრაფიკული, არქეოლოგიური წყაროები მოგვითხრობენ. ასევე მნიშვნელოვან წყაროს წარმოადგენს მითოლოგია, ლინგვისტიკა და მხატვრული ლიტერატურა. ანტიკური წყაროების ანალოზის და ინტერპრეტაციის საკითხი მეცნიერთა შორის დისკუსიის საგანია. • ანტიკური ეპოქის საქართველოს ისტორიის რეკონსტრუქცია დიდწილად სწორედ ბერძნულ-რომაული წყაროების დახმარებით ხდება. • ანტიკური წყაროების სანდოობის ხარისხი განსხვავებულია. სანდოობის ხარისხს განაპირობებს წყაროს ტიპი, წერილობითი წყაროს შემთხვევაში ავტორის ინფორმირებულობა, მისი წვდომა პირველ წყაროსთან, მისი პოლიტიკურ-საზოგადოებრივი პოზიცია და კანონული თავისებურებები. • ისტორიული მოვლენების, ეთნოსების თუ მსოფლმხედველობის შეფასებაში ანტიკურ პერიოდში შექმნილი ბერძნულ-რომაული კონსტრუქციები (მაგ.: ბარბაროსი, ვანდალიზმი...) თანამედროვეობაშიც გამოიყენება. 	<p>14. რა გავლენას ახდენდა რომი მის თანამედროვე სამყაროზე?</p>
<p>საზოგადოება</p>	<ul style="list-style-type: none"> • მთელი ანტიკური პერიოდის განმავლობაში დომინანტური ზღვის და ქალაქის კულტურაა. • პოლიტიკური მოწყობის ფორმების მრავალფეროვნების, გეოგრაფიული განვითარების და პოლისური ურთიერთდაპირისპირებულების მიუხედავად, ბერძნულ სამყაროს მკვეთრად გამოხატული იდენტობის საშუალებები ჰქონდა, რომლებიც ელინურ კულტურულ თვითმყოფადობას ქმნიდა. • ანტიკური ეპოქისთვის სახასიათოა დასავლურ-აღმოსავლური კულტურულ-ღირებულებითი დაპირისპირების კონტექსტში განვითარება. აღმოსავლეთი, რომელიც ერთიანდებოდა სპარსეთის იმპერიაში, ელინთათვის კულტურულ „სხვად“ მიიჩნეოდა. • ანტიკურ პერიოდში მოხერხდა ძველადმოსავლური სივრცის უმეტესობის ელინური გავლენის ქვეშ მოქცევა; • ალექსანდრე მაკედონელის ლაშქრობამ დიამეტრულად შეცვალა როგორც საზოგადოებრივი ცხოვრების ფორმები, ასევე დასაბამი მისცა ელინიზმს თავისი მკვეთრად გამოხატული იდენტობის საშუალებებით, რომელიც გლობალისტურ პრინციპებს ეფუძნებოდა. • ანტიკური საზოგადოება მონათმფლობელი საზოგადოებაა, რომლის ეკონომიკური და საზოგადოებრივი საჭიროებებისთვის მონურ შრომას დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა. 	

	<ul style="list-style-type: none"> რესპუბლიკის პერიოდის რომაული საზოგადოება სოციალური და საზოგადოებრივი კლასების დაპირისპირების პირობებში ვითარდებოდა. რესპუბლიკური პერიოდის რომაული საზოგადოება წაკლებად გახსნილი იყო კულტურული მრავალფეროვნებისადმი. იმპერიული მმართველობის პერიოდში რომაული საზოგადოება გახსნილი, მულტიკულტურული და მულტი-ეთნიკური ხდებოდა. ანტიკური პერიოდის ხმელთაშუაზღვისპირეთისთვის ბერძნულ-რომაული პანთეონის დომინანტური, თუმცა ამ პერიოდშივე ხდება დუალისტური და მონოთეისტური რელიგიების აღზევება. ანტიკური პერიოდის კოლხეთი და ბერძნულ-რომაული სამყაროების პოლიტიკურ-დასავლური, ირანული და ბერძნულ-რომაული სამყაროების პოლიტიკურ-კულტურული გადაკვეთის მიჯნაზე ვითარდებოდა.
<p>ძალაუფლება</p>	<ul style="list-style-type: none"> ანტიკური სამყაროსთვის დამახასიათებელია ძალაუფლების ძირითადი ფორმების კონცეპტუალური გააზრება და სახელმწიფოს პოლიტიკური განვითარების ფორმებზე ღია და ფართო დისკუსია. პოლიტიკური ფორმების მრავალფეროვნება და განსხვავებული პოლიტიკური იდეებისა და სტრუქტურების დაპირისპირება ბერძნული პოლიტიკური კულტურის განუყოფელი ნაწილია; კლასიკური ეპოქის ბერძნული და რესპუბლიკური პერიოდის რომაული სახელმწიფოს მოწყობის იდეალი ძალაუფლების დანაწილების პრინციპზე იდება, აღმოსავლური იმპერიები კი ერთპიროვნული ძალაუფლების კონტექსტში ვითარდებოდნენ. დემოკრატია, როგორც მმართველობის ფორმა, ანტიკურობის პროდუქტია. თანამედროვე სამყარო ძალაუფლების ფორმებისა და პოლიტიკური მოწყობის კუთხით დიდწილად ანტიკურ საფუძველზე დგას. როგორც ბერძნული, ისევე რომაული პოლიტიკური კულტურა თავისი განვითარების გვიანდელ ეტაპზე ბევრ რამეს იღებს ძალაუფლების აღმოსავლური ფორმებიდან.
<p>ისტორიული მოვლენა/პროცესი</p>	<ul style="list-style-type: none"> ანტიკურ პერიოდში ბერძნულმა კოლონიზაციამ მოიგვა როგორც ხმელთაშუაზღვისპირეთს, ისე შავი ზღვის აუზი. ანტიკურ ხანაში აღმოსავლური და დასავლური/ხმელთაშუაზღვისპირული სახელმწიფოები უპირისპირდებოდა ერთმანეთს; ალექსანდრე მაკედონელის მოღვაწეობამ ელიზური და აღმოსავლური კულტურების შერწყმის (ელინიზმს) დაუდო საფუძველი; ანტიკურ ხანაში რომმა სამხედრო უპირატესობის ხარჯზე ევროპის, აზიის და აფრიკის ტერიტორიებზე განდგინა მოახერხა, თუმცა აღმოსავლეთით მის გაფართოებას სასაზღვრო სპარსეთი შეეცადა. ანტიკურ ისტორიაში გარდამტეხი ისტორიული მოვლენა-პროცესების მიხედვით იცვლება ძველი სამყაროს პოლიტიკური და კულტურული ცენტრები, გეოგრაფიული

	<p>სივრცე და სოციალურ-ეკონომიკური გარემო, იქნება ახალი სახელმწიფოები და იმპერიები.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ანტიკური ისტორიის მნიშვნელოვანი მოვლენების გამოწვევ მიზეზებზე, მათ შუადგება და ინტერპრეტაციაზე დისკუსია თანამედროვე სამეცნიერო კვლევებისა და დისკუსიების ორგანული ნაწილია. • ანტიკური ეპოქის საქართველოში მიმდინარე ისტორიული პროცესები მჭიდრო კავშირშია გლობალურ ისტორიულ მოვლენა-პროცესებთან. შეუძლებელია ანტიკური ეპოქის საქართველოს ისტორიის გლობალური კონტექსტის გარეშე აღქმა. 	<p>საკითხები</p> <ul style="list-style-type: none"> • რა ყოფდათ და რა აერთიანებდათ ძველ ბერძენებს? • მმართველობის ფორმების მრავალფეროვნება ძველ საბერძნეთში • აქემენიდური სპარსეთის იმპერია • ბერძენ -სპარსელია ომები • პელოპონესის ომები და მაკედონელის იმპერიის წარმოქმნა • ალექსანდრე მაკედონელი • ელინისტური სამყარო 	<p>საკვანძო შეკითხვები</p> <p>როგორ წარმოვადგინო არგუმენტრულ ესეში სპარტის ან ათენის საზოგადოების ყოფა - ცხოვრება, ინტერესები და ძალაუფლებებისათვის ბრძოლები?</p> <p>როგორ წარმოვადგინო სტატიის საშუალებით ალ. მაკედონელის პიროვნება, მისი ლაშქრობები და მის მიერ შექმნილი იმპერიის მასშტაბები და მნიშვნელობა?</p> <p>როგორ წარმოვჩინო სტატიის საშუალებით რომის პატარა ქალაქიდან უძლიერეს იმპერიად გადაქცევის პროცესი და მეთოდები?</p> <p>როგორ წარმოვჩინოთ მატანის საშუალებით ახალი წელიწადური ცხვის II საუკუნეში რომის იმპერიაში მიმდინარე პოლიტიკური პროცესები</p>
<p>კომპლექსური დაგაღებები (დასახელება)</p> <p>არგუმენტრული ესე შექმნა</p>	<p>სამიზნე ცნებები და ქმედებები</p> <p>ცნება/ ცნებები : საზოგადოება, ძალაუფლება</p> <p>ქმედება : ყოველდღიური ყოფა- ცხოვრება; მმართველობის სისტემები და რეფორმები</p>	<p>საკითხები</p> <ul style="list-style-type: none"> • რა ყოფდათ და რა აერთიანებდათ ძველ ბერძენებს? • მმართველობის ფორმების მრავალფეროვნება ძველ საბერძნეთში • აქემენიდური სპარსეთის იმპერია • ბერძენ -სპარსელია ომები • პელოპონესის ომები და მაკედონელის იმპერიის წარმოქმნა • ალექსანდრე მაკედონელი • ელინისტური სამყარო 	<p>საკვანძო შეკითხვები</p> <p>როგორ წარმოვადგინო სტატიის საშუალებით ალ. მაკედონელის პიროვნება, მისი ლაშქრობები და მის მიერ შექმნილი იმპერიის მასშტაბები და მნიშვნელობა?</p> <p>როგორ წარმოვჩინო სტატიის საშუალებით რომის პატარა ქალაქიდან უძლიერეს იმპერიად გადაქცევის პროცესი და მეთოდები?</p> <p>როგორ წარმოვჩინოთ მატანის საშუალებით ახალი წელიწადური ცხვის II საუკუნეში რომის იმპერიაში მიმდინარე პოლიტიკური პროცესები</p>
<p>სტატიის შექმნა</p>	<p>სივრცე და სოციალურ-ეკონომიკური გარემო, იქნება ახალი სახელმწიფოები და იმპერიები.</p> <p>სივრცე და სოციალურ-ეკონომიკური გარემო, იქნება ახალი სახელმწიფოები და იმპერიები.</p>	<p>საკითხები</p> <ul style="list-style-type: none"> • რა ყოფდათ და რა აერთიანებდათ ძველ ბერძენებს? • მმართველობის ფორმების მრავალფეროვნება ძველ საბერძნეთში • აქემენიდური სპარსეთის იმპერია • ბერძენ -სპარსელია ომები • პელოპონესის ომები და მაკედონელის იმპერიის წარმოქმნა • ალექსანდრე მაკედონელი • ელინისტური სამყარო 	<p>საკვანძო შეკითხვები</p> <p>როგორ წარმოვადგინო სტატიის საშუალებით ალ. მაკედონელის პიროვნება, მისი ლაშქრობები და მის მიერ შექმნილი იმპერიის მასშტაბები და მნიშვნელობა?</p> <p>როგორ წარმოვჩინო სტატიის საშუალებით რომის პატარა ქალაქიდან უძლიერეს იმპერიად გადაქცევის პროცესი და მეთოდები?</p> <p>როგორ წარმოვჩინოთ მატანის საშუალებით ახალი წელიწადური ცხვის II საუკუნეში რომის იმპერიაში მიმდინარე პოლიტიკური პროცესები</p>
<p>მატანის შექმნა</p>	<p>სივრცე და სოციალურ-ეკონომიკური გარემო, იქნება ახალი სახელმწიფოები და იმპერიები.</p> <p>სივრცე და სოციალურ-ეკონომიკური გარემო, იქნება ახალი სახელმწიფოები და იმპერიები.</p>	<p>საკითხები</p> <ul style="list-style-type: none"> • რა ყოფდათ და რა აერთიანებდათ ძველ ბერძენებს? • მმართველობის ფორმების მრავალფეროვნება ძველ საბერძნეთში • აქემენიდური სპარსეთის იმპერია • ბერძენ -სპარსელია ომები • პელოპონესის ომები და მაკედონელის იმპერიის წარმოქმნა • ალექსანდრე მაკედონელი • ელინისტური სამყარო 	<p>საკვანძო შეკითხვები</p> <p>როგორ წარმოვადგინო სტატიის საშუალებით ალ. მაკედონელის პიროვნება, მისი ლაშქრობები და მის მიერ შექმნილი იმპერიის მასშტაბები და მნიშვნელობა?</p> <p>როგორ წარმოვჩინო სტატიის საშუალებით რომის პატარა ქალაქიდან უძლიერეს იმპერიად გადაქცევის პროცესი და მეთოდები?</p> <p>როგორ წარმოვჩინოთ მატანის საშუალებით ახალი წელიწადური ცხვის II საუკუნეში რომის იმპერიაში მიმდინარე პოლიტიკური პროცესები</p>

<p>გრძელვადიანი მიზანი</p> <p>სამიზნე ცნება და მასთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენები</p>	<p>საკითხები:</p> <ol style="list-style-type: none"> რა ყოფდათ და რა აერთიანებდათ ძველ ბერძნებს? მმართველობის ფორმების მრავალფეროვნება ძველ საბერძნეთში აქემენიდური სპარსეთის იმპერია ბერძენ-სპარსელთა ომები <p>ქვესაკითხები:</p> <p>კოლონიზაცია, მითოლოგია, ოლიმპიური თამაშები, პოლისური მმართველობა, სოლონი, პერიკლე კლისთენე, ლოკურუსი, პილოტები, პერიკლე, დარიოსის რეფორმები, კიროსი, მართონი ბრძოლა, თერმოპილეს ბრძოლა....</p> <p>ქვეცნებები:</p> <p>ყოველდღიური ყოფა- ცხოვრება; მმართველობის სისტემები და რეფორმები</p>	<p>საკვანძო შეკითხვა / შეკითხვები როგორ წარმოვადგინო არგუმენტებულ ესეში სპარტის ან ათენის საზოგადოების ყოფა-ცხოვრება, ინტერსები და ძალაუფლებისათვის ბრძოლები?</p>	<p>შუალედური სასწავლო მიზანი</p> <p>კომპლექსური დავალების პირობა</p>
<p>საზოგადოება</p> <p>ა. ისტორიულად მრავალი საზოგადოება არსებობდა, მაგრამ თითოეულ მათგანს ახასიათებდა საერთო ნიშნები: მათ წევრებს ჰქონდათ საერთო იდენტობა, ინტერესი, საზოგადოება და თანხმდებოდნენ ქვეყნის წესებსა და ღირებულებებს; ბ. საზოგადოება იყოფა უფრო მცირე საზოგადოებრივ ჯგუფებად: პატარა საზოგადოებები უმეტესად უფრო დიდი საზოგადოების ნაწილს წარმოადგენენ; გ. საზოგადოების წევრებს ხშირად აქვთ სტერეოტიპული წარმოდგენები სხვა საზოგადოებების</p>	<p>კომპლექსური დავალების ეტაპები (რესურსები, აქტივობები):</p> <p>I ეტაპი: კომპლექსური დავალების ფორმა</p> <p>ნაბიჯი I. როგორ უნდა წარმოვიჩინო საკუთარი ცოდნა შესასწავლ საკითხთან დაკავშირებით?</p> <p>ეტაპი I – განსახილველი საკითხისა და კომპლექსური დავალების პირობის გაცნობა I ეტაპზე ყველა მოსწავლემ უნდა მიიღოს დავალება და შეათანხმოს, რა ფორმით წარმოადგენს დავალებას. შესაძლებელია კომპლექსური დავალების პირობის ადაპტირება მოსწავლის საქმიანობების მიხედვით</p> <p>ამავე ეტაპზე უნდა მოხდეს შემოქმედებითი პროდუქტის განხილვა და ამ პროდუქტის არსში მოსწავლეების გარკვევა.</p> <p>პირობისა და პროდუქტის გაცნობის შემდეგ მასწავლებლის მიერ უნდა მოხდეს გამოწვევის ფაზის გააქტიურება შეკითხვებით</p> <p>რას ნიშნავს ეს?</p> <p>როგორ დავიწყო წერა?</p> <p>როგორ გადმოვიცე აზრი გასაგებად, ნათლად, მკაფიოდ?</p> <p>ამის შემდეგ სასურველია მინი მოსწავლეებს ჩაუტარდეთ მინი ლექცია</p>	<p>წარმოიდგინე, რომ გემლევს შანსი დროში იმოგზაურო და მცირე ხნით იცხოვრო ათენში ან სპარტაში: სად ისურვებდი ცხოვრებას და რატომ? დაწერე არგუმენტირებული ესე, რომელშიც შენს არჩევანს დაასაბუთებ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> რა ინტერესები, ღირებულებები, ქცევის წესები და საერთო საზოგადოება გააჩნდა სპარტის ან ათენის მცხოვრებლებს; იყო თუ არა ათენის ან სპარტის საზოგადოება დაყოფილი უფრო პატარა საზოგადოებად და რა წარმოდგენები გააჩნდათ ამ საზოგადოების წევრებს სხვა

<p>(„კულტურული სხვისი“) შესახებ.</p> <p>ძალაუფლება</p> <p>ა. ძალაუფლებისთვის ბრძოლა ისტორიის განუყოფელი ნაწილია; ბ. ძალაუფლებისთვის ბრძოლა მიმდინარეობს როგორც პიროვნებებს, ისე საზოგადოებრივ ჯგუფებს შორის. ბრძოლისას ისინი იყენებენ ქვეყანაში არსებულ საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ სტრუქტურებს; გ. ძალაუფლების მოპოვების და შენარჩუნებისთვის აუცილებელი საშუალებებია რესურსების (ფინანსები, ადამიანური რესურსები) ფლობა, სიმბოლოები იდეოლოგია; დ. ზოგიერთ საზოგადოებაში ძალაუფლებას ერთპიროვნულად ფლობენ, ზოგან კი იგი დანაწილებულია ადამიანებს/საზოგადოებრივ ჯგუფებს შორის; ე. დემოკრატიულ სახელმწიფოში ძალაუფლებები წყაროა ხალხი.</p>	<p>ესეც რაობაზე. ქაზნის სპეციფიკაზე, სტრუქტურულ თავისებურებებზე და რით განსხვავდება ის თხზულებებისგან ან თავისუფალი თემისგან?</p> <p>ამ ლექციის მოსამზადებლად შეგიძლიათ ისარგებლოთ ინტერნეტრესურსით</p> <p>რესურსი/აქტივობა:</p> <p>http://masavlebeli.ge/?p=25743</p> <p>მეთოდური რეკომენდაცია : სასურველია დავალების გაკონობის დროსვე მასწავლებელმა მოსწავლეებს დამატებით რესურსად მოსასმენად მისცეს „მწარე პოდკასტი“ 50-ე ეპიზოდი-ბერძენ სპარსელთა ომები</p> <p>https://bit.ly/3auclu0</p> <p>II ეტაპი: კომპლექსური დავალების შინაარსი</p> <p>ნაბიჯი 1</p> <ul style="list-style-type: none"> რა ინტერესები, ღირებულებები, ქცევის წესები და საერთო საზრუნავი გააჩნდა სპარტის ან ათენის მცხოვრებლებს; იყო თუ არა ათენის ან სპარტის საზოგადოება დაყოფილი უფრო პატარა საზოგადოებებად და რა წარმოდგენები გააჩნდათ ამ საზოგადოების წევრებს სხვა საზოგადოებების მიმართ? (საზ. I.2.3) <p>მევიდრი წარმოდგენის დასამუშავებლად აუცილებელი რესურსები</p> <p>§ 12 რა ყოფდათ და რა აერთიანებდათ ძველ ბერძნებს?</p> <p>§ 13-14 რამ განაპირობა მმართველობის ფორმების მრავალფეროვნება ძველ საბერძნეთში?</p> <p>§ 15 – როგორ შეიქმნა აქცენტიდური სპარსეთის იმპერია?</p> <p>§ 16- როგორ განამტკიცა სპარსეთთან დაპირისპირებამ ათენური დემოკრატია?</p> <p>ცოდნის კონსტრუირებაზე ორიენტირებული შეკითხვები</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. რა უშლიდა ხელს საბერძნეთის მოსახლეობას, ერთიან საზოგადოებად ჩამოყალიბებულად? 2. გამოყავი ის საერთო მახასიათებლები, რომელთა ირგვლივაც შეიძლება მომხდარიყო ბერძენთა გაერთიანება 3. ერთმანეთ შედარებთ ათენისა და სპარტის საზოგადოებების სოციალური ფენები, რომელი საზოგადოება იქნება უფრო გახსნილი და პროგრესული და რატომ? 4. როგორ იცავდა ათენისა და სპარტის საზოგადოება თავისი წევრების უფლებებს? 5. მოქალაქის აღზრდის როგორი წესები გააჩნდა თითოეულ საზოგადოებას? 	<p>საზოგადოებების მიმართ? (საზ. I.2.3)</p> <ul style="list-style-type: none"> • როგორ იყო ძალაუფლება გადანაწილებული ათენსა ან სპარტაში, მოქცეული იყო ერთი ადამიანის ხელში, თუ გადანაწილებული იყო ადამიანებსა და საზოგადოებრივ ჯგუფებს შორის, მემკვიდრეობით გადადიოდა თუ ხალხი იყო ამ ძალაუფლების მიმნიჭებელი, რა საშუალებებით ინარჩუნებდნენ შენს მიერ არჩეულ ქალაქში ძალაუფლებას? როგორ მიმდინარეობდა ძალაუფლებისათვის ბრძოლა ათენის ან სპარტის საზოგადოებრივ ჯგუფებსა თუ პიროვნებებს შორის, რა საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ სტრუქტურებს იყენებდნენ ისინი ამ ბრძოლის დროს? <p>(საზ. I-5)</p>
---	---	--

	<p>6. რომელი ქალაქის საზოგადოებაში ჰქონდა უფრო მეტად მოქალაქის თვითგამოხატვისა და რეალიზების საშუალება?</p> <p>7. თქვენი აზრით სპარტელთა შორის თანასწორობის შემოტანა რა ფასეულობების ჩამოყალიბებას შეუწყობდა ხელს? რამდენად დაეხმარებოდა თქვენს მიერ ჩამოთვლილი ფასეულობები სპარტელებს მათი პრობლემების გადაჭრაში?</p> <p>8. როგორი დამოკიდებულება ჰქონდათ ათენისა და სპარტის მოქალაქეებს სხვა საზოგადოების წევრების მიმართ?</p> <p>9. როგორ გამოხატავდა ორივე საზოგადოება თავისი ღირებულებებისადმი ერთგულებას და რა ფორმებით იცავდა მას?</p> <p>10. კითხვების დამუშავების პარალელურად მოსწავლის რეკულში ასრულებენ #12 პარაგრაფის კოგნიტურ სექციებს 6 და 8</p> <p>ნაბიჯი 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • როგორ მიმდინარეობდა ძალაუფლებისათვის ბრძოლა ათენის ან სპარტის საზოგადოებრივ ჯგუფებსა თუ პიროვნებებს შორის, რა საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ სტრუქტურებს იყენებდნენ ისინი ამ ბრძოლის დროს? (მალ. 1.2) <p>მკვიდრი წარმოდგენის დასამუშავებლად აუცილებელი რესურსები</p> <p>§ 12 რა ყოფდა და რა აერთიანებდათ ძველ ბერძენებს?</p> <p>§ 13-14 რამ განაპირობა მმართველობის ფორმების მრავალფეროვნება ძველ საბერძნეთში?</p> <p>§ 16- როგორ განამტკიცა სპარსეთთან დაპირისპირებამ ათენური დემოკრატია? ციოდნის კონსტიტუციებზე ორიენტირებული შეკითხვები</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. მმართველობის რა სახის ფორმები ჩამოყალიბდა საბერძნეთში? 2. რა ფაქტორებმა განაპირობეს აღმოსავლური სახელმწიფოებისაგან განსხვავებით, მმართველობის სხვადასხვა ფორმების ჩამოყალიბება? 3. რატომ აირჩია ათენმა დემოკრატია? 4. ვინ შეცვალა ათენში მმართველობის ფორმა და სტრუქტურა და რომელმა სოციალურმა ჯგუფებმა ისარგებლეს ამით? 5. როგორ იბრძოდნენ ათენში ძალაუფლებისათვის? 6. რატომ არის მნიშვნელოვანი დემოკრატიაში მოქალაქის პოლიტიკური აქტიურობა? 7. საზოგადოების რა ნაწილისათვის იქნებოდა დემოკრატია მისდები და რატომ? 8. რა აუცილებელი კომპონენტები განაპირობებდა ათენური დემოკრატის, როგორც მართვის წარმატებული მოდელის არსებობას? 9. რა მეთოდებით იცავდნენ ათენის მოქალაქეები დემოკრატიულ მმართველობას? 10. რატომ იყო სპარტისათვის დემოკრატია მიუღებელი და არაეფექტური მართვის მოდელი?
--	--

	<p>11. როგორი დამოკიდებულება ჰქონდათ სპარტის საზოგადოების ფენებს ერთმანეთთან და როგორ იბრძოდნენ სპარტელები ძალაუფლების შენარჩუნებისათვის?</p> <p>12. როგორ და რატომ ახალანსებდნენ სპარტაში მეფის ხელისუფლებას?</p> <p>13. რა უპირატესობა გააჩნდა სპარტაში შემუშავებულ მართვის მოდელს და რის ხარჯზე მიაღწიეს ამას სპარტელებმა?</p> <p>14. რა რეაქცია ჰქონდათ ათენისა და სპარტის მოქალაქეებს პირადი თავისუფლების შეზღუდვის შემთხვევაში?</p> <p>კითხვების დამუშავების პარალელურად მოსწავლეები მოსწავლის რეელში ასრულებენ #13-14 ; 16 პარაგრაფების კოგნიტიურ სქემებს</p> <p>მოსწავლეების მხრიდან კომპლექსური დაავალების პრეენტაციის პროცესში მასწავლებლის მიერ დასმული შეკითხვები:</p> <ul style="list-style-type: none"> • აღწერე, როგორ წარმართა დაავალებაზე მუშაობის პროცესი; • აღწერე, რა პროდუქტი შექმენი; • რა საკითხს შეეხება შენს მიერ მომზადებული დაავალება? • შენი აზრით, ვინ უნდა დაინტერესდეს შენს მიერ შექმნილი კომპლექსური დაავალებით და რატომ? • რა დაბრკოლებებს წააწყდი დაავალებაზე მუშაობის პროცესში? • რას გააკეთებდი სხვაგვარად, ახლა რომ იყებდე დაავალებაზე მუშაობას? • შენი აზრით, რით ჰგავს და რით განსხვავდება შენი დაავალება შენი თანაკლასელების ნაშრომებისგან? 	
--	--	--

<p>გრძელვადიანი მიზანი</p> <p>სამიზნე ცნება და მასთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენები</p>	<p>საკითხები: როგორ დაიწყო ძველ საბერძნეთში კრიზისი როგორ დამარცხა ალექსანდრემ სპარსეთის იმპერია როგორ იცვლება ძველი სამყარო ალექსანდრეს ლაშქრობის შემდეგ</p> <p>ქვესაკითხები: კლერუხები, დელოსის ლიგა, პელოპონესის ლიგა, ქრონეას ომი, ისოსი, მაგნეზია, ჰიდასპე, ელინისტური სახელმწიფოები დიადოხოსთა ომები...</p>	<p>საკვანძო შეკითხვა / შეკითხვები</p> <p>როგორ წარმოვადგინო სტატის საშუალებით ალ. მაკედონელის პიროვნება, მისი ლაშქრობები და მის მიერ შექმნილი იმპერიის მასშტაბები და მნიშვნელობა?</p>	<p>შუალედური სასწავლო მიზანი</p> <p>კომპლექსური დაავალების პირობა</p>
--	---	--	---

<p>ისტორიული მოვლენა / პროცესი</p> <p>ა-ველა ისტორიული მოვლენას აქვს თავის მიზეზი / მიზეზები და შედეგი / შედეგები;</p> <p>ბ. ისტორიკოსები ხშირად კამათობენ ისტორიული მოვლენების მიზეზებისა და შედეგების შესახებ;</p> <p>გ. ზოგიერთ ისტორიულ მოვლენას ლოკალური, ზოგს კი გლობალური მნიშვნელობა აქვს;</p> <p>დ. ისტორიული ფაქტები და მოვლენები ტიპოლოგიურად შეიძლება დაჯგუფდეს პოლიტიკური, სოციალური, ეკონომიკური, კულტურული ნიშნით.</p> <p>სივრცე</p> <p>ა. გეოგრაფიული გარემო და გეოგრაფიული ცოდნა გავლენას ახდენს ადამიანთა საზოგადოების განვითარებაზე;</p> <p>ბ. კონტინენტის სიხშირე დიდი/მცირე ზომის სოციალურ-კულტურული სივრცეების ჩამოყალიბებას განაპირობებს;</p> <p>გ. კონკრეტული ისტორიულ-გეოგრაფიული არეალის გარკვეული ეკონომიკური, სტრატეგიული და</p>	<p>ქმედებები: ისტორიულ გეოგრაფიული რეგიონი; ისტორიული პროვინცია.</p> <p>კომპლექსური დავალების დამუშავების ეტაპები (რესურსები, აქტივობები):</p> <p>I ეტაპი: კომპლექსური დავალების ფორმა</p> <p>ნაბიჯი 1. როგორ უნდა წარმოვიჩინო საკუთარი ცოდნა შესასწავლ საკითხთან დაკავშირებით?</p> <p>ეტაპი I – განსახილველი საკითხისა და კომპლექსური დავალების პირობის გაცნობა</p> <p>I ეტაპზე ყველა მოსწავლემ უნდა მიიღოს დავალება და შეათანხმოს, რა ფორმით წარმოადგენს დავალებას. შესაძლებელია კომპლექსური დავალების პირობის ადაპტირება მოსწავლის საჭიროებების მიხედვით</p> <p>ამავე ეტაპზე უნდა მოხდეს შემოქმედებითი პროდუქტის განხილვა და ამ პროდუქტის არსში მოსწავლეების გარკვევა.</p> <p>რესურსი/აქტივობა:</p> <p>პირობისა და პროდუქტის გაცნობის შემდეგ მასწავლებლის მიერ უნდა მოხდეს გამოწვევის ფაზის გააქტიურება შეკითხვებით :</p> <ul style="list-style-type: none"> • რა არის სამეცნიერო სტატია? • რა სტრუქტურული ერთეულებისგან შედგება სტატია? • რა უნდა გავითვალისწინოთ სტატიის წერისას? • როგორ შევქმნა სტატია? • რა ნაბიჯები უნდა გადავდგა სამეცნიერო სტატიის შესაქმნელად (სათაურის მოფორება, საკვანძო სიტყვები, სტატიის გეგმის შედგენა)? • როგორ გამოვკვეთო სამეცნიერო სტატიის მახასიათებლები? <p>რესურსი/აქტივობა:</p> <p>გამოწვევის ფაზის შემდეგ სასურველია მასწავლებელმა გააგნოს მოსწავლეებს სტატიის დაწერის მოთხოვნები და მითითების შესაბამისი ინსტრუქციის ხმულიც.</p> <p>მოსწავლის სამუშაო ფურცელი 7.1: როგორ იწერება სტატია – Living Democracy (living-democracy.com)</p> <p>მეთოდური რეკომენდაცია: სასურველია დავალების პირობის გაცნობასთან ერთად მასწავლებლებმა დამატებითი რესურსის სახით მოსწავლეებს შესთავაზონ ოლივერ სტოუნის ფილმის, „ალექსანდრეს“ ნახვა.</p> <p>II ეტაპი: კომპლექსური დავალების შინაარსი</p> <p>ნაბიჯი 1</p>	<p>ალექსანდრე მაკედონელი მსოფლიო ისტორიის გამორჩეული ფიგურაა, მისი სახელი მსოფლიოს ნებისმიერ კუთხეში ყველამ იცის, მაგრამ ყველამ არ იცის მისი მოღვაწეობის შესახებ. წარმოიდგინე, რომ შენი თანატოლებსათვის ალექსანდრეს უკეთ გააცნობად სამეცნიერო პოპულარულმა ჟურნალმა მის შესახებ სტატიის შექმნა დაგვალა.</p> <p>სტატიის წერის დროს ხაზგასმით წარმოაჩინე:</p> <ul style="list-style-type: none"> • რა ფაქტორებმა განაპირობეს ალექსანდრეს ლაშქრობები და ელინისტური სახელმწიფოს ჩამოყალიბება, რა მნიშვნელობა ჰქონდა ამ მოვლენებს იმდროინდელი სამყაროსთვის? (ისტორიული მოვლენა/პროცესი მ.წ. 1,3) • რა გავლენა მოახდინა იმ ეპოქის პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და სოციალურ ისტორიაზე ალექსანდრეს ლაშქრობებმა, რატომ აფასებენ ისტორიკოსები განსხვავებულად ალექსანდრეს მოღვაწეობას? (ისტ. მოვლენა/ პროცესი მ.წ. 2,4)
--	--	--

<p>კულტურული მნიშვნელობა აქვთ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> რა ფაქტორებმა განაპირობეს ალექსანდრე მაკედონელის ლაშქრობები და ელინისტური სახელმწიფოს ჩამოყალიბება, რა მნიშვნელობა ჰქონდა ამ მოვლენებს იმ დროინდელი სამყაროსთვის? (მოვლენა პროცესი მ.წ. 1,3) <p>მკვიდრი წარმოდგენის დასამუშავებლად აუცილებელი რესურსები</p> <p>§ 17 - როგორ დაიწყო ძველ საბერძნეთში კრიზისი?</p> <p>§ 18-19 - როგორ დაამარცხა ალექსანდრემ სპარსეთის იმპერია</p> <p>§ 20 -როგორ იცვლება ძველი სამყარო ალექსანდრეს ლაშქრობის შემდეგ?</p> <p>ცოდნის კონსტრუირებაზე ორიენტირებული შეკითხვები</p> <ol style="list-style-type: none"> რა ფაქტორებმა შეუწყო ხელი მაკედონელის სამეფოს გაძლიერებას (ასეთი ტიპის შეკითხვები სასურველია პედაგოგებმა კლასში დაამუშაონ ასოციაციური რუკის მეშვეობით) ვინ დაუპირისპირდა მაკედონის სამეფოს გავლენის გაზრდას საბერძნეთზე და რატომ? რა მეთოდებით მიაღწია ფილიპემ მაკედონელმა მთელი საბერძნეთის დაქვემდებარება? რატომ იყო მაკედონელის ლაშქრობა იმ დროინდელი მსოფლიოსათვის წარმოდგენილი მოვლენა? რაზე დაყრდნობით გადაწყვიტა ალექსანდრემ ასეთი მასშტაბური ლაშქრობის წამოწყება? რა ფაქტორები განაპირობებდა ალექსანდრეს უპირატესობას ამ ბრძოლებში? რატომ ადარ დაბრუნდა ალექსანდრე გამარჯვების შემდეგ მაკედონიაში და რატომ აირჩია ბაბილონი დედაქალაქად? რა ტერიტორიას მოიცავდა ალექსანდრეს იმპერია და შეიძლება თუ არა რომ მას მსოფლიო მბრძანებელი ვუწოდოთ? <p>კითხვების დამუშავების პარალელურად მოსწავლეები ასრულებენ § 18-19 პარაგრაფის კოგნიტურ სექციებს</p> <p>ნაბიჯი 2</p> <ul style="list-style-type: none"> რა გავლენა მოახდინა იმ ეპოქის პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და სოციალურ ისტორიაზე მაკედონელის ლაშქრობებმა, რატომ აფასებენ ისტორიკოსები განსხვავებულად ალექსანდრეს მოღვაწეობას? (მოვლენა/პროცესი მ.წ. 2,4) 	<ul style="list-style-type: none"> რომელ გეოგრაფიულ ობიექტებს ყვითელი უნდა წაიშალოს არეალებს, ტერიტორიებს ჰქონდათ საკვანძო მნიშვნელობა ალექსანდრეს იმპერიაში და რატომ? <i>(სივრდე მ.წ. 1, 3);</i> რა იცოდნენ ალექსანდრეს იმპერიის მცხოვრებლებმა იმ პერიოდის მსოფლიოს სხვა ქვეყნების შესახებ? <i>(სივრდე მ.წ. 2)</i>
<p>მკვიდრი წარმოდგენის დასამუშავებლად აუცილებელი რესურსები</p> <p>§ 18-19 - როგორ დაამარცხა ალექსანდრემ სპარსეთის იმპერია</p> <p>§ 20 -როგორ იცვლება ძველი სამყარო ალექსანდრეს ლაშქრობის შემდეგ?</p> <p>ცოდნის კონსტრუირებაზე ორიენტირებული შეკითხვები</p> <ol style="list-style-type: none"> რა ფაქტორებმა შეუწყო ხელი მაკედონელის სამეფოს გაძლიერებას (ასეთი ტიპის შეკითხვები სასურველია პედაგოგებმა კლასში დაამუშაონ ასოციაციური რუკის მეშვეობით) ვინ დაუპირისპირდა მაკედონის სამეფოს გავლენის გაზრდას საბერძნეთზე და რატომ? რა მეთოდებით მიაღწია ფილიპემ მაკედონელმა მთელი საბერძნეთის დაქვემდებარება? რატომ იყო მაკედონელის ლაშქრობა იმ დროინდელი მსოფლიოსათვის წარმოდგენილი მოვლენა? რაზე დაყრდნობით გადაწყვიტა ალექსანდრემ ასეთი მასშტაბური ლაშქრობის წამოწყება? რა ფაქტორები განაპირობებდა ალექსანდრეს უპირატესობას ამ ბრძოლებში? რატომ ადარ დაბრუნდა ალექსანდრე გამარჯვების შემდეგ მაკედონიაში და რატომ აირჩია ბაბილონი დედაქალაქად? რა ტერიტორიას მოიცავდა ალექსანდრეს იმპერია და შეიძლება თუ არა რომ მას მსოფლიო მბრძანებელი ვუწოდოთ? <p>კითხვების დამუშავების პარალელურად მოსწავლეები ასრულებენ § 18-19 პარაგრაფის კოგნიტურ სექციებს</p> <p>ნაბიჯი 2</p> <ul style="list-style-type: none"> რა გავლენა მოახდინა იმ ეპოქის პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და სოციალურ ისტორიაზე მაკედონელის ლაშქრობებმა, რატომ აფასებენ ისტორიკოსები განსხვავებულად ალექსანდრეს მოღვაწეობას? (მოვლენა/პროცესი მ.წ. 2,4) 	<p>მკვიდრი წარმოდგენის დასამუშავებლად აუცილებელი რესურსები</p> <p>§ 18-19 - როგორ დაამარცხა ალექსანდრემ სპარსეთის იმპერია</p> <p>§ 20 -როგორ იცვლება ძველი სამყარო ალექსანდრეს ლაშქრობის შემდეგ?</p> <p>ცოდნის კონსტრუირებაზე ორიენტირებული შეკითხვები</p> <ol style="list-style-type: none"> რა ფაქტორებმა შეუწყო ხელი მაკედონელის სამეფოს გაძლიერებას (ასეთი ტიპის შეკითხვები სასურველია პედაგოგებმა კლასში დაამუშაონ ასოციაციური რუკის მეშვეობით) ვინ დაუპირისპირდა მაკედონის სამეფოს გავლენის გაზრდას საბერძნეთზე და რატომ? რა მეთოდებით მიაღწია ფილიპემ მაკედონელმა მთელი საბერძნეთის დაქვემდებარება? რატომ იყო მაკედონელის ლაშქრობა იმ დროინდელი მსოფლიოსათვის წარმოდგენილი მოვლენა? რაზე დაყრდნობით გადაწყვიტა ალექსანდრემ ასეთი მასშტაბური ლაშქრობის წამოწყება? რა ფაქტორები განაპირობებდა ალექსანდრეს უპირატესობას ამ ბრძოლებში? რატომ ადარ დაბრუნდა ალექსანდრე გამარჯვების შემდეგ მაკედონიაში და რატომ აირჩია ბაბილონი დედაქალაქად? რა ტერიტორიას მოიცავდა ალექსანდრეს იმპერია და შეიძლება თუ არა რომ მას მსოფლიო მბრძანებელი ვუწოდოთ? <p>კითხვების დამუშავების პარალელურად მოსწავლეები ასრულებენ § 18-19 პარაგრაფის კოგნიტურ სექციებს</p> <p>ნაბიჯი 2</p> <ul style="list-style-type: none"> რა გავლენა მოახდინა იმ ეპოქის პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და სოციალურ ისტორიაზე მაკედონელის ლაშქრობებმა, რატომ აფასებენ ისტორიკოსები განსხვავებულად ალექსანდრეს მოღვაწეობას? (მოვლენა/პროცესი მ.წ. 2,4) 	

	<ol style="list-style-type: none"> რომელი სივრცეების დაპირისპირებად უნდა განვიხილოთ ალექსანდრეს ლაშქრობა ირანის წინააღმდეგ? რა გავლენა მოახდინა ალექსანდრეს ლაშქრობამ კავკასიაზე? რატომ მიაგებდა ალექსანდრე განსაკუთრებულად გამორჩეულ პატივს კიროსს? რა მსგავსებასა და განსხვავებას ხედავთ ელინიზმისა და თანამედროვე გლობალიზაციას შორის? რატომ უწოდებს ზოგიერთი ისტორიკოსი ალექსანდრეს პირველ გლობალისტს? როგორი დამოკიდებულება გააჩნდათ ბერძნებს ალექსანდრეს ამგვარი პოლიტიკის გამო? ჩამოწერეთ, სავარაუდოდ რა პრობლემების წინაშე შეიძლება აღმოჩენილიყო ალექსანდრეს იმპერია და რატომ? რა დადებით ზეგავლენას მოახდენდა ალექსანდრეს ლაშქრობები და ამხელა იმპერიის შექმნა იმ დროინდელი მსოფლიოსათვის? ალექსანდრეს მიერ დაწყებული კულტურათა დაახლოების მცდელობებმა თავისი კვალი დატოვა თუ მისი გარდაცვალებისთანავე ეს პროცესიც შეწყდა? ზოგიერთი ისტორიკოსი ფიქრობს, რომ ალექსანდრე დიდი ავანტიურისტი და სასტიკი დამპყრობელი იყო, ნაწილს კი ის დიდ მხედართმთავრად და ნიჭიერ პოლიტიკოსად მიაჩნია. რას წარმოადგენს შენი თვალით დანახული ალექსანდრე? <p>ნაბიჯი 3</p> <ul style="list-style-type: none"> რომელ გეოგრაფიულ ობიექტებს ჰქონდათ საკვანძო მნიშვნელობა ალექსანდრეს იმპერიაში და რატომ? (სივრცე მ.წ. 1, 3); <p>მკვიდრი წარმოდგენის დასამუშავებლად აუცილებელი რესურსები</p> <p>§ 18-19 - როგორ დაამარცხა ალექსანდრემ სპარსეთის იმპერია</p> <p>§ 20 - როგორ იცვლება ძველი სამყარო ალექსანდრეს ლაშქრობის შემდეგ?</p> <p>ცოდნის კონსტრუირებაზე ორიენტირებული შეკითხვები</p> <ol style="list-style-type: none"> ალექსანდრეს იმპერიის შემადგენლობაში რომელი სახელმწიფოს ტერიტორიები შევიდა სრულად? რამდენად ერთიანი იყო ალექსანდრეს იმპერია კულტურულად და ეკონომიურად? რა ფაქტორებმა განაპირობა ალექსანდრეს იმპერიის დამოკიდებულება მისი გარდაცვალებისთანავე? ვინ იყვნენ დიადოხოსები და რა პროცესები დაწყო ალექსანდრეს გარდაცვალების შემდეგ მის იმპერიაში? რატომ ვერ შეძლეს დიადოხოსებმა მაკედონელის იმპერიის აღდგენა?
--	--

	<p>6. დაუკვირდი 20 პარაგრაფში მოცემულ ელნისტური სახელმწიფოების რუკას და გამოყავი იმპერიის დაშლის შემდეგ გამოჩენილი სახელმწიფოები?</p> <p>7. განსაზღვრე რა კრიტერიუმების (ეკონომიკური, პოლიტიკური თუ სტრატეგიული) მიხედვით შეიძლება დაწინაურებულიყო შენს მიერ გამოჩენილი სახელმწიფოები</p> <p>8. რატომ ვერ შეძლო ათენმა ან დანარჩენმა ბერძნულმა ქალებმა იმპერიის აღდგენა ნაბიჯი 4.</p> <ul style="list-style-type: none"> რა იცოდნენ მაკედონელის იმპერიის მცხოვრებლებმა იმ პერიოდის მსოფლიოს სხვა ქვეყნების შესახებ? (სივრცე მ.წ. 2) <p>მკვიდრი წარმოდგენის დასამუშავებლად აუცილებელი რესურსები § 18-19 - როგორ დაამარცხა ალექსანდრემ სპარსეთის იმპერია § 20 - როგორ იცვლება ძველი სამყარო ალექსანდრეს ლაშქრობის შემდეგ.</p> <p>ცოდნის კონსტრუქტებზე ორიენტირებული შეკითხვები</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. რა ფორმით ჰქონდა კომუნიკაცია ანტიკური საბერძნეთის მოსახლეობას გარე სამყაროსთან? 2. რა ტერიტორიას მოიცავდა ანტიკური საბერძნეთი თავისი კომუნიკაციის ფორმებით? 3. სახელმძღვანელოში არსებული კოლონიზაციისა და ალექსანდრეს ლაშქრობების რუკის შედარებით დაადგინეთ რომელ ახალ სივრცეებთან ექნებოდათ ბერძნებს ურთიერთობა? 4. რა ეწოდება სივრცის შემსწავლელ მეცნიერებას? 5. რა ფაქტორები გამოიწვევდა სივრცის შემსწავლელი მეცნიერების ჩამოყალიბებას? 6. დაუკვირდი მე-20 პარაგრაფში მე-2 წყაროს ტექსტს არისტოტელეს შეფონებას ალექსანდრესადმი და განსაზღვრე რა შეხედულება ჰქონდათ ბერძნებს სხვა ხალხების მიმართ? 7. რამდენად ობიექტური იყო მათი შეხედულებები დანარჩენი სამყაროსადმი? 8. რა პრობლემებს შექმნიდა მსგავსი შეხედულებები ალექსანდრეს იმპერიაში? <p>მოსწავლეების მხრიდან კომპლექსური დავალების პრეზენტაციის პროცესში მასწავლებლის მიერ დასმული შეკითხვები:</p> <ul style="list-style-type: none"> • აღწერე, როგორ წარიმართა დავალებაზე მუშაობის პროცესი; • აღწერე, რა პრობლემები შექმნიდა; • რა საკითხს შეეხება შენს მიერ მომზადებული დავალება?
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • შენი აზრით, ვინ უნდა დაინტერესდეს შენს მიერ შექმნილი კომპლექსური დავალებით და რატომ? • რა დაბრკოლებებს წააწყდი დავალებაზე მუშაობის პროცესში? • რას გააკეთებდი სხვაგვარად, ახლა რომ იწყებდე დავალებაზე მუშაობას? • შენი აზრით, რით ჰგავს და რით განსხვავდება შენი დავალება შენი თანაკლასელების ნაშრომებისგან? 	
--	---	--

<p>რძეფადიანი მიზანი</p> <p>ამიზნე ცნება და მასთან დაკავშირებული მკვიდრი არმოდგენები</p>	<p>საკითხები</p> <p>რომაული რესპუბლიკა პუნიკური ომები</p> <p>როგორ დაიბყრო რომა ელინისტური სამყარო?</p> <p>რომი კავკასიაში</p> <p>ქვესაკითხები:</p> <p>რომის მეფეები</p> <p>სენატი, კონსულები, პრეტორები, პატრიციუსები, პლენსი, სახალხო ტრიბუნი, ლეგიონები, კართაგენი, პერგამონის სამეფო, კინოკეფალოსის ბრძოლა, მაგნეზიის ბრძოლა, გრაქუსები, მარიუსის რეფორმა, მითრიდატე ევპატორი....</p> <p>ქვეცნებები:</p> <p>ისტორიულ გეოგრაფიული/ კულტურული რეგიონი; მმართველობის ფორმა და მასთან დაკავშირებული რეფორმა.</p> <p>იმპერატორების ხანა, იულიუსის კალენდარი.</p>	<p>საკვანძო შეკითხვა / შეკითხვები</p> <p>როგორ წარმოგაჩინო სტატის საშუალებით რომის პატარა ქალაქიდან უძლიერეს იმპერიად გადაქცევის პროცესი და მეთოდები?</p>	<p>შუალედური სასწავლო მიზანი</p> <p>კომპლექსური დავალების პირობა</p>
<p>დალაუფლება</p> <p>• ძალაუფლებისთვის ბრძოლა სტორიის განუყოფელი აწილია;</p> <p>• ძალაუფლებისთვის ბრძოლა იმდინარეობს როგორც იროვნებებს, ისე</p>	<p>კომპლექსური დავალების ეტაპები (რესურსები, აქტივობები):</p> <p>I ეტაპი: კომპლექსური დავალების ფორმა</p> <p>ნაბიჯი 1. როგორ უნდა წარმოგაჩინო საკუთარი ცოდნა შესასწავლ საკითხთან დაკავშირებით?</p> <p>ეტაპი I – განსახილველი საკითხისა და კომპლექსური დავალების პირობის გაცნობა</p>		

<p>საზოგადოებრივ ჯგუფებს შორის. მიმდინარის ისინი იყენებენ ქვეყანაში არსებულ საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ სტრუქტურებს;</p> <p>გ. ძალაუფლების მოპოვებისა და შენარჩუნებისთვის</p> <p>აუცილებელი საშუალებებია რესურსების (ფინანსები, ადამიანური რესურსები) ფლობა, სიმბოლოები იდეოლოგია;</p> <p>დ. ზოგიერთ საზოგადოებაში ძალაუფლებას ერთპიროვნულად ფლობენ, ზოგან კი იგი დანაწილებულია ადამიანებს/საზოგადოებრივ ჯგუფებს შორის;</p> <p>ე. დემოკრატიულ სახელმწიფოში ძალაუფლების წყაროა ხალხი.</p> <p>სივრცე</p> <p>ა. გეოგრაფიული გარემო და გეოგრაფიული ცოდნა გავლენას ახდენს ადამიანთა საზოგადოების განვითარებაზე;</p> <p>ბ. კომუნიკაციის სიხშირე დიდი/მცირე ზომის სოციალურ-კულტურული სივრცეების ჩამოყალიბებას განაპირობებს;</p> <p>გ. კონკრეტულ ისტორიულ-გეოგრაფიულ არეალსებს გარკვეული ეკონომიკური, სტრატეგიული და კულტურული მნიშვნელობა აქვთ.</p> <p>დრო</p>	<p>I ეტაპზე ყველა მოსწავლემ უნდა მიიღოს დავალება და შეათანხმოს, რა ფორმით წარმოადგენს დავალებას. შესაძლებელია კომპლექსური დავალების პირობის ადაპტირება მოსწავლის საჭიროებების მიხედვით</p> <p>ამავე ეტაპზე უნდა მოხდეს შემოქმედებითი პროდუქტის განხილვა და ამ პროდუქტის არსში მოსწავლეების გარკვევა.</p> <p>რესურსი/აქტივობა:</p> <p>პირობისა და პროდუქტის განცხადების შემდეგ მასწავლებლის მიერ უნდა მოხდეს გამოწვევის ფაზის გააქტიურება შეკითხვებით :</p> <ul style="list-style-type: none"> • რა არის სამეცნიერო სტატია? • რა სტრუქტურული ერთეულებისგან შედგება სტატია? • რა უნდა გავითვალისწინოთ სტატიის წერისას? • როგორ შევქმნა სტატია? • რა ნაბიჯები უნდა გადავდგა სამეცნიერო სტატიის შესაქმნელად (სათაურის მოფორმება, საკვანძო სიტყვები, სტატიის გეგმის შედგენა)? • როგორ გამოვკვეთო სამეცნიერო სტატიის მახასიათებლები? <p>რესურსი/აქტივობა:</p> <p>გამოწვევის ფაზის შემდეგ სასურველია მასწავლებელმა გააგნოს მოსწავლეებს სტატიის დაწერის მოთხოვნები და მიუთითოს შესაბამისი ინსტრუქციის ბმული: მოსწავლის სამუშაო ფურცელი 7.1: როგორ იქმნება სტატია - Living Democracy (living-democracy.com)</p>	<p>წარმოდგინე, რომ ისტორიის მოყვარულთა კლუბის წევრი ხარ. კლუბში საპრეზენტაციოდ გარკვეული თემები განაწილდა და შენ დაგეგვალა, წარმოადგინო მოხსენება, როგორ გადაიქცა რომი პატარა ქალაქიდან უძლიერეს იმპერიად.</p>
<p>II ეტაპი: კომპლექსური დავალების შინაარსი</p> <p>ნაბიჯი 1</p> <ul style="list-style-type: none"> • როგორი იყო რომის რესპუბლიკაში ძალაუფლების სიმბოლოები, მმართველობის ფორმები და სტრუქტურები; ვის ხელში იყო მოქცეული ძალაუფლება? (ძალაუფლება მ.წ. 1,3,4); <p>მევიდრი წარმოდგენის დასამუშავებლად აუცილებელი რესურსები</p> <p>§21-22 - როგორ შეიქმნა რომაული რესპუბლიკა?</p> <p>ცოდნის კონსტრუირებაზე ორიენტირებული შეკითხვები</p> <ul style="list-style-type: none"> • ვინ და როდი დააარსა რომი? • მმართველობის რა ფორმა იყო თავდაპირველად რომში? • რა ფაქტორებს ემყარებოდა მეფის ეფექტური მმართველობა? 	<p>მოხსენების წერის დროს ხაზგასმით წარმოაჩინე:</p> <ul style="list-style-type: none"> • როგორი იყო რომის რესპუბლიკაში ძალაუფლების სიმბოლოები, მმართველობის ფორმები და სტრუქტურები; ვის ხელში იყო მოქცეული ძალაუფლება? (ძალაუფლება მ.წ. 1,3,4); • როგორი დამოკიდებულება ჰქონდათ ერთმანეთთან რომის რესპუბლიკაში არსებულ სოციალურ ფენებს (პატრიციებსა და პლებებს); როგორ იბრძოდნენ ისინი ძალაუფლებისთვის (ძალაუფლება მ.წ. 2-4) • რა სტრატეგიული, ეკონომიკური, ან კულტურული მნიშვნელობა გაჩნდათ იმ ისტორიულ-გეოგრაფიულ არეალს, რომელსაც რომაელები იკავებდნენ? (სივრცე 1-3) • რა გეოგრაფიული წარმოდგენები ჰქონდათ რომის რესპუბლიკის მცხოვრებლებს იმ პერიოდის 	

<p>1. ისტორია დროში მიმდინარე ცვალებადობის შესწავლელი დარგია; მცობრობის მიერ განვლილი გზა სხვადასხვა ისტორიულ ეპოქებამ და პერიოდებამ იყოფა;</p> <p>3. სხვადასხვა ხალხებს დროის აღრიცხვის განსხვავებული სისტემები ჰქონდათ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> რატომ გახდა მიუღებელი რომაელებისათვის მეფის მმართველობა? რატომ არის ბევრი სენატორის მმართველობა უფრო ეფექტური ვიდრე ერთი ადამიანი? რა ფუნქცია ჰქონდა სენატს? რომელი სოციალური ფენის წარმომადგენლებსაგან შედგებოდა სენატი? რით განსხვავდებოდა კონსული მეფისაგან? რატომ არ სთხოვდნენ პასუხს დიქტატორს თავის ქმედებებზე? როგორ იცვდნენ რომაელები რესპუბლიკური მმართველობის დროს თავს ერთპიროვნული მმართველობისაგან? რა განასხვავებდა რომაულ რესპუბლიკას ათენური დემოკრატიისაგან? რომაული მართვის რა წესებს გადმოიღებდა თანამედროვეობაში? <p>კითხვების დამუშავების პარალელურად მოსწავლეები მოსწავლის რეგულაში ამუშავებენ §21-22 არსებულ კოგნიტურ სქემას - გენის დიაგრამას</p> <p>ნაბიჯი 2</p> <ul style="list-style-type: none"> როგორი დამოკიდებულება ჰქონდათ ერთმანეთთან რომის რესპუბლიკაში არსებულ სოციალურ ფენებს (პატრიციებსა და პლებებს); როგორ იბრძოდნენ ისინი ძალაუფლებისთვის (ძალაუფლება მ.წ. 2.4) <p>მკვიდრი წარმოდგენის დასამუშავებლად აუცილებელი რესურსები</p> <p>§21-22 - როგორ შეიქმნა რომაული რესპუბლიკა?</p> <p>ცოდნის კონსტრუირებაზე ორიენტირებული შეკითხვები</p> <ul style="list-style-type: none"> რომელი სოციალური ფენები არსებობდა რომში? ვინ ითვლებოდა რომის მოქალაქედ? რატომ ითვლებოდა რომის მოქალაქეობა პრივილეგიად? რა სოციალური ნორმებით რეგულირდებოდა რომის მოქალაქეთა უფლებები? როგორ აერთიანებდა ცალკეულ ფენებს საერთო ინტერესები და საზრუნავი? რამდენად სრულყოფილად იყო დაცული ყველა ფენის უფლებები რომში? რატომ დასჭირდა სერვიუს ტულიუსს მოქალაქეების ქონებრივი ცენზით დაყოფა? რატომ უზირისპირდებოდა ერთმანეთს პატრიციუსები და პლებსი? რატომ იყვნენ პატრიციუსები იძულებული, ახლა უფლებას ჰქონდათ სოციალური განაწილებისათვის? თქვენი აზრით, რამდენად მნიშვნელოვანი იყო პლების სრულყოფასთან ჩართულობა რომის სახელმწიფო და პოლიტიკურ ცხოვრებაში? 	<p>მსოფლიოს სხვა ქვეყნების შესახებ? (სივრცე მ.წ. 2).</p> <ul style="list-style-type: none"> რა არსებითი მახასიათებლები განასხვავებდა რომის რესპუბლიკას რომის იმპერიისაგან? როგორ აღწერს ავტორი დროის რომაელები რესპუბლიკისა და იმპერიის ხანაში? <p>(დრო მ.წ. 1-3)</p>
---	--	--

კითხვების დამუშავების პარალელურად მოსწავლეები მოსწავლის რეგულში ამუშავებენ §21-22 არსებულ ცხრილს

ნაბიჯი 3

- რა სტრატეგიული, კვინომიური, ან კულტურული მნიშვნელობა გააჩნდათ იმ ისტორიულ-გეოგრაფიულ არეალებს, რომლებსაც რომაელები იკავებდნენ? (სივრდე1- 3)

მკვიდრი წარმოდგენის დამუშავებად აუცილებელი რესურსები

- § 23-24 - როგორ შეცვალა პუნიკური ომებმა ძველი სამყარო?
- §25-26 - როგორ დაიპყრო რომმა ელინისტური სამყარო?
- §27-28 - როგორ შემოვიდა რომი კავკასიაში?

ცოდნის კონსტრუირებაზე ორიენტირებული შეკითხვები

1. რატომ წარმოდგენდა ლეგიონი რომის სამხედრო ძლიერების საფუძველს?
2. რატომ ჰქონდა ლეგიონს მოწინააღმდეგის ჯარებზე უპირატესობა?
3. რატომ უწყობდა ხელს ნელი და ეტაპობრივი დაპყრობები რომაული სახელმწიფოს სიმტკიცეს?
4. რატომ იყო რომაული დაჯავი და იბატონეს ტაქტიკა ეფექტური?
5. რატომ დაუპირისპირდნენ რომი და კართაგენი ერთმანეთს?
6. რა კრიტერიუმებით ირჩევდნენ რომი და კართაგენი გავლენის სფეროს?
7. რა უპირატესობა მოიპოვა რომმა მეორე პუნიკური ომში გამარჯვებით?
8. რა ფაქტორები უწყობდათ ხელს რომაელებს ელინისტურ სივრცეში არსებულ კონფლიქტებში ჩასარევად?
9. რომელი სახელმწიფო აღუდგა წინ რომის ინტერესების გაფართოებას ელინისტურ სამყაროში? რა ისტორიული საფუძველი გააჩნდა მის ამგვარ ქმედებას?
10. როგორ მოახერხა რომმა ელინისტური სახელმწიფოების დამორჩილება?
11. რამ გამოიწვია სელევკიდების მარცხი და რატომ იყო ეს გამარჯვება რომისათვის მნიშვნელოვანი?
12. რატომ ინტერესდებოდა რომი ქართლიდან მეგობრობითა და მოკავშირეობით?

კითხვების დამუშავების პარალელურად მოსწავლეები მოსწავლის რეგულში ამუშავებენ §§ 23-24; 25-26; 27-28 არსებულ ყველა კოგნიტურ დიაგრამას

ნაბიჯი 4

- რა არსებითი მახასიათებლები განასხვავებდა რომის რესპუბლიკას რომის იმპერიისაგან? როგორ აღწუსავდნენ დროს რომაელები რესპუბლიკისა და იმპერიის ხანაში? (დრო მ.წ. 1-3)
- რა გეოგრაფიული წარმოდგენები ჰქონდათ რომის რესპუბლიკის მცხოვრებლებს იმ პერიოდის მსოფლიოს სხვა ქვეყნების შესახებ? (სივრცე მ.წ. 2).
მკვიდრი წარმოდგენის დასაწმენად აუცილებელი რესურსები
§ 23-24 - როგორ შეცვალა პუნიკურმა ომებმა ძველი სამყარო?
§ 25-26 - როგორ დაიპყრო რომმა ელინისტური სამყარო?
§ 27-28 - როგორ შემოვიდა რომი კავკასიაში?
ცოდნის კონსტრუირებაზე ორიენტირებული შეკითხვები
 1. რა საშუალებებით უყალიბდებოდა იმ დროინდელ საზოგადოებას წარმოდგენები სხვა ქვეყნების შესახებ და რამდენად ობიექტური იყო ეს შეხედულებები?
 2. ასოციაციური რუკის დახმარებით წარმოაჩინეთ რა სახის ინფორმაცია დააფუძვლავდათ რომაელებს იმ ქვეყნებზე ვისთანაც მოუწიათ ურთიერთობა.
 3. მოსწავლის რუკის 27-28 პარაგრაფში არსებულ წყაროებზე დაყრდნობით დაადგინეთ რა სახის გეოგრაფიული ცოდნა გააჩნდათ რომაელებს და ცხროლის მეშვეობით წარმოაჩინეთ როგორ ფართოვდებოდა რომაელთა წარმოდგენები ამ მიმართულებით?

მოსწავლეების მხრიდან კომპლექსური დაფალების პრეზენტაციის პროცესში მასწავლებლის მიერ დასმული შეკითხვები:

- აღწერე, როგორ წარიმართა დავალებაზე მუშაობის პროცესი;
- აღწერე, რა პროდუქტი შექმენი;
- რა საკითხს შეეხება შენს მიერ მომზადებული დავალება?
- შენი აზრით, ვინ უნდა დაინტერესდეს შენს მიერ შექმნილი კომპლექსური დავალებით და რატომ?
- რა დაბრკოლებებს წააწყდი დავალებაზე მუშაობის პროცესში?
- რას გააკეთებდი სხვაგვარად ახლა რომ იწყებდე დავალებაზე მუშაობას?
- შენი აზრით, რით ჰგავს და რით განსხვავდება შენი დავალება შენი თანაკლასელების ნაშრომებისგან?

<p>ბრძელადიანი მიზანი</p> <p>სამიზნე ცნება და მასთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენები</p>	<p>საკითხები:</p> <p>29 - როგორ შეიცვალა რომაული რესპუბლიკა პრინციპატით?</p> <p>30 - როგორ იქცა კავკასია დიდი დაპირისპირების ცენტრად?</p> <p>31-32 - რატომ მიიჩნევა ანტიონინუსების მმართველობა რომში ყველაზე ბედნიერ ეპოქად?</p> <p>/ქვესაკითხები:</p> <p>პოსერიფიები, აქციუმის ბრძოლა, პრინციპატი, ავგუსტუსის მმართველობა, ქრისტიანობის დევნა, კრასუსი, ფარმანი, ტრაიანე და ადრიანე, რომაული გლობალიზაცია..</p> <p>ქმედებები:</p> <p>საზოგადოებრივი ორგანიზაცია და მმართველობის სისტემასთან დაკავშირებული რეფორმა; ომი/დიპლომატიური მოლაპარაკება/ზავი/ხელშეკრულება, ნუმისმატიკური მასალა, ნარატიული წყარო</p>	<p>საკვანძო შეკითხვა / შეკითხვები</p> <p>როგორ წარმოვაჩინოთ მატრიანის საშუალებით ახალი წელთაღრიცხვის II საუკუნეში რომის იმპერიაში მიმდინარე პოლიტიკური პროცესები</p>	<p>შუალედური სასწავლო მიზანი</p> <p>კომპლექსური დაგეგმვის პირობა</p>
<p>ძალაუფლება</p> <p>ა. ძალაუფლებისთვის ბრძოლა ისტორიის განუყოფელი ნაწილია;</p> <p>ბ. ძალაუფლებისთვის ბრძოლა მიმდინარეობს როგორც პიროვნებებს, ისე საზოგადოებრივ ჯგუფებს შორის. ბრძოლისას ისინი იყენებენ ქვეყანაში არსებულ საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ სტრუქტურებს;</p> <p>გ. ძალაუფლების მოპოვებისა და შენარჩუნებისთვის</p>	<p>კომპლექსური დაგეგმვის ეტაპები (რესურსები, აქტივობები):</p> <p>I ეტაპი: კომპლექსური დაგეგმვის ფორმა</p> <p>ნაბიჯი 1. როგორ უნდა წარმოვაჩინოთ საკუთარი ცოდნა შესასწავლ საკითხთან დაკავშირებით?</p> <p>ნაბიჯი 1. როგორ უნდა წარმოვაჩინოთ საკუთარი ცოდნა შესასწავლ საკითხთან დაკავშირებით?</p> <p>ეტაპი I – განსახილველი საკითხისა და კომპლექსური დავალების პირობის გაცნობა</p> <p>I ეტაპზე ყველა მოსწავლემ უნდა მიიღოს დავალება და შეათანხმოს, რა ფორმით წარმოადგენს დავალებას. შესაძლებელია კომპლექსური დავალების პირობის ადაპტირება მოსწავლის საჭიროებების მიხედვით</p> <p>ამავე ეტაპზე უნდა მიხედეს შემოქმედებითი პროდუქტის განხილვა და ამ პროდუქტის არსში მოსწავლეების გარკვევა.</p>	<p>წარმოიდგინე, რომ ახალი წელთაღრიცხვის II საუკუნეში რომში მცხოვრები ისტორიკოსი ხარ.</p> <p>ტავიტუსის, სვეტონიუსისა და სხვა რომაელი ისტორიკოსების მსგავსად, შენც გადაწყვიტე, შექმნა მატრიანე, რომელშიც დეტალურად აღწერ რომის ისტორიას იმპერიის ხანაში.</p>	

აუცილებელი საშუალებები რესურსების (ფინანსები, ადამიანური რესურსები) ფლობა, სიმბოლოები იდეოლოგია;
 დ. ზოგიერთ საზოგადოებაში ძალაუფლებას ერთპირაობადად ფლობენ, ზოგან კი იგი დანაწილებულია ადამიანებს/საზოგადოებრივ ჯგუფებს შორის;
 ე. დემოკრატიულ სახელმწიფოში ძალაუფლების წყაროა ხალხი.

ისტორიული მოვლენა / პროცესი
 ა. ყველა ისტორიულ მოვლენას აქვს თავის მიზეზი / მიზეზები და შედეგი / შედეგები;
 ბ. ისტორიკოსები ხშირად კამათობენ ისტორიული მოვლენების მიზეზებისა და შედეგების შესახებ;
 გ. ზოგიერთ ისტორიულ მოვლენას ლოკალური, ზოგს კი გლობალური მნიშვნელობა აქვს;
 დ. ისტორიული ფაქტები და მოვლენები ტიპოლოგიურად შეიძლება დაჯგუფდეს პოლიტიკური, სოციალური, ეკონომიკური, კულტურული ნიშნით.

რესურს/აქტივობა:

პირობისა და პრობლემის გაცნობის შემდეგ მასწავლებლის მიერ უნდა მოხდეს გამოწვევის ფაზის გააქტიურება შეკითხვებით :

- რა არის მატანე?
 - რა სტრუქტურული ერთეულებიგან შედგება მატანე?
 - რა უნდა გავითვალისწინოთ მატანის შექმნის დროს?
- ამ სახის პრობლემებზე საუბრის დროს შედგება დამატებითი ინფორმაციისათვის შეიძლება გამოიყენოს შემდეგი მშპული:

<https://bit.ly/3RmYZkp>

II ვიზაჰი: კომპლექსური დაგეგმვის შინაარსი

ნახიჯი 1

- რა სახის წყაროებზე გამოყენებით მოგიწევს მატანის დაწერა, რამდენად სანდოა შენს ხელთ არსებული წყაროები და რა ფაქტორები განაპირობებს მათ სანდოობას, ან ტენდენციურობას? რამდენად ობიექტური და სანდო იქნება ამ წყაროების ანალიზით შექმნილი შენი მატანე და გამოიწვევს თუ არა განსხვავებულ ინტერპრეტაციებს?

წყარო 1-4

სხვა ეპოქებისაგან განსხვავებით იმპერიის ეპოქაში ძალაუფლებისათვის ბრძოლა არაერთგვაროვანი იყო. ვინ და როგორ, რა საშუალებებით იბრძოდნენ ძველი და ახალი წელთაღრიცხვის მიჯნაზე ძალაუფლებისათვის რომში; რა ბერეკტები არსებობდა მათ ხელში ძალაუფლების შენარჩუნებისათვის (ძალაუფლება მ.წ. 1,2,3)

მკვიდრი წარმოდგენის დასამუშავებლად აუცილებელი რესურსები

§ 29 - როგორ შეიცვალა რომაული რესპუბლიკა პრინციპატით?

ვოდნის კონსტრუირებაზე ორიენტირებული შეკითხვები

1. რა ფაქტორებმა განაპირობა ძვ. წ. I საუკუნეში სამხედრო პოლიტიკური ლიდერების ხელში დიდი ძალაუფლების თავმოყრა?
2. იყო თუ არა შესაძლებელი ამ მოვლენების თავიდან აცილება?
3. როგორ სარგებლობდნენ ცალკეული პირები თავისი გაზრდილი ძალაუფლების განსამტკიცებლად?

მატანეები ხაზგასმით წარმოაჩინე:

- სხვა ეპოქებისაგან განსხვავებით, იმპერიის ეპოქაში ძალაუფლებისათვის ბრძოლა არაერთგვაროვანი იყო. ვინ და როგორ, რა საშუალებებით იბრძოდნენ ძველი და ახალი წელთაღრიცხვის მიჯნაზე ძალაუფლებისათვის რომში; რა ბერეკტები არსებობდა მათ ხელში ძალაუფლების შენარჩუნებისათვის (ძალაუფლება მ.წ. 1,2,3)
- რა მიზეზები და ფაქტორები განაპირობებდა რომის რესპუბლიკური მმართველობის იმპერატორობის მმართველობით ჩანაცვლებას და რამდენად კანონზომიერი და გლობალური იყო ეს პროცესები (ძალაუფლება მ.წ. 4. ისტ. მოვლენა/პროცესი 1; 3)
- რა პოლიტიკური, სოციალური, ეკონომიკური ცვლილებები განხორციელდა იმპერიაში რომში მიმდინარე ცვლილებების შედეგად, რამდენად ლოგიკური იყო რომში მიმდინარე პოლიტიკური პროცესები და რა ფაქტორები უწყობენ ხელს ამ პროცესების განსხვავებულ შეფასებებს? (ისტ. მოვ. პროცესი 1,2,4)
- რა სახის წყაროებზე დაყრდნობით მოგიწევს მატანის დაწერა, რამდენად სანდოა შენს ხელთ არსებული წყაროები და რა ფაქტორები განაპირობებს მათ სანდოობას, ან ტენდენციურობას? რამდენად ობიექტური და სანდო იქნება ამ წყაროების ანალიზით შექმნილი შენი მატანე და გამოიწვევს თუ არა განსხვავებულ ინტერპრეტაციებს?

<p>წყარო</p> <ol style="list-style-type: none"> ინფორმაცია წარსულის შესახებ ისტორიკოსები წყაროებიდან იღებენ; წარსულის შესწავლისას ისტორიკოსები სხვადასხვა ტიპის წყაროებს (ნივთიერი, ეთნოგრაფიული, წერილობითი, ლინვისტური, კინო-ფოტო-ფონოლოგუმიენტები) ეყრდნობიან; ყველა წყარო ერთნაირად სანდო არ არის. წყაროებიდან მოზღვრული ინფორმაცია არაერთმნიშვნელოვანია, ამიტომ მათი ინტერპრეტაცია ისტორიკოსებს შორის დისკუსიის საგანია. 	<ol style="list-style-type: none"> რა პოლიტიკური პროცესები შეიძლება გამოეწვივა ამგვარ მდგომარეობას რომის რესპუბლიკაში? ვინ შეიძლება შესწინააღმდეგებოდა გამლიერებულ პოლიტიკურ ლიდერებს თავიანთი ამბიციების შესაზღუდად? გაეცანით მოსწავლის რეგული 29 პარაგრაფში მოცემულ წყაროებს და გამოთქვით ვარაუდი რატომ იყო შეუძლებელი რომის რესპუბლიკური მმართველობის სისტემების რღვევის შეჩერება? <p>ნაბიჯი 2</p> <p>რა მიზეზები და ფაქტორები განაპირობებდა რომში რესპუბლიკური მმართველობის იმპერატორობის მმართველობით ჩანაცვლებას და რამდენად კანონზომიერი და გლობალური იყო ეს პროცესები (<i>მაღაუფლები მწ. 4; ისტ. მოვ./პროცესი 1, 3</i>)</p> <p>გვიდრი წარმოდგენის დასამუშავებლად აუცილებელი რესურსები</p> <p>§ 29 - როგორ შეიცვალა რომაული რესპუბლიკა პრინციპატით?</p> <p>ციოდნის კონსტრუირებაზე ორიენტებული შევითხვები</p> <ol style="list-style-type: none"> გაეცანით სახელმძღვანელოს ტექსტს და შეარჩიე სამი საგულისხმო მიზეზი, რომელმაც თქვენი აზრით ყველაზე მეტად შექუწო ხელი რესპუბლიკური მმართველობის იმპერიული მმართველობით შეცვლას. შენი არჩევანი დაასაბუთე ერთმანეთს შეაღარე ბერძენი ქალაქ-სახელმწიფოებისა და რომის რესპუბლიკური მმართველობის კრიზისი. გამოიყი ის მახასიათებლები, რომლებმაც ორივე საშუალოში გამოიწვია დემოკრატიული მმართველობის ერთპიროვნული მმართველობით ჩანაცვლება. დაგვალე შესარულლებლად გამოიყენე მოსწავლის რეგული 29 პარაგრაფის კონკრეტული დიაგრამა. მოაწვივეთ მცირე დისკუსია კლასში: რამდენად შექცეო რომს ერთმმართველობაზე ყოქცა უარი და არსებობა რესპუბლიკურ სისტემაში გაეგრძელებინა? რამდენად იყო მისაღები ახალი მართვის მოდელი რომაელი მოქალაქეებისათვის? რა უპირატესობა და ხარვეზები გააჩნდა რომის იმპერიაში შემოდებულ მმართველობის ახალ მოდელს? <p>ნაბიჯი 3</p> <p>რა პოლიტიკური, სოციალური, ეკონომიკური ცვლილებები განხორციელდა იმპერიაში რომში მიმდინარე ცვლილებების შედეგად, რამდენად ლოგიკური იყო რომში მიმდინარე პოლიტიკური პროცესები და რა ფაქტორები უწყობენ ხელს ამ პროცესების განსხვავებულ შეფასებებს? (<i>ისტ. მოვ./პროცესი 1, 2, 4</i>)</p>	<p>ფაქტორები განაპირობებს მათ სანდოობას ან ტენდენციურობას? რამდენად ობიექტური და სანდო იქნება ამ წყაროების ანალიზით შექმნილი შენი მათი და გამოიწვევს თუ არა განსხვავებულ ინტერპრეტაციებს? (<i>წყარო 1-4</i>)</p>
--	--	--

მკვიდრი წარმოდგენის დასამუშავებლად აუცილებელი რესურსები
 § 30 - როგორ იქცა კავკასია დიდი დაპირისპირების ცენტრად?
 § 31-32 - რატომ მიიჩნევა ანტიონუნების მმართველობა რომში ყველაზე ბედნიერ ეპოქად?

ცოდნის კონსტრუირებაზე ორიენტირებული შეკითხვები

1. რა საფრთხის/საფრთხეების გამოწვევა შეიძლოა რომის იმპერიისთვის ახლად დამკვიდრებულ ერთპიროვნულ მართვის მოდელს?
2. რატომ იყო რესპუბლიკა მსგავსი საფრთხეებისგან დაცული?
3. რა მეთოდებს იყენებდნენ მმართველები თავიანთი ძალაუფლების განსამტკიცებლად და როგორ აისახებოდა მათი მმართველობის შედეგები რომელ მოქალაქეებზე?
4. რამდენად და რა მიმართულებით დაიწყო რომის იმპერიამ გაფართოება?
5. რა წინააღმდეგობების გადალახვა მოუწია იმპერიას თავისი პოლიტიკის გატარების დროს?
6. რატომ წარმოადგენდა რომულ-პართიული დაპირისპირების დროს კავკასია ორივე მძლავრი სახელმწიფოს ინტერესების კონფლიქტის სფეროს?
7. განსაზღვრეთ ყველა ის ფაქტორი რის გამოც რომისა და ქართლის ურთიერთობა ორივესთვის მისაღები იქნებოდა
8. თქვენი აზრით ამგვარი ორმხრივი ურთიერთსასარგებლო ურთიერთობებს რა პროცესები უნდა გამოეწვია რომის იმპერიაში
9. რა თავისებურებებით ხასიათდებოდა რომული გლობალიზაცია და რა განასხვავებდა მას ელინისტური გლობალიზაციისაგან?
10. როგორ შეცვალა რომაელთა წარმოდგენები სხვა ხალხების მიმართ და რა ფაქტორებმა განაპირობეს მსგავსი ცვლილებები?

კითხვების დამუშავების პარალელურად მოსწავლეები მოსწავლის რეგულში ამუშავებენ 30 და 31-32 პარაგრაფების კოგნიტურ ცხრილებს.

მოსწავლეების მხრიდან კომპლექსური დავალების პრეზენტაციის პროცესში მასწავლებლის მიერ დასმული შეკითხვები:

- აღწერე, როგორ წარიმართა დავალებზე მუშაობის პროცესი;
- აღწერე, რა პროდუქტი შექმენი;
- რა საკითხს შეეხება შენს მიერ მომზადებული დავალება?
- შენი აზრით, ვინ უნდა დაინტერესდეს შენს მიერ შექმნილი კომპლექსური დავალებით და რატომ?
- რა დაბრკოლებებს წააწყდი დავალებაზე მუშაობის პროცესში?
- რას გააკეთებდი სხვაგვარად, ახლა რომ იწყებდე დავალებაზე მუშაობას?
- შენი აზრით, რით ჰგავს და რით განსხვავდება შენი დავალება შენი თანაკლასელების ნაშრომებისგან?

ავტორის კომენტარები

ავტორის რეკომენდაციები მასწავლებელს:

პარაგრაფი 1-2-3: როგორ გადადგა კაცობრიობამ პირველი ნაბიჯები?

- სასურველია, აქცენტი გაკეთდეს დროის აღქმაზე თანამედროვე, სხვადასხვა ისტორიულ და პრეისტორიულ ეპოქაში. კერძოდ, ხაზი გაესვას, რომ პრეისტორიულ ეპოქაში თითოეულ ცვლილებას ათასობით და ხანდახან მილიონობით წელი სჭირდება და პრეისტორიული ეპოქის დროის აღქმა დიამეტრულად განსხვავდება შემდეგი ისტორიული ეპოქების დროის აღქმისგან.
- შესაძლებელია დისკუსიის ორგანიზება თემაზეც: რა ინვესს სხვადასხვა ეპოქაში დროის „სინქარეს და სინელეს“. დისკუსიის დროს აქცენტი გაკეთდეს იმაზე, თუ როგორ განსაზღვრავს ინფორმაციის მიწოდების მასშტაბი და სინქარე დროის უფრო სწრაფ ან ნელ აღქმასაც.
- სასურველია, აქცენტი გაკეთდეს იმ წყაროებზე, რომელთა მიხედვითაც პრეისტორიული ხანის შესახებ ვიქმნით შთაბეჭდილებას. კერძოდ, რამდენად რთულია ისტორიული პროცესის აღდგენა და გაცოცხლება მხოლოდ არქეოლოგიური წყაროების დახმარებით.
- აუცილებელია, ნათლად ავუხსნათ და კლასიფიცირება მოვახდინოთ სხვადასხვა ტიპის ჰომინინებისა და მათი განმსაზღვრელი და მახასიათებელი ნიშნების, რათა მოსწავლეს არ მივანოდოთ ზედმეტად ბევრი ტერმინოლოგიური ხასიათის ინფორმაცია სტრუქტურის და კლასიფიკაციის გარეშე. ამ პროცესში გამოვყოთ თითოეული ტიპის ჰომინინის ერთი ან ორი ძირითადი განმსაზღვრელი მახასიათებელი.
- ვცადოთ, რომ მოსწავლე დაფიქრდეს და კონცენტრირდეს თემაზე, თუ როგორ განსაზღვრავს კლიმატური და ბუნებრივი პირობები პრეისტორიული ადამიანის ცხოვრების წესს. ნათლად განვუმარტოთ ამ ეპოქის ძირითადი რეგიონების (მაგ. აფრიკა) კლიმატური და ბუნებრივი პირობები.
- ვცადოთ, მოსწავლემ იპოვოს მიზეზშედეგობრივი კავშირები, თუ როგორ აისახება საკვების ტიპი პრეისტორიული ადამიანის განვითარებაზე, ხოლო მისი ინტელექტის ზრდა როგორ განსაზღვრავს მის ტექნოლოგიურ განვითარებას.
- აუცილებელია, მოვახდინოთ მოსწავლის ფოკუსირება სხვადასხვა ტიპის ტექნოლოგიურ გარღვევებზე პრეისტორიულ ხანაში. ავუხსნათ და ვიმსჯელოთ მათ მნიშვნელობაზე.

პარაგრაფი 4: – როგორ შეცვალა სამყარო ნეოლითურმა რევოლუციამ?

- სასურველია, შესავალ ნაწილში მოსწავლეებს შევახსენოთ და მივცეთ მსჯელობის საშუალება კაცობრიობის ისტორიაში არსებული ძირითადი ცივილიზაციური ტიპის რევოლუციების შესახებ (მაგ. ინდუსტრიული რევოლუცია, ტექნოლოგიური რევოლუცია). ეს საშუალებას მოგვცემს გავახსენოთ წინა წლების მასალა და კაცობრიობის მთელი ისტორია უმნიშვნელოვანესი ტექნოლოგიური გარღვევების (მინათმოქმედების დაწყება, პოლიტიკურ-საზოგადოებრივი ინსტიტუციების შექმნა ანტიკურობაში, ინდუსტრიული რევოლუცია, ტექნოლოგიური რევოლუცია) კონტექსტში გაიხსენოს.

- სასურველია, გაკვეთილის მთავარი ფოკუსი იყოს, თუ როგორ განსხვავდება ერთმანეთისგან პალეოლითის შემგროვებელი-მონადირე და ნეოლითის მინათმოქმედი ადამიანის ცხოვრების წესი.
- აუცილებელია, აქცენტი გაკეთდეს ნეოლითური რევოლუციის გამომწვევ მიზეზებზე, კერძოდ, კლიმატურ ფაქტორზე და მის შედეგებზე – როგორ განსაზღვრა სამინათმოქმედო ცხოვრების წესზე გადასვლამ ცვლილებები ადამიანის ცხოვრების წესში.
- სასურველია, კლიმატური ფაქტორის გავლენა ცივილიზაციაზე თანამედროვე კონტექსტში იქნას დამუშავებული. შესაძლებელია დისკუსიის ორგანიზება, რამდენად განსაზღვრავს კლიმატი ადამიანის ცხოვრების წესს და ეკონომიკურ ფაქტორებს.
- კარგი იქნებოდა, ნეოლითური რევოლუციის უარყოფითი შედეგების დამუშავების დროს გამოიკვეთოს ქალთა უფლებებისა და თანასწორობის საკითხი. ამ კონტექსტში ახსნილ იქნას, თუ რამდენად უსაფუძვლოა დისკრიმინაციული დამოკიდებულება ქალების მიმართ და ფუნდამენტური უფლებებისა და თანასწორობის პრინციპის უგულვებლყოფის გარდა თანამედროვე, ტექნოლოგიური გარემო, რამდენად ქმნის თანასწორ პირობებს განვითარებისთვის მიუხედავად სქესისა.

პარაგრაფი 5-6: რატომ იქცა შუამდინარეთი ცივილიზაციის დასაწყისად?

- სასურველი იქნებოდა აქცენტის გაკეთება განსხვავებული ტიპის და განვითარების მყოფ საზოგადოებებზე და მათ დიფერენციაციაზე. საერთოდ, რა ქმნის საზოგადოებას და რომელ საზოგადოებას შეიძლება ვუნოდოთ კომპლექსური საზოგადოება.
- აქცენტი გავაკეთოთ იმ სიახლეებზე, რომლებიც ბრინჯაოს ეპოქის ცივილიზაციისთვის არის დამახასიათებელი, იმისთვის, რათა მოსწავლეს ჰქონდეს განცდა, თუ რატომ არის მის მიერ შესასწავლი ეპოქა მნიშვნელოვანი. რა არის მისი მთავარი თავისებურებები და მახასიათებლები.
- სასურველი იქნებოდა ბრინჯაოს ხანის ძირითადი მონაპოვრების თანამედროვე კონტექსტში განხილვა. მაგალითად, პირველი სახელმწიფო და პირველი სამართლის კოდიფიცირებული კრებული.
- აუცილებელია, აქცენტი გაკეთდეს სივრცეზე და მის კლიმატურ და გეოგრაფიულ მახასიათებლებზე. ანუ მოსწავლე მივიდეს იმ დასკვნამდე, თუ რატომ განვითარდა ბრინჯაოს ხანის ცივილიზაცია კონკრეტულ გეოგრაფიულ არეალში და როგორ განსაზღვრავს ამ არეალის სივრცული და გეოგრაფიული მახასიათებლები მასში მოწინავე სახელმწიფოებისა და განვითარებული საზოგადოებების ჩამოყალიბებას.
- სასურველი იქნებოდა, მოსწავლეებმა იმსჯელონ, თუ რა ტიპის ტექნოლოგიური გარღვევის მოხდენა შეძლეს შუმერებმა და როგორ აისახებოდა ეს მათ საზოგადოებაზე.

პარაგრაფი 7-8: რატომ გაძლო ეგვიპტურმა მმართველობამ საუკუნეების განმავლობაში

- აუცილებელია, მსჯელობა გაგრძელდეს სივრცის და გეოგრაფიული გარემოს გავლენაზე განვითარებული საზოგადოებისა და სახელმწიფოს ჩამოყალიბების პროცესში და ეგვიპტის მაგალითი დაუკავშირდეს წინა პარაგრაფებში განხილულ შუამდინარეთის მაგალითს. მათ შორის, გაივლოს პარალელები და მსგავსებები, რათა მოსწავლეს ერთიანი ხედვა ჩამოუყალიბდეს ბრინჯაოს ხანის ცივილიზაციის მახასიათებლების შესახებ.

- სასურველია, ხაზი გაესვას, რომ შუამდინარული ცივილიზაციები და ეგვიპტე, ფაქტობრივად, პარალელურად ვითარდება, რათა მოსწავლეს არ შეექმნას წარმოდგენა, რომ ეს ორი მოვლენა დროშია ერთმანეთს აცდენილი.
- აუცილებელია, ხაზი გაესვას, თუ რა ტიპის ძალაუფლება თამაშობს დომინანტურ როლს ძველ ეგვიპტეში და საერთოდ ბრინჯაოს ხანის საზოგადოებაში. აიხსნას და განიმარტოს თეოკრატიული ძალაუფლების იდეა და აქცენტი გაკეთდეს, თუ რა როლს თამაშობს რელიგია და რელიგიური ლეგიტიმაცია ძალაუფლების გამყარების კონტექსტში. სასურველი იქნებოდა თეოკრატიული სახელმწიფოების თანამედროვე მაგალითებზე მსჯელობაც და პარალელის გავლება სხვადასხვა ეპოქის ისტორიულ მოვლენებს შორის.
- სასურველია, მოსწავლეს შეეძლოს ძალაუფლების კონცეფციაზე მთელს ბრინჯაოს ხანაში, ერთიან კონტექსტში მსჯელობა. ანუ როგორ მივედით ნეოლითიდან და გვაროვნული თემიდან ძალაუფლების ბრინჯაოს ხანისეულ გაგებამდე.
- აუცილებელია, მოსწავლეს განემარტოს, რა ქმნის ძალაუფლების ლეგიტიმაციას ეგვიპტეში და რა შემთხვევაში კარგავს ფარაონის ხელისუფლება ძალაუფლებას.
- კარგი იქნება, აქცენტი გაკეთდეს იმ ტექნოლოგიურ და კულტურულ მიღწევებზე, რომელიც ეგვიპტისა და მისი საზოგადოების განვითარებულობას განაპირობებს.
- სასურველი იქნება, მოსწავლე მივიდეს დასკვნამდე, თუ რა ფაქტორებმა განაპირობა ეგვიპტური სახელმწიფოსა და საზოგადოების სტაბილური განვითარება. კერძოდ, რელიგიურ ლეგიტიმაციაზე, ბუნებრივ პირობებზე ა.შ.

პარაგრაფი 9: როგორ ებრძოდნენ დიდი აღმოსავლური იმპერიები ერთმანეთს ძვ.წ. II ათასწლეულში?

- საჭიროა, მოსწავლეს განემარტოს, თუ როგორ ფართოვდება ბრინჯაოს ხანის გეოგრაფიულ-პოლიტიკური ცენტრი ძვ.წ. 2 საუკუნეში და როგორ ხდება მცირე აზია თავისი ეპოქის ერთ-ერთი უძლიერესი იმპერიის სამშობლო.
- სასურველია, გაკეთდეს აქცენტი, თუ რას ეფუძნება ხეთების იმპერიის ძლიერება, რა ტიპის (ტექნოლოგიური (მაგალითად, საბრძოლო იარაღი), ბუნებრივი, სავაჭრო გზების კონტროლი ა.შ.) უპირატესობებს. აქვე სასურველი იქნება აიგოს „ხიდი“ წინა პარაგრაფებთან და მოსწავლეს შესაძლებლობა ჰქონდეს მივიდეს დასკვნამდე და შეძლოს შეადაროს უკვე ნასწავლი დიდი სახელმწიფოები (ეგვიპტე, შუმერები, აქადი) ხეთებს და ერთიან სურათად დაინახოს, თუ რა არის თითოეული მათგანის ძლიერების საფუძველი. რას ეფუძნება მათი უპირატესობა.
- აუცილებელია წყაროს თემაზე მსჯელობისა და დისკუსიის წახალისება, რათა მოსწავლემ ნათლად წარმოიდგინოს, თუ რა ტიპის წყაროები არსებობს ბრინჯაოს ხანიდან და რა მნიშვნელობა აქვს ანალების და ისტორიული ქრონიკების ტიპის ჩანაწერებს. სასურველი იქნებოდა, ბრინჯაოს ხანის წყაროები შედარდეს და განვიხილოთ ქვის ხანის წყაროებთან მიმართებაშიც (ანუ მხოლოდ არქეოლოგიური წყაროების შემდეგ ბრინჯაოს ხანაში სხვა ტიპის წყაროებიც გვაქვს).
- ქადემის ბრძოლის მაგალითზე სასურველია კლასში დისკუსიის წარმოება; თუ რამდენად განსხვავებული შეიძლება იყოს წყარო და მათი ინტერპრეტაცია სხვადასხვა დაპირისპირებული მხარის მიერ.

პარაგრაფი 10-11: როგორ შექმნა ასურეთმა პირველი მსოფლიო იმპერია?

- აუცილებელი იქნება ბრინჯაოს ეპოქის გამაერთიანებელი მსჯელობა – რა ქმნიდა ამ ეპოქის მთავარ ცივილიზაციებს (აქცენტი ბუნებრივ და კლიმატურ პირობებსა და ტექნოლოგიებზე) და როგორ დასრულდა ეს ცივილიზაციები (ისევ ბუნებრივი პირობების მკვეთრი გაუარესებით).
- სასურველია ბრინჯაოს ხანის კოლაფსის თანამედროვე კონტექსტში დამუშავება. რამდენად შესაძლებელია ჩვენი ცივილიზაციის კრიზისი ან კოლაფსი ბუნებრივი პირობების გამო. კარგი იქნებოდა, ბრინჯაოს ხანის გამოცდილების თანამედროვე გლობალური დათბობის გამონვევის კონტექსტში განხილვა და ამ გზით დასამუშავებელი მასალის აქტუალიზაცია.
- სასურველი იქნება, რომ მოსწავლე მივიდეს იმ დასკვნამდე, თუ როგორ ცვლის ბრინჯაოს ხანის კოლაფსი სივრცეს და როგორ აისახა ეს კრიზისი უფრო მეტად აღმოსავლეთ ხმელთაშუაზღვისპირეთზე, ხოლო ხმელეთის სიღრმეში მდებარე სახელმწიფოებზე კრიზისის მასშტაბი უფრო ნაკლები იყო. აქვე მოსწავლემ უნდა აღიქვას სივრცული ცვლილება საქართველოსთან კონტექსტში და მივიდეს იმ დასკვნამდე, რომ ბრინჯაოს ხანის კოლაფსის შემდეგ ეპოქაში უძლიერესი მსოფლიო იმპერიები, რომლებიც მოწინავე როლს თამაშობენ, უშუალოდ აღმოჩნდნენ კავკასიის მეზობლად.
- კარგი იქნებოდა, მსჯელობა, თუ რა ფაქტორებია აუცილებელი გლობალური იმპერიის შექმნისთვის და ახალი ასურეთის იმპერიის მაგალითზე განხილულ იქნას ეს ფაქტორები (იდეოლოგია, მსოფლმხედველობა, გეგმაზომიერი დაპყრობითი პოლიტიკა).

პარაგრაფი 12: რა ყოფდა და რა აერთიანებდა ძველ ბერძნებს?

- აუცილებელია, მოსწავლეებს მკვეთრად განემარტოს, რომ ძველი საბერძნეთი ერთიანი პოლიტიკური და გეოგრაფიული ფენომენი არ არის. პოლიტიკურად ის მრავალი ცალკეული პოლისისგან შედგება, ხოლო მისი გეოგრაფიული საზღვრები მუდამ იცვლება კოლონიზაციის და ახალ-ახალი ტერიტორიების დაკავების გზით.
- საჭირო იქნება, მოსწავლე მივიდეს იმ დასკვნამდე, რომ პოლიტიკური მოწყობის პოლისურ სისტემას თავისი მიზეზები აქვს და, ზოგადად, პოლიტიკური მოწყობის სისტემა სახელმწიფოს თუ საზოგადოების ეკონომიკური, კულტურული, პოლიტიკური, ისტორიული და კლიმატურ-გეოგრაფიული ფაქტორების გავლენით ყალიბდება. საბერძნეთის შემთხვევაში საჭიროა მოსწავლემ დაინახოს, თუ როგორ განაპირობებს საბერძნეთის გეოგრაფიულ-კლიმატური და სივრცული მახასიათებლები მის პოლიტიკურ სისტემას.
- სასურველია, მოსწავლეს განემარტოს განსხვავება შუმერულ და ბერძნულ ქალაქ-სახელმწიფოებს შორის, რათა იგი მივიდეს დასკვნამდე, რომ შუმერული ქალაქ-სახელმწიფოსგან განსხვავებით ბერძნული პოლისი ავტონომიური და თვითმმართველი პოლიტიკური სუბიექტია, რომლის მმართველობის სისტემაშიც მოქალაქეთა მნიშვნელოვანი ნაწილია ჩართული.
- აუცილებელი იქნება, მოსწავლემ სწორად აღიქვას ბერძნული სივრცე, რომელიც პოლიტიკურად დაყოფილია, თუმცა კულტურულად – ერთიანი, და კარგად დაამუშაოს ის ფაქტორები, რომლებიც ბერძნულ კულტურულ ერთიანობას განსაზღვრავს.
- კარგი იქნება, თუკი აქცენტი გაკეთდება ზღვის ფაქტორზე ბერძნული სივრცის ჩამოყალიბების პროცესში და მოხდება წინა პარაგრაფებში, ძველი აღმოსავლეთის დამუშავების

პროცესში მიღებული ცოდნის გააქტიურება და შედარება. კერძოდ, რა ტიპის სივრცეში (სამდინარო ცივილიზაციები, კარგი გარემო მინათმოქმედებისთვის) ხდებოდა მოწინავე ძველადმოსავლური ცივილიზაციების ჩამოყალიბება და განვითარება და რა ტიპის სივრცეში ვითარდება ბერძნული სამყარო (ზღვა, სავაჭრო გზები, იოლი ტრანსპორტირება, ახალი სივრცეების ათვისება).

პარაგრაფი: 13-14: – რამ განაპირობა მმართველობის ფორმების მრავალფეროვნება ძველ საბერძნეთში?

- აუცილებელია, მოსწავლე მივიდეს იმ დასკვნამდე, რატომ უწყობს ხელს მოქალაქეთა სახელმწიფოს მართვის და საზოგადოებრივ პროცესებში ჩართულობა პოლიტიკურ მრავალფეროვნებას.
- სასურველია, მოხდეს ძალაუფლების ფორმების და, ზოგადად, სახელმწიფოს მართვის საკითხების შედარება ძველ აღმოსავლეთსა და ბერძნულ სამყაროს შორის და ამ ფორმით მოხდეს წინა პარაგრაფებში მიღებული ცოდნის აქტუალიზაცია. კერძოდ, აქცენტი გაკეთდეს ძველ აღმოსავლეთში ძალაუფლების ელიტურ ხასიათზე ბერძნულ სამყაროში ძალაუფლებისთვის ბრძოლასა და სახელმწიფოს მართვაში მოქალაქეთა ფართო მასების ჩართულობის შედარების ფონზე.
- კარგი იქნებოდა პარალელების გავლება თანამედროვე სამყაროსთან, რათა მოსწავლე მივიდეს დასკვნამდე, რომ თანამედროვე სამყაროშიც მსგავსი ტენდენციაა – მოქალაქეთა პოლიტიკურ პროცესში ჩართულობას დემოკრატიამდე და მმართველობის მრავალფეროვან ფორმებამდე მივყავართ, ხოლო ძალაუფლების ელიტურ გადანაწილებას და მოქალაქეთა პასიურ პოლიტიკურ-საზოგადოებრივ როლს – ერთმმართველობამდე.
- აუცილებელი იქნება მოსწავლეთათვის მმართველობის ძირითადი ფორმების (ოლიგარქია, დემოკრატია, ერთმმართველობა) კონცეპტუალური გააზრება და დამუშავება. რა ტიპის ფორმებია, რას ეყრდნობა და რა ტიპის საზოგადოებებში მყარდება.
- კარგი იქნებოდა ათენური დემოკრატიის მაგალითზე ზოგადად, დემოკრატიის (მათ შორის თანამედროვე დემოკრატიის) საფუძვლებზე მსჯელობის ორგანიზება. რა ქმნის დემოკრატიის საფუძვლებს (საშუალო კლასი, ეკონომიკური დამოუკიდებლობა, კერძო საკუთრება, პოლიტიკურ პროცესში ჩართულობა, ძალაუფლების დანაწილება, თავისუფალი სასამართლო ა.შ.)
- აუცილებელი იქნება ათენური დემოკრატიისა და თანამედროვე, წარმომადგენლობითი დემოკრატიის შედარება, რათა მოსწავლემ ეს სხვაობა ნათლად დაინახოს.
- აუცილებელია, მოსწავლეს კარგად განემარტოს სპარტას მმართველობის სისტემა და სპარტული მილიტარიზმისა და კონსერვატიულობის მიზეზები. პირველ რიგში აქცენტი გაკეთდეს ეკონომიკურ ფაქტორებზე. ამ გზით მოსწავლე უნდა მივიდეს დასკვნამდე, რომ სპარტას სისტემა მოვლენებისა და ფაქტორების ლოგიკური შედეგია და არა სპონტანური და შემთხვევითი გამონაკლისი.
- კარგი იქნება, საგაკვეთილო პროცესში სპარტას და ათენის მმართველობის სისტემებისა და საზოგადოებების შედარება.

პარაგრაფი 15: როგორ შეიქმნა აქემენიდური სპარსეთის იმპერია?

- სასურველია, გააქტიურდეს და გახსენებულ იქნას წინა თავში ძველ აღმოსავლეთში გავლილი მასალა, რათა მოსწავლეს ჰქონდეს იმის განცდა, რომ აქემენიდური სპარსეთი ძველ აღმოსავლური იმპერიების ლეგიტიმური მემკვიდრეა. ამ პროცესში სასურველია ხაზი გაესვას იმ მსგავსებებს, რომლებიც სპარსეთის იმპერიასა და სხვა ძველ აღმოსავლურ იმპერიებს შორის არსებობს (მაგალითად, მმართველობის ფორმა). ასევე ყურადღება გამახვილებულ იქნას სხვაობებზე (მაგალითად, სივრცე სპარსეთის იმპერიის ცენტრი ისტორიული ირანია და არა, შუამდინარეთი).
- კარგი იქნებოდა მსჯელობის ორგანიზება თემაზე – რატომ იქმნება დიდი იმპერიები იოლად ძველ აღმოსავლეთში. მსჯელობის პროცესში ყურადღება უნდა გამახვილდეს ძალაუფლების ელიტურ ხასიათზე და იმაზე, რომ ძირითადად იცვლება მმართველი ელიტები, მასების ცხოვრების წესი არსობრივად არ იცვლება.
- კარგი იქნებოდა მსჯელობის ორგანიზება, რათა შედარდეს, როგორ და რამდენად განსხვავებულად ვითარდება პარალელურად აღმოსავლურ-სპარსული და ბერძნული სამყარო. აქცენტი გაკეთდეს დიამეტრულ სხვაობაზე სახელმწიფოს მონყობის და ძალაუფლების აღქმის დონეზე, ასევე საზოგადოებრივი მონყობის განსხვავებულობის კუთხით.
- სასურველი იქნებოდა მსჯელობა დარიოსის შიდა რეფორმებზე და ამ რეფორმების მნიშვნელობაზე იმპერიის კონსოლიდაციის პროცესში. მოსწავლეებმა უნდა გაამახვილონ ყურადღება, თუ რამდენად რთულია ამ მასშტაბის მულტიეთნიკური იმპერიის ცენტრალიზებული მართვა, მით უმეტეს, ტექნოლოგიების არარსებობის პირობებში.
- კარგი იქნებოდა აქემენიდების საგარეო პოლიტიკაზე მსჯელობა და მისი ახალი ასურეთის იმპერიის საგარეო პოლიტიკასთან შედარება. ორივე გლობალური იმპერიაა და ორივე მეტ-ნაკლებად ერთსა და იმავე სივრცეში ვითარდება.

პარაგრაფი 16: როგორ განამტკიცა სპარსეთთან დაპირისპირებამ ათენური დემოკრატია?

- აუცილებელია, ხაზი გაესვას ბერძენ-სპარსელთა ომების ისტორიულ მნიშვნელობას და მათ გავლენას მთელს მსოფლიო ისტორიაზე. კარგი იქნებოდა მსჯელობის ორგანიზება, თუ როგორ წავიდოდა მსოფლიო ისტორიული პროცესი საბერძნეთი რომ დამარცხებულიყო (მაგალითად, რა ბედი ეწეოდა დემოკრატის ა.შ.).
- სასურველია იონიური ქალაქების აჯანყების მაგალითზე აქცენტი გაკეთდეს ძალაუფლების ფორმების (ტირანია, დემოკრატია) ერთმანეთთან შეუთავსებლობაზე.
- მნიშვნელოვანი იქნება ამ კონფლიქტის თანამედროვე კონტექსტში განხილვა და მოსწავლეებისთვის დემოკრატისა და ტირანიის დაპირისპირების უნივერსალურ კონტექსტში წარმოდგენა. ანუ დემონსტრაცია იმისა, რომ ეს კონფლიქტი მსოფლმხედველობით და იდეოლოგიურ დონეზე თანამედროვეა. სასურველია თანამედროვე მაგალითებზე მსჯელობაც.
- დეტალურად უნდა დამუშავდეს ბერძენთა გამარჯვების მიზეზები. კერძოდ აქცენტი გაკეთდეს შეიარაღებაზე და ბერძენთათვის ხელსაყრელ ბუნებრივ და გეოგრაფიულ პირობებზე.
- სასურველი იქნება ბერძენთა გამარჯვების მიზეზებზე მსჯელობის დროს ხაზი გაესვას, თუ როგორ უწყობს ხელს დემოკრატიული სისტემა ნიჭით და უნარებით გამორჩეული ადამიანების წინსვლას (მაგალითად, თემისტოკლე), ხოლო ერთმმართველობითი და ელიტურ-გვაროვნული სისტემა პირიქით ხელს უშლის ამას.

პარაგრაფი 17: როგორ დაიწყო ძველ საბერძნეთში კრიზისი?

- ბერძნული აღმავლობის პერიოდის მაგალითზე სასურველი იქნება მსჯელობის ორგანიზება, თუ როგორ მოქმედებს დიდი გამარჯვება საზოგადოებაზე.
- კარგი იქნებოდა, ათენის პოლიტიკის (დემოკრატიის მხარდაჭერა და პოპულარიზაცია მთელს ბერძნულ სივრცეში) ანალიზი, მასზე მსჯელობა და მისი თანამედროვე პარალელების მოშველიება.
- აუცილებელი იქნება პელოპონესის ომის მაგალითზე დემოკრატიული მმართველობის რისკებსა და ნაკლოვანებებზე მსჯელობა. განსაკუთრებული აქცენტი უნდა გაკეთდეს პოპულიზმზე. სასურველი იქნება პოპულიზმისა და მისი ნეგატიური შედეგების თანამედროვე პრეცედენტებზე მსჯელობაც.

პარაგრაფი 18-19: როგორ დაამარცხა ალექსანდრემ სპარსეთის იმპერია?

- სასურველი იქნება მსჯელობა, თემაზე თუ როგორ ისარგებლა მაკედონიამ ბერძნული კრიზისით. მოსწავლე უნდა დაფიქრდეს საკითხზე – რა მოხდებოდა, თუკი ბერძნული სამყაროს კრიზისი არ დაიწყებოდა. რა შანსები ჰქონდა მაკედონიას ელინური სამყაროს ლიდერი გამხდარიყო.
- კარგად უნდა დამუშავდეს ის ურთიერთმიმართება, რაც ბერძნებსა და მაკედონელებს შორის არსებობდა. მოსწავლე უნდა დაფიქრდეს – რა ადგილი ეჭირათ მაკედონელებს ბერძენთა მიერ სამყაროს კულტურულ და მსოფლმხედველობით აღქმაში.
- სასურველია, მოსწავლემ გაიხსენოს წინა პარაგრაფები და იმსჯელოს, თუ რატომ იყო ათენი ყველაზე ანტიმაკედონურად განწყობილი.
- აუცილებელია მსჯელობა ალექსანდრეს ლაშქრობის გლობალურ მნიშვნელობაზე. მოსწავლე უნდა მივიდეს იმ აზრამდე, რომ ეს ის ისტორიული მოვლენაა, რომელიც მთელი ძველი სამყაროს ისტორიას ცვლის.
- კარგად უნდა დამუშავდეს ალექსანდრეს გამარჯვების მიზეზები (აქცენტი სამხედრო უპირატესობაზე, სპარსული მმართველობის სისუსტეებზე).
- აუცილებელია, მოსწავლემ აღიქვას, თუ როგორ შეიცვალა სივრცე ალექსანდრეს ლაშქრობის შედეგად.

პარაგრაფი: 20 – როგორ იცვლება ძველი სამყარო ალექსანდრეს ლაშქრობის შემდეგ?

- აუცილებელია, მოსწავლემ გაიგოს, თუ რამდენად ახლებური იყო ალექსანდრეს გლობალისტური მსოფლმხედველობა მისი ეპოქისთვის, რომელიც ელინ-არაელინის დაპირისპირებაზე იდგა საუკუნეების განმავლობაში.
- სასურველი იქნებოდა მსჯელობა, თუ რა გამონეგების წინაშე იდგა ალექსანდრე და რამდენად რეალისტური იქნებოდა მისი კონცეფციით ამ მასშტაბის იმპერიის ხანგრძლივად არსებობა.
- სასურველია დიადოხოსთა ომების კონტექსტში მოსწავლეს კარგად და იოლად გასაგებად მივანოდოთ ძირითადი ელინისტური სახელმწიფოები, მათი საზღვრები, ინტერესები ა.შ. რადგან ეს ახალი ტიპის ინფორმაციაა და ამ გზით თავიდან ავირიდოთ დაბნეულობა.

- კარგი იქნებოდა, თუ ალექსანდრეს ლაშქრობა მოსწავლეებისთვის წარმოდგენილ იქნებოდა იმ მოვლენად, რომელიც არსებითად ცვლის სივრცეს, ხელს უწყობს ძველი სახელმწიფოების დაშლას და ახლების შექმნას (მაგ. ქართლის სამეფო).
- აუცილებელია, კარგად ავუხსნათ ელინისტური კულტურა და შევადაროთ იგი წინა თავებში დამუშავებულ კლასიკური ეპოქის ბერძნულ კულტურას და საზოგადოებას. სასურველი იქნებოდა ამ პროცესში მსგავსებებისა და განსხვავებების გამოკვეთა.
- კარგი იქნებოდა ერთიან კონტექსტში მსჯელობა, თუ რა უპირატესობები ჰქონდა ელინურ-მაკედონურ სამყაროს აღმოსავლურ სამყაროსთან მიმართებით (ძირითადი აქცენტი ინსტიტუციურ, მათ შორის მმართველობითი ინსტიტუციების, უპირატესობაზე).

პარაგრაფი 21-22: როგორ შეიქმნა რომაული რესპუბლიკა?

- აუცილებელია მსჯელობის ორგანიზება სხვადასხვა ტიპის წყაროების მნიშვნელობასა და მათი სანდოობის ხარისხზე, რათა მოსწავლეს მივიდეს დასკვნამდე, რამდენად მართებულია გადაჭრით მსჯელობა რომის ისტორიის უადრეს, მეფეთა ეპოქაზე.
- შესაძლებელია რომის დაარსების მითი შედარდეს დაფუძნების სხვა მითებს (მაგ: თბილისის დაარსების ლეგენდას) და მოსწავლემ იმსჯელოს, რა ხარისხით არის შესაძლებელი ამ ტიპის ლეგენდებსა და მითებზე დაზუსტებით მსჯელობა და რამდენად მაღალია მათი, როგორც წყაროს, ისტორიული სანდოობის ხარისხი.
- ნათლად უნდა განემარტოს მოსწავლეს რესპუბლიკური მმართველობის სხვადასხვა ორგანოები (სენატი, კონსულები, ტრიბუნები ა.შ.) და მათი ფუნქციები. სასურველია მათ ფუნქციებზე მსჯელობის დროს თანამედროვე ანალოგების მოშველიება.
- აუცილებელია, აქცენტი გაკეთდეს რესპუბლიკური მმართველობის ძირითად პრინციპებზე (ძალაუფლების დაყოფა, თანამდებობების ვადიანობა, არჩევითობა) და ეს პრინციპები განხილულ იქნას თანამედროვე, პროგრესული სახელმწიფოების კონტექსტში
- სასურველი იქნებოდა რომაული რესპუბლიკის და ათენური დემოკრატიის ჩამოყალიბების და პირველი ეტაპის შედარება. რა როლი ითამაშა მათ ჩამოყალიბებაში ტრავმულმა მოვლენამ (მეფის გაძევება რომში და ტირანიის გაძევება ათენში). კარგი იქნებოდა მსჯელობის ორგანიზება საკითხზე – თუ როგორ განაპირობებს ტრავმული მოვლენა საზოგადოების საპირისპირო მიმართულებით განვითარებას. ამ კონტექსტში შესაძლებელია სხვა ეპოქების, მათ შორის თანამედროვე ისტორიული მაგალითების მოშველიება (მაგ: ფრანგული აბსოლუტიზმის ტრავმა და რადიკალური რევოლუციური გზით წასვლა ა.შ.)
- სასურველია, საგაკვეთილო პროცესში შედარდეს რომაული რესპუბლიკა და ათენური დემოკრატია და გამოიკვეთოს მათი მსგავსებები და განსხვავებები. ეს ხელს შეუწყობს წინარე ცოდნის გააქტიურება-გახსენებას და ანტიკურობაში ძალაუფლების ფენომენის შესახებ ერთიანი სისტემური აზრის ჩამოყალიბებას.

პარაგრაფი 23-24: როგორ შეცვალა პუნიკურმა ომებმა ძველი სამყარო?

- აუცილებელია, გამოიკვეთოს პუნიკური ომების, როგორც გლობალური ისტორიული მოვლენის მნიშვნელობა და მოსწავლეს განემარტოს, რომ ამ ომებმა რადიკალურად შეცვალა მსოფლიო ისტორია.

- სასურველია მოსწავლეს ნათლად აუფხსნათ, თუ როგორ გეგმაზომიერად ითვისებს რომი სივრცეს – იწყებს იტალიაში მეზობელი რეგიონებით და შემდეგ ფართოვდება ხმელთა-შუაზღვისპირეთში. კარგი იქნებოდა, მსჯელობის ორგანიზება, თუ რამდენად ეფექტური და შედეგიანია რომაელთა გეგმაზომიერი, დროში გათლილი დაპყრობითი პოლიტიკა.
- სასურველია, შედარდეს რომის და კართაგენის სახელმწიფო და საზოგადოებრივი წყობები და აცილებულ იქნას საფრთხე, რომ პუნიკური ომებმა მოსწავლეებმა დაამუშაონ მხოლოდ რომაული პერსპექტივიდან.
- კარგი იქნებოდა, აქცენტი გაკეთდეს რომაული საზოგადოების მილიტარისტულ ხასიათზე და მათ უნარზე, მოეხდინათ სამხედრო ძალებისა და რესურსების მობილიზება.
- კარგი იქნებოდა მსჯელობის ორგანიზება ჰანიბალის სტრატეგიაზე და მის ძლიერ და სუსტ მხარეებზე.
- სასურველია, დიაგრამების მეშვეობით ძირითადი ბრძოლების მიმდინარეობა და კართაგენელთა (ან რომაელთა) გამარჯვების მიზეზები დეტალურად იქნას ახსნილი, რათა მოსწავლემ ბრძოლა, როგორც ცოცხალი პროცესი, ისე წარმოიდგინოს.
- აუცილებელია, მოსწავლე მივიდეს დასკვნამდე, თუ რა ფაქტორებმა განაპირობეს რომაელთა გამარჯვება და რა იყო პუნიკური ომების მთავარი შედეგი.

პარაგრაფი 25-26: როგორ დაიპყრო რომმა ელინისტური სამყარო?

- საჭირო იქნება, მოსწავლეს შევახსენოთ წინა თავებში გავლილი მასალა, რათა მან ელინისტური სახელმწიფოები ალექსანდრეს ლაშქრობის შედეგად აღიქვას. ამავე დროს, აუცილებელი იქნება მოსწავლეების იმ დასკვნამდე მიყვანა, რომ ელინისტური სახელმწიფოები ძალაუფლების გაგებისა და სახელმწიფოს მოწყობის დონეზე აღმოსავლური მონარქიების გზით წავიდნენ და მაგალითად, სელევკიდების იმპერია ნაწილობრივ მაინც (გეოგრაფიულად) აქემენიდური სპარსეთის მემკვიდრეა.
- ელინისტური სამყაროს გახსენების შემდეგ აუცილებელი იქნება რომის გამარჯვებების სტრუქტურული და სისტემური ფაქტორებით ახსნა. მოსწავლეს უნდა შეეძლოს გასცეს კითხვაზე პასუხი – რატომ მოახერხა რომმა ასე იოლად ელინისტური სახელმწიფოების დამარცხება? ამ კონტექსტში სასურველია დამუშავდეს, როგორც რომაული სამხედრო უპირატესობის, ასევე მათი სახელმწიფო და საზოგადოებრივი მოწყობის და ზოგადად, ინსტიტუციური უპირატესობის საკითხი აღმოსავლურ მონარქიებთან შედარებით.
- სასურველი იქნება, მოსწავლე კიდევ ერთხელ მივიდეს დასკვნა-შედეგებამდე, რომ თუკი ძველ აღმოსავლეთში მონინავე ცივილიზაციის განვითარებისთვის გადამწყვეტ მნიშვნელობას ბუნებრივი რესურსები და ტექნოლოგიები ასრულებს, ანტიკურ ხანაში გადამწყვეტი ელინურ-რომაული სამყაროს ინსტიტუციური წესრიგია, რაც სახელმწიფო და საზოგადოებრივი წესრიგის ინსტიტუციური გზით განვითარებას გულისხმობს.
- სასურველია მსჯელობის ორგანიზება, რათა განხილულ იქნას, თუ როგორი იყო, რომაული პოლიტიკა ელინისტურ სახელმწიფოებთან მიმართებაში და კარგი იქნება ამ პოლიტიკის თანამედროვე კონტექსტში განხილვა.

პარაგრაფი 27-28: როგორ შემოვიდა რომი კავკასიაში?

- კარგი იქნება, თუ მოსწავლეებს ავუხსნით, თუ როგორ შეიცვალა სივრცე წინა აზიასა და კავკასიაში სელევკიდების სამეფოს დამარცხებისა და მისი დაშლის შემდეგ. მოსწავლემ უნდა დაინახოს პროცესი და არა მხოლოდ შემდგარი ფაქტი.
- აუცილებელია, მოსწავლემ სივრცეში აღიქვას, თუ როგორ ვითარდება და ფართოვდება რომის იმპერია. ამისთვის აუცილებელი რუკაზე მუშაობა და რომის სივრცული გაფართოების, როგორც ერთიანი სტრატეგიის აღქმა. ამ სტრატეგიის ნაწილია კავკასიაში რომის შემოსვლა.
- საჭირო იქნება წინა პარაგრაფებიდან რომაული საზოგადოებრივი მოწყობის გახსენება და ამ კონტექსტში იმ ცვლილებების განხილვა, რომელიც რომაულმა სახელმწიფომ და საზოგადოებამ იმპერიის შექმნის პროცესში განიცადა.
- სასურველი იქნებოდა მოსწავლეთა შორის გრაკუსების რეფორმებზე დისკუსიის ორგანიზება და განხილვა, თუ რამდენად სამართლიანი იყო მათი მოთხოვნები და რამდენად რეალისტური იყო მათი განხორციელება.
- საინტერესო შეიძლება ყოფილიყო მოსწავლეთა შორის მსჯელობის ორგანიზება, თუ რომელი უფრო სასურველი პოლიტიკური პარტნიორი შეიძლება ყოფილიყო ქართლის სამეფოსა და დასავლეთ საქართველოსთვის – რომი თუ პონტოს სამეფო.
- სასურველია, მოსწავლეებმა ნათლად გაიგონ, თუ რა იყო პომპეუსის კავკასიაში ლაშქრობის მიზანი.

პარაგრაფი 29: როგორ შეიცვალა რომაული რესპუბლიკა პრინციპატით?

- საჭირო იქნება, მოსწავლეებს ნათლად განემარტოთ, თუ რა კრიტერიუმების მიხედვით ხდება რომის და საბერძნეთის ისტორიის პერიოდიზაცია. რა პერიოდები გამოიყოფა და რა არის მთავარი განმსაზღვრელი ფაქტორი.
- სასურველია, წინა პარაგრაფში დამუშავებული საკითხის (ცვლილებები რომაულ საზოგადოებაში) გახსენება და ამ ფონზე დეტალურად იქნას დამუშავებული, თუ რა მიზეზები ჰქონდა რესპუბლიკური წყობის კრიზისს. ამისთვის მოსწავლეებმა უნდა გაიხსენონ, რა ძირითად პრინციპებსა და ღირებულებებს ეფუძნებოდა რესპუბლიკური წყობა და რამდენად შესაძლებელი იყო ამ პრინციპებისა და ღირებულებების ახალ, იმპერიულ რეალობაში შენარჩუნება.
- აუცილებელია, რომ მოსწავლეებს განუვითარდეთ მწყობრი და არგუმენტირებული მსჯელობის უნარი რესპუბლიკის კრიზისის გამომწვევ მიზეზებზე და ეს არგუმენტაცია დაფუძნებული უნდა იყოს ამ თავში გავლილ მასალაზე (როგორ არის რესპუბლიკა მოწყობილი, როგორ შეიცვალა იგი დაპყრობითმა ომებმა და რეფორმებმა).
- აუცილებელი იქნება, მსჯელობის ან დისკუსიის ორგანიზება, რათა განხილულ იქნას, თუ რა გზებით შეიძლებოდა შექმნილი კრიზისიდან თავის დაღწევა, რამდენად რეალისტური იყო რესპუბლიკის შენარჩუნება და რამდენად მართებული იყო პრინციპატი. სასურველია მოსწავლეებს ჩამოუყალიბდეთ პოზიცია პრინციპატის მიმართ – როგორ აფასებენ მას და რამდენად ესმით მისი არსი და სტრუქტურა.

პარაგრაფი 30: როგორ იქცა კავკასია დიდი დაპირისპირების ცენტრად?

- კარგი იქნება პრინციპატის დადებით და უარყოფით მხარეებზე მსჯელობა და განხილვა თუ რა მოუტანა რომს ავგუსტუსის მმართველობამ.
- საჭირო იქნება ავგუსტუსის მემკვიდრეების მაგალითზე იმ პრობლემების განხილვა, თუ რა მოუტანა რომს ერთმმართველობითმა ძალაუფლებამ
- სასურველი იქნებოდა ავგუსტუსის მმართველობის მაგალითზე დისკუსია თემაზე, თუ რამდენად მნიშვნელოვანია პროპაგანდა და საზოგადოებასთან ურთიერთობა მმართველობისთვის. რამდენად აყალიბებს ეს ფაქტორები მმართველობის იმიჯს, როგორც თანამედროვეებისათვის, ისე ისტორიული აღქმისთვის. კარგი იქნებოდა, ამ კონტექსტში სხვა ეპოქების ისტორიული მაგალითების განხილვა-შედარება.
- აუცილებელია დამუშავდეს, თუ როგორ იცვლება რომის საგარეო პოლიტიკა პრინციპატის ხანაში და რა არის ამის მიზეზები.
- საჭირო იქნება, მოსწავლემ ნათლად დაინახოს ის სივრცეები, რომლებიც რომისთვის პოტენციური გაფართოების, გავლენის ზრდისა და საზღვრების შენარჩუნების უმთავრესი საზრუნავია (ძირითადი აქცენტი კავკასიასა და გერმანიაზე)
- აუცილებელი იქნება, მოსწავლეები მივიდნენ იმ დასკვნამდე, თუ რა სტრატეგიული მნიშვნელობა ჰქონდა კავკასიას რომისთვის და თავის მხრივ, რამდენად მისაღები იყო ქართლის სამეფოსთვის რომის რეგიონში შემოსვლა და მასთან თანამშრომლობა.

პარაგრაფი 31-32: რატომ მიიჩნევა ანტონინუსების მმართველობა რომში ყველაზე ბედნიერ ეპოქად?

- სასურველი იქნება ხაზის გასმა, თუ როგორ ხდება ფლავიუსების და განსაკუთრებით ანტონინუსების მმართველობის პერიოდში ერთმმართველობა ორგანული რომაული სახელმწიფოსა და საზოგადოებისთვის და როგორ მცირდება შიდა პოლიტიკური დაპირისპირებების რაოდენობა და ხარისხი.
- ცალკე უნდა იქნას განხილული ტრაიანეს პოლიტიკა, როგორც გამონაკლისი თავისი აქტიური და აგრესიული ხასიათის გამო. სასურველი იქნებოდა მსჯელობა თემაზე, თუკი რამდენად ნარმატებული შეიძლება ყოფილიყო ტრაიანეს პოლიტიკა გრძელვადიან პერსპექტივაში და რა შედეგებამდე მივიდოდა რომი მის შედეგად.
- ნათლად უნდა ავუხსნათ მოსწავლეებს, თუ რა ფაქტორები განაპირობებს ანტონინუსების მმართველობის პერიოდის „ბედნიერ ხანად“ აღქმას და რა იყო მმართველობის კონცეფცია, როგორც საგარეო, ასევე საშინაო პოლიტიკის კუთხით.